

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZ SZER SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 424

TELEFON: 150-597. — MŰSZAKI UGYEKBEN 146-500.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZASÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULETENEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: **Dr. FORSTER KÁROLY** M. KIR. POSTAFŐIGAZGATO

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. KOVÁCS JÓZSEF
M. KIR. POSTAIGAZGATÓ

TÁRSSZERKESZTŐ:

RÁKOSI GYÖRGY
M. KIR. POSTAFŐMÉRŐK

Visszatértünk!...

A kassai postaigazgatóság és a felvidéki postahivatalaink épületének ormán ismét magyar zászlót lenget a Kárpátok szele.

Az isteni Gondviselés és a legnemesebb emberi törekvések segítségével ismét magyar szótól hangosak felvidéki hivatalaink és ismét magyar honvéd áll őrt Rákóczi Ferenc hamvai fölött.

Visszatértünk!... ahonnan 20 évvel ezelőtt jönnünk kellett, mert az ármánykodás győzött a fegyverek felett. Visszatértünk, hogy megcsókolhassuk a szent magyar földet és magunkhoz ölelhessük mindazokat, akik 20 évvel ezelőtt vállalták a rabság kálváriáját és őrhelyeiken maradtak, hogy ott élesztgessék a Magyar Igazság szent tüzét.

Visszatértünk!... hogy a nemzeti öntudat felemelő érzésével keblünkre szoríthassuk azoknak a büszke magyar anyáknak a gyermekeit, akik idegen iskolákban nevelkedtek s idegen igazgatás alatt kezdték szolgálatukat, de lelkükben, szívükben megőrizték a magyar jövőrendíthetetlen hitét.

Visszatérésünk a Magyar Nemzet ünnepnapja. Boldogsággal telt ünnepnap, amelyen lélekben találkozik minden magyar s minden magyarul érző nemzetiség.

Az ünnepnapot a munka hétköznapijai váltják fel. Nekünk azonban ezek a hétköznapiok is a munka örömnapijai lesznek, amelyekben a magyar postáság még nagyobb szorgalommal, lelkes akarással és törhetetlen hittel küzd tovább Hazánk boldogulásáért és a szebb magyar Jövőért.

Felvidéki Postás Testvéreink! Isten hozott benneteket!

Megoldásra váró kérdések a kisebb postai szervek kezelési rendjének újrászabályozásánál.

Irta: Dr. BELUS MIHÁLY postatanácsos.

Problèmes à résoudre concernant la réorganisation des fonctions des organismes secondaires de poste (suite).

Par M. le Dr. Mihály Belus, Conseiller de poste.

Dans la 1-re partie de son article, l'auteur a fait connaître le service des facteurs desservant les hameaux en démontrant que ces facteurs pareillement aux facteurs ruraux font le service en dehors du rayon de distribution locale des bureaux et avec des fonctions identiques à ceux-ci. En conséquence, toute distinction entre les facteurs desservant les hameaux et les facteurs ruraux paraît être superflue et le service postal au dehors du rayon de distribution locale devrait être réglé dans un règlement unique. Dans la 2-e partie de l'article, l'auteur traite du service des postes distributeurs et collecteurs aux territoires extérieurs des communes, depuis l'époque ancienne jusqu'à nos jours. Il esquisse la nécessité pratique du développement de ce service en soumettant une proposition tendant à résoudre ce problème.

(Folytatás.)

A Magyar Posta 1938. évi november havi 11. számában e cím alatt már alkalmam volt a faluzó levélhordói szolgálat ellátásánál jelentkező néhány gyakorlati kérdésre és e kérdések megoldásával kapcsolatos nehézségekre és lehetőségekre is rámutatni. Cikkemben igyekeztem rámutatni arra a tényre, hogy a gyérebber lakott területek postai ellátásának eme meglehetősen elterjedt eszközénél bizonyos kezelési újításoknak mielőbbi bevezetése a nagyközönségnek és a gazdaságos üzemvezetésű postai szolgálatnak egyaránt érdekében áll.

Az ország területének főként mezőgazdasági szempontból jelentékeny részében a földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozó, nagy területen megoszló lakosság gyérebber postai szükségleteinek ellátásánál sok esetben még az előző cikkemben ismertetett faluzó levélhordói szervezet fenntartása sem megokolt, sem gazdasági, sem forgalmi szempontból. Ilyen helyeken rendszerint vagy a tanyai levélhordó, vagy pedig a külterületi kézbesítő- és gyűjtőállomás elnevezésű kisebb postai szerv az, amely e lakosság postai küldeményeit kezeli és e vidékeket az ország gazdasági vérkeringésébe bekapcsolni igyekszik.

Ebben a cikkemben tehát e két legkisebb és legegyszerűbbnek mondott postai szerv kezelési rendjével kapcsolatos néhány gyakorlati kérdésre és azok megoldási lehetőségeire óhajtók reámutatni.

Tanyai levélhordók.

Előbbi cikkemben elmondottam, hogy a postahivatalok külső kézbesítési kerületén fekvő postával nem bíró községek, valamint a külterületeken fekvő nagyobb puszták és lakott telepek, tehát általában

az egybeépült területrészek postai szolgálatát látják el a faluzó levélhordók. A külterületeken azonban nem csak egybeépült területrészek vannak, hanem elszórtan fekvő tanyák is, amelyek zárt települést nem alkotva, főként anyagi okokból nem voltak bekapcsolhatók a faluzó levélhordói szolgálatba és így az ott élő lakosság a külterületi postaszolgálat előnyeiben sem részesülhetett. Különösen az alföldi nagy városok óriási kiterjedésű tanyavilága érezte a külterületi postaszolgálati berendezéseknek ezt a hiányát. A tanyavilág szétszórt lakossága postai ellátásának módját keresve egyrészt a városok lovasrendőreinek a külterületi postakézbesítésbe való bevonásával, másrészt a tanyai kézbesítő és gyűjtőállomások felállításával igyekeztek ezt a nehéz kérdést gazdaságosan megoldani. A külterületi postaszolgálat tökéletesebb és a tanyai viszonylatokhoz mért kielégítő ellátásáról azonban csakis ott beszélhetünk, ahol sikerült az ú. n. tanyai levélhordói szolgálatot rendszeresíteni. Ezeknek a tanyai levélhordóknak szolgálatát a postavezérigazgatóság által 1928. évben kiadott „Utasítás a tanyai levélhordók és a tanyai gyűjtőállomások részére” című kiadvány foglalta össze.

A tanyai levélhordó épenúgy, mint a faluzó levélhordó, tulajdonképpen külterületi postaszolgálatot lát el. Az eredeti elgondolás és a tanyai levélhordói utasítás értelmében kettőjük között főként gazdaságossági okokra visszavezethető az a különbség állott fenn, hogy a tanyai postaszolgálatot kezdetben mindenütt a mezőrendőrök és a városi (községi) küldöncök, tehát városi alkalmazottak látták el. (Utasítás I. §.). Később azonban mind gyakrabban fordult elő, hogy a tanyai lakosság postai szolgálatának ellátására különböző okokból az érdekelt postahivatalok is kénytelenek voltak postai alkalmazásban álló egyéneket felfogadni, akik szintén a tanyai levélhordói szabályzat szerint látták el e szolgálatukat. Ma tehát az a helyzet, hogy a tanyai levélhordói szolgálatot részben községi (városi), részben a posta által felfogadott külterületi kézbesítők látják el, mintahogy ma már a faluzó szolgálatban is megtörténik, hogy nemcsak a posta által felfogadott egyének, hanem a községi (városi) alkalmazottak is működnek faluzó levélhordóként. A külterületi kézbesítőszolgálat ellátásában tehát régebben fennállott és szigorúbban vett az az alkalmaztatásbeli különbség, hogy faluzó levélhordón a posta által felfogadott külterületi kézbesítőt, a tanyai levélhordón pedig a községi (városi) küldöncöt kellett érteni, ma már tulajdonképpen megszűnt. Éppen ezért a külterületi postaszolgálatban az alkalmaztatásbeli különbségen nyugvó faluzó levélhordói és a tanyai levélhordói elnevezésnek további fenntartása többé nem is indokolható meg, mert az csak félreértésekre, vagy legalább is olyan mélyen fekvő alapeltérések feltevésére ad lehetőséget, ami tulajdonképpen kezdetben sem állott fenn. Erre való tekintettel leghelyesebbnek látszanék a faluzó levélhordói és a tanyai levélhordói kettős elnevezést jövőben megszüntetni és helyette egységesen a „Külterületi kézbesítő” elnevezést használni.

Az alkalmaztatásbeli különbségen túlmenőleg a kezelési szempontok sem indokolják a tanyai és a faluzó levélhordó közötti megkülönböztetést. Ennek igazolásául a következőkre mutatok rá:

A tanyai levélhordó által hivatalból kezelt küldemények értékha-

tára a faluzó levélhordó által hivatalból kezelt küldemények 100 pengős értékhatárával szemben kezdetben 20 P volt. (Utasítás 5. §.) Ezt a 20 P értékhatárt azonban a P. R. T. 1936. évi 17. számában megjelent 98.142/4. sz. rendelet már 120 P-re emelte fel. Ezzel a rendelettel a tanyai levélhordó által hivatalból kezelendő küldemények értékhatára a faluzó levélhordó által hivatalból kezelt küldemények értékhatárával vált azonossá, s így megszűnt az az értékhatárbeli különbség is, amely régebben a tanyai levélhordók és a faluzó levélhordók által hivatalból kezelt küldeményeknél fenállott.

A tanyai levélhordók által hivatalból kézbesített könyvelt küldeményeket a postahivatal indigóval két példányban vezetett kézbesítőkönyvbe írja be és a másolati példányt a küldeményekkel, a hozzájuk tartozó pénzüsszegekkel és csomagokkal, valamint az ajánlott levelekhez kiállított értesítő és elismervényekkel együtt az eredeti példányon történő aláírás ellenében adja át a tanyai levélhordóknak. A megbízásból kézbesítendő könyvelt küldeményekről kiállított értesítő és elismervényeket az ellenőrzőhivatal külön nyilvántartásba foglalva aláírás ellenében adja át a tanyai kézbesítőnek. (Utasítás 6. §.) Ezek szerint tehát a tanyai levélhordó megterhelése általánosságban csupán annyiban tér el a faluzó levélhordóétól, hogy a tanyai levélhordó megterhelése nem faluzó levélhordói naplóban, hanem kézbesítőkönyvben (helyesen kézbesítő íven) történik. Minthogy úgy a faluzó levélhordó, mint a tanyai levélhordó azonos munkakört ellátó kézbesítők, a kézbesítésre átvett könyvelt küldemények nyilvántartása céljából külön-külön elnevezésű naplóra (faluzó levélhordói naplóra, kézbesítőívre) nincs szükség és leghelyesebb volna mindkét kézbesítő részére egységesen külterületi kézbesítőívet rendszeresíteni.

A tanyai levélhordó a felvett könyvelt küldeményeket feladóvevény tömbjébe vezet be és a másolati indigós példányt kitépve, mint ideiglenes elismervényt a félnek kiadja. (Utasítás 7. §.) A tanyai levélhordó tehát ma, a faluzó levélhordóhoz hasonlóan, a felvett könyvelt küldeményekről ideiglenes elismervényt ad. Az utasítás idézett pontjából ugyan arra lehet következtetni, hogy a tanyai levélhordónak külön feladóvevénytömbje van, de ezzel szemben a tény az, hogy a tanyai levélhordó a faluzó levélhordóhoz hasonlóan, a könyvelt küldemények felvételéhez vagy a faluzó levélhordói elismervényeket (505. sz. nyomtatványt), vagy pedig a postaügynöki feladóvevénytömböt használja. A könyvelt küldemények felvételénél tehát a faluzó levélhordó és a tanyai levélhordók eljárása azonos.

Az előadottakból kivehetően a tanyai levélhordó és a faluzó levélhordó között ma már sem alkalmaztatás, sem működésbeli különbségről nem beszélhetünk. Éppen ezért külön tanyai és külön faluzó levélhordói utasítás kiadására nemcsak, hogy szükség nincs, de a félreértésekre vezető kettős elnevezés megszüntetését is megokoltnak lehet mondani. De feltétlenül szükségesnek látszik a külterületi kézbesítő szolgálatnak egységes újraszabályozása és ennek megfelelően egységes utasítás kiadása. Természetesen ennél az utasításnál figyelembe kellene venni mindazokat a kezelési változásokat, amelyeket a faluzó levélhordói utasítással kapcsolatban az előbbi cikkemben már kifejtettem.

Külterületi kézbesítő és gyűjtőállomások.

A postahivatallal nem bíró népesebb községekbe, pusztákra, telepekre, stb. szóló küldemények, illetőleg értesítő és elismervények kézbesítése, továbbá ezekről a helyekről a közönséges levélpостai küldemények gyűjtése és beszállítása kezdetben a kézbesítő és a gyűjtőjáratok feladata volt. Ezekből a járatokból fejlődtek ki később a gyűjtőállomások.

A kézbesítő- és gyűjtőjáratokat részben a posta, részben magánosok tartották fenn. A posta által életre hívott ilyen járatok fenntartásáért a postamester külön kézbesítési átalányt kapott. A járatot fenntartó postamesternek azonban nemcsak a járatnak fenntartása volt a kötelessége, hanem az is, hogy azon a helyen, ahová a járat közlekedett, a postamester *saját költségén* levélszekrényt állítson fel és azt a kézbesítő és gyűjtőjáratot ellátó küldönccel üríttesse ki. A levélszekrény kiürítésére külön nyilvántartó könyvet kellett vezetni, amelybe a gyűjtő a szekrény kiürítésének idejét, valamint a kiszedett levelek darabszámát minden egyes esetben pontosan köteles volt bejegyezni. (Szab. Gyűjt. III. rész. 85. fsz. 35.962/1889. sz. körrendelet.)

A postamester által fenntartott ezeknél a kézbesítő és gyűjtőjáratoknál kézbesítő és gyűjtőállomásokról még nem lehet beszélni, mert a gyűjtőállomás szerepét ebben az időben csupán a levélszekrény képviselte.

A kincstár költségén magánosok által fenntartott kézbesítő és gyűjtőjáratoknál a járat fenntartásával megbízottak részére kiadott utasítást a Szabályrendeletek Gyűjteménye III. rész 86. folyószám alatt közölt 79.365/1895. számú rendeletben találjuk. Az utasításban foglaltak szerint a postával nem bíró helyre szóló közönséges levelezést és a könyvelt küldeményekről szóló értesítő és elismervényeket az utolsó postahivatal a küldönc-postakönyvbe beírva küldötte ki a kézbesítő és gyűjtőjárat fenntartásával megbízott egyénnek, aki azok kézbesítéséről küldönce útján gondoskodott.

A kézbesítő és gyűjtőjárat fenntartásával megbízott egyénnek azonban nemcsak a kézbesítésről kellett gondoskodnia, hanem a feladni szándékozott postaküldeményeknek a postahivatalhoz való beszállításáról is. A feladásra kerülő levelezés gyűjthetése végett a megbízottnak a saját lakóházán levélszekrényt kellett a közönség által könnyen hozzáférhető helyen kifüggeszteni és a megbízott tartozott a levélszekrényt a küldönc elindulása előtt kiüríteni. A megbízott a levélszekrényben talált leveleket, továbbá a feladásra került ajánlott és pénzesleveleket, csomagokat és utalványokat a díjazásra szükséges portóval, illetve az utalvány összegével a küldönctáskába helyezve, a nagyobb csomagokat pedig táskán kívül a postahivatalba küldötte. A küldönctáskába elhelyezett minden postaküldeményt és pénzüsszeget a megbízott a küldöncpostakönyvbe pontosan bejegyezni tartozott.

Amint az előadottakból látjuk, a magánosok által fenntartott kézbesítő és gyűjtőjáratoknál már beszélhetünk kézbesítő és gyűjtőállomásokról, mert a járat fenntartásával megbízott levélszekrényvel felszerelt lakóháza már tulajdonképeni kézbesítő és gyűjtőállomás volt. De még ezeket a kézbesítő és gyűjtőállomásokat sem tekinthetjük a szó

teljes értelmében vett kézbesítő és gyűjtőállomásoknak, mert itt a kézbesítő és gyűjtőállomás önállósága még nem jelentkezik, hanem az a kézbesítő és gyűjtőjáratokkal kapcsolatban jut kifejezésre. Tényleges kézbesítő és gyűjtőállomásokról ugyanis csak akkor beszélhetünk, amikor a kézbesítő és gyűjtőállomás a kézbesítő és gyűjtőjáratától függetlenül önállóan látja el a külterületi kézbesítő és felvevő szolgálatot. Ilyen szorosabb értelemben vett kézbesítő és gyűjtőállomásokkal a nagyobb városok tanyavilágában fekvő tanyai iskoláknál találkozunk.

Fentebb ismertettem már, hogy a nagykiterjedésű tanyavilág a kézbesítő és gyűjtőjáratokból ki volt rekesztve. Az itt lakók címére érkező küldemények kézbesítése akként történt, hogy vagy a címzetek jöttek be a postára, vagy amennyiben lehetséges volt, a kézbesítő-hivatal a külterületi címzettnek szóló közönséges küldeményt és a könyvelt küldeményekről szóló értesítő és elismervényeket alkalmi közvetítőknek adta át. Minthogy a külterületről a postáért csak igen kevesen jártak be, és az alkalmi küldönccel való kézbesítés lehetősége is igen ritka volt, a kézbesítésnek ez a módja a nagykiterjedésű külterületek szempontjából alig jelentett valamit. Éppen ezért a tanyavilágban élők postaküldeményeinek kézbesítése érdekében a városok kézbesítő berendezését és segítségét kellett igénybevenni. A városok külterületét ugyanis az ott lakóknak szóló közigazgatási értesítések, végzések, meghívók stb. kézbesítése végett a városok által e célra fel fogadott és fizetett lovasrendőröknek (mezőrendőröknek), ha nem is rendszeresen, de be kellett járniok. Ennél fogva a lovasrendőröknek a postai kézbesítésre való bevonása kézenfekvő volt. A lovasrendőrök által való kézbesítés eleinte csupán alkalomszerű és szívességi kézbesítés volt, s csak később tették a városok ezt a szolgálatot a lovasrendőrök kötelességükké. A városok lovasrendőrei által történő postakézbesítéssel a külterületi kézbesítés azonban még mindig nem volt megoldva. A lovasrendőrök ugyanis a külterületet annak igen nagy kiterjedése miatt rendszeresen nem járták be, hanem csak az előforduló városi hivatalos kézbesítésekhez képest s így egyes helyekre szóló küldemények hetek, sőt hónapok múlva jutottak címzettjeikhez. A lovasrendőrök által végzett ez a kézbesítés tehát nem volt kielégítő és még az a nagy hiányossága is volt, hogy a lovasrendőrök a külterületi postaszolgálatból csak a kézbesítést látták el, de küldemények felvételével, illetőleg annak közvetítésével és értékcikk árusításával nem foglalkoztak. A külterületi postaszolgálat jobb ellátása érdekében tehát idővel a lovasrendőri szívességi kézbesítésnél tovább kellett menni és a kézbesítő és gyűjtőállomások céljaira legalkalmasabbaknak látszottak a külterületen kulturális és társadalmi szempontból is kétségtelenül mindig központot jelentő tanyai iskolák, ahol a postaszolgálatot a tanyai tanító rendszerint nehézség nélkül ellátja. A tanyai tanítók által fenntartott ezek a kézbesítő és gyűjtőállomások a postai szolgálatot a lovasrendőri járatok érkezési és indulási idejétől rendszerint függetlenül látták el és a lovasrendőri járatokkal csak annyiban voltak összefüggésben, hogy az általuk kézbesített és felvett küldemények zárostáskában való ki- és beszállítását a lovasrendőrök végezték.

A tanyai iskoláknak, mint önálló kézbesítő és gyűjtőállomásoknak szolgálatát a 43.112/1894. sz. kereskedelmi miniszteri rendelettel ki-

adott szabályrendelet írta elő. (Szab. Gyűjt. III. rész 592. fsz.) E szabályrendeletben foglaltak szerint a postahivatal, amelynek körzetébe a tanyai iskolák kézbesítő és gyűjtőállomásai tartoztak, a külterületre szóló közönséges leveleket és a könyvelt küldeményekről szóló értesítő és elismervényeket az e célra készült füzetbe darabszám és küldeményfajonkénti részletezéssel írta be, és a városi rendőri hivatalnak naponként küldötte meg. A rendőri hivatal a hozzáérkezett postaanyagot átvette és lovasrendőri járásek szerint szétosztva, járásek szerint külön-külön vezetett füzetekbe bejegyezve, lovasrendőreivel továbbította a tanítói kézbesítő és gyűjtőállomásokhoz. A tanyai tanító a hozzáérkezett anyagot a füzetből átvette és a közönséges levélpostai küldeményeket, valamint a könyvelt küldemények értesítő és elismervényeit, az iskolába járó gyermekek által vagy más alkalmas módon való üzenés útján kézbesítette a címzetteknek. A könyvelt küldeményeknek az értesítő és elismervény alapján a postahivatalból való elvitele a címzettek feladata volt. Az értesítő és elismervényen — amennyiben szükséges volt — a címzettek aláírását a tanító saját aláírásával és az iskola bélyegzőlenyomatával hitelesítette.

A tanyai kézbesítő és gyűjtőállomások nemcsak kézbesítéssel, hanem a közönséges levelek felvételével és beszállításával is megvoltak bízva. Abból a célból, hogy a közönség a feladott küldeményét bérmentesíthesse, a tanyai tanítók 10—10 korona összegű értékcikellátmányt kaptak. A tanyai tanító a felvett közönséges levélpostai küldeményeket, valamint a kézbesíthetetlen küldeményekre, illetőleg a megbízás alapján kihozandó küldeményekre vonatkozó értesítő és elismervényeket, továbbá a beszedett portóösszegeket a már említett postafüzetbe bejegyezte és zárostáskába helyezve lovasrendőr útján továbbította a városi rendőri hivatalhoz. A rendőri hivatal a tanyai tanítók által beküldött anyagot a postafüzetben való elismeréssel átvette és azt a közte és a postahivatal közötti viszonylatban használt külön füzetben összesítve, küldött meg az ellenőrző postahivatalnak.

A tanyai kézbesítő és gyűjtőállomásoknak most vázolt munkakörük az idők folyamán lényegében nem változott. A postavezérigazgatóság által 1928. évben a tanyai gyűjtőállomások részére kiadott utasításban foglaltak szerint ugyanis a tanyai gyűjtőállomások hivatalból csupán közönséges levelezések kezelésével foglalkoztak; megbízásból — vagyis a feladó veszélyére — azonban más postaküldemények összegyűjtésével, valamint a tanyai levélhordók által odaszállított s valamely okból nem kézbesített (megbízásból kiszállított) csomagok megőrzésével és végül postai érték cikk árusításával is foglalkoztak. (Utasítás 5. §. utolsó bekezdés.)

A tanyai állomások munkakörének az idők folyamán bekövetkezett változatlanóságának főoka, hogy a külterületi postaszolgálat fejlesztése nem a gyűjtőállomások, hanem a kézbesítő és gyűjtőjáratok munkakörének kiterjesztése, valamint a külterületi kézbesítők számának folytonos emelése útján történt. További oka volt a kézbesítő és gyűjtőállomások postaszolgálatának visszamaradása, a kézbesítő- és gyűjtőállomások kezelőinek csekély díjazása. (Régebben évi 12 forint, illetőleg 24 korona, ma havi 2—3 pengő.) Minthogy a külterületi postaszolgálatot a faluzólevélhordók és a tanyai levélhordók tökéletesebben

látták el, mint a kézbesítő és gyűjtőállomások, így természetes, hogy a kézbesítő és gyűjtőállomások szerepe erősen háttérbe szorult. Hozzájárul ehhez még az is, hogy a tanítói kézbesítő és gyűjtőállomások a nyári iskolai szünet alatt postaszolgálatot általában nem teljesítettek.

Azokon a helyeken, ahol faluzó levélhordók vagy tanyai levélhordók látják el a külterületi postaszolgálatot, a kézbesítő és gyűjtőállomásoknak tényleg kevés szerep jut. Ilyen helyeken ugyanis a kézbesítő és gyűjtőállomások feladata csupán postai értékcikkek árusítása, a feladásra kerülő közönséges levelek rendszeres gyűjtése és a közönségtől megbízás alapján átvett könyvelt küldeményeknek a külterületi kézbesítőnek való átadása. Rá kell azonban mutatnom arra, hogy a tanyai kézbesítő- és gyűjtőállomások tekintettel arra, hogy minden időben a felek rendelkezésére állanak, a felvételi szolgálatot illetőleg előnyösebb helyzetben vannak a külterületi kézbesítőknél, akiknél általánosságban rendszeres és ugyanazon a helyen hosszabb ideig való fenntartásról, várakozásról, ami a feladni szándékozott küldemények összegyűjtését inkább lehetővé tenné, alig lehet beszélni. A felvételi szolgálatot illetőleg tehát a külterületi kézbesítő és gyűjtőállomások még azokon a helyeken is, ahova külterületi kézbesítő jár, még ma is fontos szerepet tölthetnek be. Azokon a helyeken pedig, ahova külterületi kézbesítő nem jár, ezeknek a tanyai kézbesítő- és gyűjtőállomásoknak mind a postai kézbesítés, mind a felvétel szempontjából még ma is fokozottabb jelentőségük van. Éppen ezért a kézbesítő és gyűjtőállomások szolgálatát általában fejleszteni kellene és a munkakörüket a közönséges küldemények kezelésén túlmenőleg a könyvelt küldeményekre is ki kellene terjeszteni. A kézbesítő- és gyűjtőállomások által kezelt küldeményeket, valamint azok érték- (összeg) határát a külterületi kézbesítők által kezelt küldeményekhez hasonlóan lehetne megállapítani, természetesen azzal a hozzáadással, hogy azt az igazgatóság a helyi viszonyok mérlegelésével leszállíthatja, illetőleg felemelheti. A kézbesítő és gyűjtőállomásokhoz a kézbesítendő anyagot és a kifizetésre szánt pénzösszeget zárostáskában, levelezőkönyvbe való bejegyzéssel kellene továbbítani és a felvett anyag- és pénzösszeg beküldése a kézbesítő és gyűjtőállomás részéről is hasonló módon történhetné. (A. 2. Szab. 25. §.) Természetesen a kézbesítő és gyűjtőállomások most körvonalazott munkakörének és postaszolgálatának mikénti ellátását a részletekre is kiterjedő külön utasításban kellene szabályozni.

*

Az elmondottakból kivehetően a kisebb postai szervek kezelési szabályainak újabb összeállításánál meggyőződésem szerint a kodifikálásnak kettős feladatot kell megoldani: egyrészt a különböző elnevezésű, de azonos célú és sokszor hasonlóságában is egymást zavaró elnevezésű kisebb postai szerveket össze kell vonni, másrészt számolva a postakezelés rendszerében utóbbi időben történt általános egységesítő törekvéseket, a kisebb postai szervek kezelését is a jelenleginél lényegesen egyszerűbbé és ezen keresztül gazdaságosabbá és egységessé kell tenni.

Táviratok és expressz-küldemények kézbesítésének kérdése Budapesten.

Irták: Dr. MECSÉRY SÁNDOR m. kir. posta műszaki tanácsos
és Dr. SAJA EMIL m. kir. II. o. postatiszt.

Le problème de la remise des télégrammes et des envois-express à Budapest.

Par M. le Dr. Sándor Mecséry, Conseiller technique de poste et M. le Dr. Emil Saja, Officier de poste

Les auteurs font connaître le système actuel de la remise des télégrammes et des envois-express à Budapest et cherchent les moyens à l'aide desquels on pourrait accélérer ce service, le rendre moins cher et par suite, augmenter la rentabilité de la télégraphie. Au point de vue de l'amélioration de la distribution et de la réduction des frais, ils soumettent à un examen détaillé les questions suivantes: l'augmentation du nombre des tournées de remise, les décentralisations diverses de la distribution, la motorisation des tournées, l'utilisation du téléphone pour la remise, l'emploi des jeunes facteurs au service télégraphique. Enfin, ils arrivent à la conclusion que l'emploi de travailleurs jeunes et à bon marché ne permettra qu'avec la combinaison d'autres moyens d'améliorer la remise et de le rendre meilleur marché.

A táviróforgalom gazdaságosabb lebonyolításának biztosításánál nemcsak a műszaki berendezések fejlesztésének, hanem a kézbesítés javításának is nagy szerep jut.

Budapest székesfőváros területén a táviratokat, távirati utálványokat, expressz-leveleket és távbeszélő-meghívásokat a nappali órákban — az Óbudára és Kőbányára szólók kivételével —, jelenleg a központi táviróhivatal kézbesíti részben gyalogos, részben kerékpáros kézbesítőjáratok útján. A székesfőváros területe e célból — a fentebb említett két körzet kivételével — 8 gyalogos és 17 kerékpáros körzetre oszlik, melyekben a kézbesítés ellátására jelenleg $142 + 10\% = 156$ kézbesítő van rendszeresítve. Gyalogos járatok Pesten nagyjából a Nagykörúton belül eső helyek, Budán pedig a Vár területe. A kézbesítők a gyalogos járatokra 15—20 percenként, a kerékpáros járatokra pedig 30 percenként indulnak, s naponként átlag 760—790 indítással (kb. 340 gyalogos és 440 kerékpáros indítás) rendes körülmények között kerekaszámban átlag 3500 drb táviratot és expressz-levelet kézbesítenek. Az egy járatra eső küldemények átlagos darabszáma 4—5, az egyes küldeményekre eső átlagos kézbesítési idő gyalogos járatoknál 35 perc, belső kerékpáros járatoknál (kb. a Nagy-körút és a volt Hungária-körút közé eső terület) 50 perc, a külső kerékpáros járatoknál pedig (a volt Hungária-körúton kívül eső pesti és az összes budai kerékpáros járatoknál) 60—70 perc.

E kézbesítési átlagidők jelenleg — talán az aránylag csekélyszámú és a külső kerékpáros járatok legtávolabbi pontjaira szóló küldemények kézbesítési időinek kivételével — teljesen kielégítők. Bizonyítja ezt az a körülmény, hogy késedelmes kézbesítés miatt, egy millió feletti darabszámú küldeménynél 1937. évben megokolt panasz csupán 1—2 volt. A táviró üzletág jövedelmezőségének fokozására irányuló törekvéseink közben mégis felmerül az a kérdés, hogyan lehetne a táviratkézbesítés kiadásainak lehető csökkentését és ugyanakkor a kézbesítés minőségi javítását is elérni.

A kézbesítés jelenlegi rendjének megváltoztatására irányuló mód-

szerek közül főként öt olyan rendszerről lehet szó, amelyek mindegyike alkalmasnak látszik a felvetett kérdés kielégítő megoldására. Ez az öt lehetőség a következő:

1. a jelenlegi — egyébként jól bevált — rendszer fenntartásával a kézbesítőjáratok indítási számának szaporítása,
2. kézbesítési körzetek felállítása,
3. a kézbesítőknek motorkerékpárral való ellátása,
4. a távbeszélő előfizetők részére érkező táviratoknak intézményesen távbeszélő útján való bemondása, s végül
5. olcsóbb és fiatalabb, tehát eredményesebben használható munkások alkalmazása.

A következőkben ezt az öt lehetőséget fogjuk megvizsgálni mind a kézbesítés tökéletesítése, mind a gazdaságosság szempontjából.

Az a módszer (1.), amely a kézbesítés jelenlegi rendjének fenntartásával a *kézbesítőjáratok szaporítása* révén kísérli meg a kézbesítést gyorsabbá tenni, keresztülvitelében a legegyszerűbb és legkézenfekvőbb megoldásnak látszik.

Budapesten, a központi táviróhivatalnál ezirányban végzett számítások szerint a kerékpáros járatoknak az eddigi 30 perc helyett 20 percenként történő indításához a kézbesítői létszámnak 36 fővel való szaporítása lenne szükséges. Az indításoknak ez a szaporítása azt jelenti, hogy egy óra alatt az eddigi 2 indítás helyett 3 indítás lenne, vagyis az átlagos kézbesítési idő a következőképen alakulna:

Az első indításkor (óra 20 perc) az egy óra alatt érkező anyag egyharmad részét vinnék kézbesítésre, mindegyiket (az eddigi óra 30 perckor történő indítással szemben) 10 perc előnnyel, vagyis ezeknél az átlagos kézbesítési idő (x), $x - 10$ percre csökkenne.

A második indításkor (óra 40 perc) az anyag második harmadának egyik felénél 10 perces visszaesés mutatkozik ugyan (a kézbesítési idő itt $x + 10$ lesz, — hiszen az anyagnak ez a része azelőtt már óra 30 perckor ment ki—), azonban e harmad másik felénél már 20 perces előny mutatkozik (a következő óra helyett már előző óra 40 perc az indítás ideje), vagyis a második harmad átlaga $\frac{(x + 10) + (x - 20)}{2} = x - 5$ percre fog csökkenni.

A harmadik indítás összeesik az eddigi második indítással s így a harmadik harmadban érkezett küldemények kézbesítési ideje általában nem változik (az átlagos kézbesítési idő itt marad x).

A három harmad átlaga $\frac{x - 5, (x + 10) + (x - 5) + x = x - 5}{3}$,

amiből láthatjuk, hogy számításaink szerint a kézbesítőjáratoknak 30 perc helyett 20 percenként történő indítása a kézbesítés idejét átlag 5 perccel javítaná meg. Ez a javulás a gyakorlatban azonban tulajdonképen ennél is több lenne, mert a rövidebb idő alatt (30 perc helyett 20 perc) összegyűlt anyag darabszáma — s ezzel együtt a küldemények szóródása is — kisebb lesz, mint azelőtt volt, s így a járat-idő is sokkal előnyösebben fog alakulni.

E rendszernek egyedüli hátránya a létszámszaporítással egyenes arányban álló költségek emelkedése. A központi táviróhivatalnál ez az emelkedés a fentebb említett 36 főnyi kézbesítői létszám szaporí-

tásával $36 \times 12 \text{ hó} \times 135$.— P (átlagos kézbesítői fizetés) = 58.320.— P évi túlkiadást jelentene. Ha azonban a 36 főnyi létszámszaporítás hibabéresek felvételével történék, úgy a túlkiadás csak $36 \times 12 \times 95$
 $P = 41.040 P$ lenne.

Az a módszer (2.), amely a kerületenkénti kézbesítés rendszerezésével akarja a kérdést megoldani, abból a megállapításból indul ki, hogy az egyes küldemények kézbesítési ideje azoknál a küldeményeknél alakul a legelőnyösebben, amelyeket a kézbesítőhivatal székhelye körül közlekedő gyalogos járatok visznek ki. Ezeket ugyanis nem terhelik sem a hivataltól a járat határáig megtett ú. n. „holt utak“, sem pedig a járművekre vonatkozó forgalmi korlátozások, stb. (L. „Magyar Posta“ XI. évf. 5. szám, 216—219. old.) A 2. megoldás tehát az lenne, hogy a táviratokat és az expressz levélpostai küldeményeket általában gyalogos járatokkal kellene kézbesíteni, és pedig olyképen, hogy a központtól távolabb eső, sűrű szóródású helyeken újabb kézbesítőhelyeket (kirendeltségeket) rendezünk be, melyek gyalogos — a távolabbi helyekre pedig kerékpáros — járatok útján látnák el e küldemények kézbesítését.

A kézbesítendő küldeményeknek a kézbesítő-kirendeltségekhez való juttatása kétféle módon történhetnék:

1. géprendszerek (távgépírók),
2. kerékpáros (mótorkerékpáros) járatok útján.

A géprendszeren való továbbításnak *előnye*, hogy — kifogástalan minőségű és megfelelő számú berendezések és kellő gyakorlattal bíró, elegendő számú személyzet a táviratokat rövid belkezelési idő alatt egyenletesen, késedelem nélkül továbbítja a kézbesítő-kirendeltségekhez. *Hátránya* azonban, hogy a) a távirat útjába egy újabb hibaforrást iktatunk be, b) a táviróforgalmat az áttáviratozás révén mestersegesen növeljük, és végül c) a távirati utalványok és az expresszlevelek közvetítésére (mely utóbbi a küldeményeknek kb. 40%-át teszi ki) még külön járatokat is kellene fenntartanunk.

Kerékpáros (mótorkerékpáros) járatok útján történő közvetítésnek *előnye*, hogy — megfelelő sűrű indítások esetében — rövid idő alatt egyszerre nagyobb mennyiségű anyagot pontosan és megbízhatóan tud a kézbesítő-kirendeltségekhez juttatni, s ebben az anyagban már benne vannak az expressz-küldemények is; *hátránya*, hogy az anyagot összegyűjtve, lökészerűen juttatja el a gócokhoz, ami könnyen újabb késésekre vezethet; továbbá, hogy kellő sűrűségű járat-indítások a költségeket esetleg a gazdaságosság határán jóval felül növelnék.

Elméletileg a kerületi rendszer kétségtől egy legcélszerűbb megoldások közé tartozik, azonban ennek gyakorlati alkalmazása nem minden esetben vezet kellő eredményre. Ugyanis e rendszer feltételezett előnyei a gyakorlatban csak akkor érvényesülnek, amikor a központ területén kívül eső sűrű szóródású helyek a központtól már egy bizonyos elég nagy távolságon túl esnek, s a szóródás sűrűsége is egy bizonyos határon felül van.

A gócoknak csupán egy megállapított távolságon túl történő létesítése azért indokolt, mert ha a góc a központtól egy bizonyos távolságon belül van, akkor a küldemények kézbesítési idejének csök-

kenése — a megtakarított holt utak aránylagos rövidege miatt — nem bizonyos, hogy bekövetkezik. Az a kevés időnyereség ugyanis, melyet az aránylag rövid holt út megtakarítása révén elértünk, igen könnyen elenyészhet azzal az idővesztéssel szemben, amelyet akár a géprendszeren való továbbítás, akár pedig a járat útján való közvetítés igénybe vesz. Különösen szembetűnő ez a körülmény az ilyen góc körzetének a központ körzetével szomszédos határán, ahova az eddigi rendszer szerint hamarabb jutna el a küldemény még a rosszabb átlagidejű kerékpáros kézbesítők útján is, mint a góc gyalogos — tehát jobb átlagidejű — járatai útján.

Hasonló az eset a szóródás sűrűsége szempontjából is, amennyiben a gyalogos járatokra jellemző igen kedvező átlagos kézbesítési idő csak ott érhető el, ahol a szóródás sűrűsége egy bizonyos határon felül van, vagyis ahol ilyenformán a küldemények számától csak egy bizonyos mértékben függő járatidőből (a holt utak hosszúsága igen kevésbé változik) az egy küldeményre eső átlagos kézbesítési idő — a küldemények nagyobb mennyisége következtében — elég rövid lehet.

Mindezeket figyelembe véve, a kerületi rendszer alkalmazásának lehetőségét vonatkoztatjuk Budapest területére és megvizsgáljuk a kérdést a kézbesítési idő alakulása és a gazdaságosság szempontjából.

Az adatgyűjtés eredményei szerint Budapest székesfőváros területén a központi táviróhivatal környékén kívül öt sűrűbb szóródású helyet találunk, ahol kirendeltségek létesítése indokolt lehetne. Ezek a helyek: a Széll Kálmán-tér, a Horthy Miklós-körtér, a Berliini-tér, a Baross-tér és a Külső Ferencváros környéke. (L. a Magyar Posta XI. évf. 5. számában közölt pályamű.) E helyeken a kirendeltségek elhelyezésére célszerűségi és gazdasági szempontból legalkalmasabbnak látszanának az ott lévő távbeszélőközpontok. Ezek szerint a fenti öt körzetben a Krisztina-, a Lágymányos-, a Lipót-, a Zugló-, illetőleg a József-távbeszélőközpontok lennének a kirendeltségek központjai (ez utóbbihoz tartozna a külső ferencvárosi góc is).

E helyek átlagos távolsága a központi táviróhivataltól 3.38 km., illetőleg időben (kerékpárral) 17.8 perc, ami azt jelenti, hogy a kerületi rendszer bevezetése esetében a kirendeltségek székhelyén a kézbesítőknek az átlagos 3.38 km. holt út megtakarításával 17—18 perc előnyük volna a mostaniakkal szemben. Ebből azonban még le kell vonnunk azt az időt, amelyet gépi berendezés esetében az áttáviratozási + belkezelési járatok útján való közvetítés esetében pedig a járatidő + átadás-átvételi idő igénybe vesz. Ez még a gyorsabb gépi berendezés mellett is a jelenlegi tapasztalatok szerint kb. 7—8 percet tesz ki, vagyis a kézbesítők előnye a kiinduláskor átlag körülbelül 9—10 perc lesz. Ezek szerint a kirendeltségek által kézbesített küldemények átlagos kézbesítési ideje a góc körül elterülő gyalogos járatokon (ez utóbbiakra itt is 35 perc átlagos kézbesítési időt, a belkezelésre és áttáviratozásra pedig a fenti 7—8 percet fogadva el), 42—43 perc lenne, szemben az eddigi kerékpáros járatok átlagos 50 perces kézbesítési idejével.

Ez a kedvezőbb átlagos kézbesítési idő is azonban csak azzal a megszorítással érvényes, hogy e gyalogos járatoknak a központ felé eső — s ennek következtében rendszerint sűrűbb szóródású — he-

lyein a kézbesítési idők ennél az átlagnál, sőt az eddigi kézbesítési időnél is (lévén e helyek a jóátlagú kerékpáros járatok kezdőpontjai) igen gyakran rosszabbak lesznek. Nyilvánvaló az is, hogy a góckhoz tartozó kerékpáros járatoknál (melyek létesítésére itt is csak szükség lesz) a kézbesítési időkben beálló eltolódások az átlagot aligha javítják.

A kerületenként történő kézbesítésnek áttáviratozás útján való végrehajtásához szükséges 5 kirendeltség létesítésével járó dologi és üzemi kiadásokon kívül — 22 tisztviselői és 26 altiszt — létszámszorításra volna szükség. Ez összesen évi 108.120 P (+ 1721 P éjjeli- és kapupénz) túlkiadást jelentene.

Általánosságban nézve a dolgot, a széttagolás ellen szól még az a körülmény is, hogy a kerületi helyeken a kézbesítőket — azok kisebb létszámánál fogva — kevésbé lehet kihasználni, mint eddig. Mindazokat az eljárásokat ugyanis, amelyek lehetővé teszik, hogy például jelenleg a 17 külső járatra a számítások alapján is legalább szükséges $17 \times 3 = 51$ kézbesítő helyett a szolgálatot 44—45 kézbesítővel kell ellátnunk, csakis akkor lehet véghez vinni, ha a kézbesítőket és járatokat a járatidőknek megfelelően alkalmazhatjuk.

Hasonló nehézségek fordulhatnak elő a gócknál akkor is, ha a rendes napi átlagos forgalom egyik-másik körzetben váratlanul a 3—4-szeresére emelkedik. Ennek elfogadható módon történő lebonyolítására a góc képtelen lenne, viszont más góc, vagy akár a központ a már amúgy is szűkre szabott létszámánál fogva kellő segítséget nyújtani nem tudna. Központosított kézbesítés esetében ilyen nehézség nem merül fel, mert egyrészt az összesített forgalomban ekkora eltolódás nem valószínű (a napi forgalom még a kétszeresére sem emelkedik), másrészt pedig a megnagyobbodott forgalmat — ha tán kisebb késések árán — de még mindig elfogadhatóan lehet biztosítani.

Az 1932. évben a kerületenkénti kézbesítés bevezetésével kapcsolatban a Budapest 62. sz. és a Budapest 114. sz. hivatalok bevonásával már folytak kísérletek, azonban ezek — nagyjából a fenti okok következtében — nem végződtek kielégítő eredménnyel.

A kézbesítés kerületezésének kérdése ezzel még nem intéződött el véglegesen. A központi táviróhivatal — a budapesti táviró és távbeszélő igazgatóság vezetőjének utasítására — a f. évi augusztus hó 1-től kezdődő 8 héten át ismét kísérleteket folytatott újabb elgondolások szerint a lágymányosi városrész területén elhelyezett kirendeltség felállításával. A kirendeltség szolgálati ideje hétköznap 7 órától 22 óra 30 percig, vasár- és ünnepnap 7 órától 14 óráig tartott és a szolgálatot d. e. 1 + d. u. 1 = 2 tisztviselő, s előbb $4 + 4 = 8$, majd $3 + 3 = 6$ kézbesítő látta el. Az anyagot a központi táviróhivatalból 30 perccel indított d. e. 1 + d. u. 1 segédmotoros kerékpárral ellátott zárlatközvetítő vitte a kirendeltséghez, ahol azt feldolgozás után (I. és II. sz. körzetekre való kettéosztás) nyomban két kerékpáros küldönc vitte ki kézbesítésre.

A kézbesítési idő alakulása szempontjából végzett adatgyűjtő megfigyelések a meggondolások alapján kiszámított eredményeket igazolták, amennyiben a megfigyelések szerint a kirendeltség terüle-

tén, a kirendeltség által kézbesített küldemények átlagos kézbesítési ideje kb. 9 perccel lett jobb, mintha azt a központ kézbesítette volna.

Természetesen az a megfontolás, amely szerint a kézbesítési idő javulása a körzetnek a központ felőli határától csak egy bizonyos távolságon túl érvényesül, itt is bebizonyosodott, mert a körzetnek a központ felé eső határán (Gellért-szálló és környéke) az eddigiekkel szemben kb. 2—4 percnyi késedelmet lehet kimutatni, jóllehet a kirendeltségtől nem is — miként a fentiekben alapul vettük — gyalogos, hanem kerékpáros küldönc vitte azokat kézbesítésre.

Anyagi szempontból nézve a dolgot, a kirendeltség létesítésével többlet-kiadásként jelentkezik 2 tisztviselő fizetése ($250 \times 12 \times 2$) = évi 6.000 P, 1 altiszt fizetése (135×12) = évi 1.620 P, továbbá 1 db segédmótoros kerékpár amortizációja (420 P egységár 7% kamat, 5 évi törlesztés) 102 P és ennek üzemköltsége (750 P), összesen kb. 8.500 P értékben, — nem számítva a helyiség fűtési, világítási és bérleti, illetve amortizációs költségeit.

Mindezek ellenére a távoli jövőben, amikor a forgalomnak egy a mainál nagyobb mérvű megnövekedésével kell számolnunk, a kerületenként való kézbesítés bevezetése minden bizonnyal elkerülhetetlen lesz. Az ekkor bekövetkezendő nagy forgalom pontos és megbízható lebonyolítására azonban már nem lesznek a postának elegendők mai berendezései, s így előbb-utóbb szükség lesz — a londoni postai csővonathoz hasonlóan — egy ahhoz hasonló postai robotvonal létesítésére, amely hivatva lesz a nagyobb postahivatalok közötti forgalmat lebonyolítani, s amelyet természetesen fel lehetne használni egyrészt a feladott táviratoknak a központhoz való továbbítására (gyűjtés), másrészt pedig a kézbesítendő küldeményeknek a kézbesítő postahivatalokhoz való juttatására is.

A mai forgalom mellett semmiféle csőposta-berendezés nem lenne indokolt, azonban kérdés, nem volna-e célszerű a jövőre gondolva, már most, amikor a tervezett budapesti földalatti gyorsvasút komoly megvalósulása előtt állunk, e létesítendő gyorsvasút alagútja mellett, a budapesti táviró és távbeszélő igazgatóság vezetőjének elgondolása szerint, helyet biztosítani a későbbi postai robotvonal részére is? A posta egy ilyenmű bekapcsolódással aránylag csekély befektetéssel a jövőre nézve akkora előnyt biztosíthat magának, amelyet jelenleg kellőképpen felfogni nem is lehet.

A kézbesítés tökéletesítésére irányuló módszerek közül a *mótor-kerékpáros* járatok alkalmazásának (3.) azokon a helyeken van jelentősége, amelyek a központtól távolabb esnek, vagyis ahol a körzet kezdőpontjáig terjedő hosszú holt útnak rövidebb idő alatt történő megtétele jelentős idő-, s ezzel összefüggően költségmegtakarítást eredményezne.

Vizsgálódásaink alapjául a központi táviróhivatalnál kísérletezés alatt állt „Csepel” gyártmányú segédmótoros kerékpárok teljesítményét vesszük figyelembe, amelyeknek beszerzési ára cca. 420 pengő, üzemanyagfogyasztása 100 kilométerenként kb 5 liter benzinolajkeverék. A kísérletek szerint pedig a kerékpáros kézbesítő teljesítménye kereken 30%-kal marad alatta a mótorkerékpáros kézbesítők teljesítményének. Ez utóbbi azt jelenti, hogy mótorkerékpárok alkalmazása

esetében vagy a küldemények kézbesítési idejét lehet 30%-kal csökkenteni, vagy pedig a munkaezők 30%-át lehet vele megtakarítani.

Ha a mőtorkerékpáros járatokat csak a külső kerékpáros járatok helyett (vagyis éppen a legrosszabb átlagú s egyben a legnagyobb terjedelmű helyeken) alkalmaznák, akkor a 8 külső kerékpáros járat 30 percenként történő indításához jelenleg szükséges $24 \div 24 = 48$ kézbesítóből a mőtorkerékpárok alkalmazásával e munkaezők 30%-a, vagyis 14 kézbesítő válnék feleslegessé. Ezek szerint a kézbesítés elátására a jelenlegi indítási közök meghagyásával elég volna 34 mőtorkerékpáros. Ezt a számot azonban a gyakorlatban legalább 36-ra kell felemelnünk, hogy — feltételezve az eddigi 8 járat hattá való összevonásának lehetőségét (ami a külső járatok amúgy is nagy terjedelme miatt igen kétséges lehet), — a járatoknak 30 percenként történő indításához, másfél órás járatidőt feltételezve, délelött és délután $6 \times 3 = 18$ kézbesítő állhasson rendelkezésre.

Ennél kevesebb létszámmal a szolgálatot megfelelően ellátni nem lehetne, mert — már egyetlenegy kézbesítő kiesése esetén — e rendszernél nem állnának rendelkezésre más csoportból elvonható munkaezők. Még így is nehézséget okozna az olyan feltétlenül bekövetkező eset, amikor egyik-másik járatról a kézbesítő nem tudna a szűkre szabott $1\frac{1}{2}$ óra alatt visszatérni. A küldemények kézbesítési idői az eddigi terjedelmű külső járatoknál számításaink szerint csak kb. 15%-kal fognak javulni, mert a kimutatott 30% teljesítménykülönbözetből kb. a fele a kézbesítési időt nem befolyásoló visszaútra esik.

Viszont összevont járatoknál a küldemények kézbesítési időiben változás csak annyiban lenne, hogy az összevonással megnagyobbodott járat elején a kézbesítési idők átlaga az eddiginél jobb lenne, a közepétől kezdve azonban — a megnagyobbodott terület holt utai következtében — ez az előny egyre csökkenne, annyira, hogy a járat végére eső küldemények kézbesítési idői esetleg rosszabbak is lennének az eddiginél, különösen, ha a járatokat nagy kiterjedésű területtel kellett megnagyobbítani.

Anyagi szempontból nézve a dolgot, e rendszer alkalmazása a következő változásokat eredményezné:

48 kerékpáros helyett 36 mőtorkerékpáros alkalmazásával megtakarítjuk (havi 135 pengő átlagfizetést véve alapul) 12 kézbesítőnek $12 \times 135 = 1.620$ P havi fizetését, ami évente kitesz 19.440 pengőt, továbbá a feleslegessé váló $48 + 20\%$ (tartalék) = 58 drb kerékpárnak $58 \times 44 = 2.552$ P évi amortizációját (180 P egységár, 7% kamat, 5 évi törlesztés), összesen 21.992 P értékben.

Kiadásuk lesz ezzel szemben $36 + 20\% = 44$ drb mőtorkerékpárnak $44 \times 102 = 4.488$ P törlesztése (420 P egységár, 7% kamat, 5 évi törlesztés), továbbá 36 üzembn levő mőtorkerékpárnak $36 \times 2.50 \times 300 = 27.000$ P üzemköltsége (napi 100 km. teljesítmény, 5 liter/100 km. üzemanyag á 50 f, évenként 300 hétköznap), összesen 31.488 P értékben.

Vagyis ezek szerint az eddigi külső kerékpáros járatok helyett alkalmazott mőtorkerékpárok a kézbesítés jelenlegi kiadásait kb. évi 9.500 pengővel növelnék.

Látjuk tehát, hogy már e legrosszabb átlagidejű járatok kézbesí-

tési időinek kis mértékben való javítása is csak költségáldozatokkal lehetséges. Azonban e tény mellett nem szabad figyelmen kívül hagynunk azt a fontos szempontot sem, hogy az általában nagykiterjedésű körzetekben — főleg a különösen nehéz terepviszonyokkal bíró budai oldalon — kézbesítőink a motorhajtású kerékpárok által a megerősített és kimerítő lábajtástól mentesülnének.

Ha most az összes eddigi kerékpáros járatok helyett alkalmaznánk a motorkerékpáros kézbesítőjáratokat, akkor — csupán a rideg számítás alapján — az eddigi 17 járat 30 percenkénti indításához rendelkezésre álló $44 + 44 + 5$ (éjjeles) $= 93 + 10\% = 103$ kerékpáros kézbesítő helyet (a 30%-os teljesítménykülönbséget felszámításával) csupán $30 + 30 + 4 = 64 + 10\% = 70$ motorkerékpáros kézbesítőre lenne szükségünk. Ezek részére azonban az eddigi 17 járatot is legalább tízre kellene összevonni, hogy a délelőtti és délutáni kiszámított 30 főnyi létszámmal a 30 percenkénti indításokat betarthassuk (feltételezve azt, hogy a visszatérési idő átlaga nem lesz rosszabb 1 óra 30 percnél). A 17 járatnak 10 járatra való összevonását azonban a kézbesítés igen nagy hátránya nélkül nem tartjuk véghezvihetőnek, mert az ilyen nagymérvű járatnagyobbitások egy-egy új járatban akkora holt út többletet jelentenének, hogy ugyanakkor, amikor a motorkerékpárok 30%-kal jobb teljesítményét a munkaerők megtakarításánál már felhasználtuk, e többlet holt-utak befutására fordított időmennyiségek mind a kézbesítési időt fogják hátrányosan befolyásolni. (Mindezek után nyilvánvaló lesz az is, hogy e módszer alkalmazásánál a kézbesítési időben csupán eltolódások állhatnak be, de ily nagymérvű területnagyobbitásokkal (17 járat helyett 10!), az átlag nemcsak javulni nem fog, hanem még rosszabb is lesz, mint eddig.)

A központi táviróhivatalnál ebben az irányban végzett kísérletek azt mutatják, hogy a fenti következtetések helytállóak. Ugyanis a 12. és 13. számú járatok — melyeknek határai a Rákóczi-út, Thököly-út, Aréna-út, Damjanich-utca, Dob-utca, Erzsébet-körút, illetőleg az Erzsébet-körút, Damjanich-utca, Városliget területe, Hungária-körút, Állatkert, Andrássy-út és Teréz-körút — összevonásával történt kísérletek szerint a kísérletképen futott motorkerékpár az eddigi rendszer szerint külön-külön indított kerékpárosokkal szemben a kézbesítésre kiosztott 19 darab küldeményből egvet 18 perc előnnyel egvet 9 perc előnnyel, a többi 17 darabot azonban 3—65 (!) perc hátránnyal tudta kézbesíteni.

A motorkerékpároknak a most tárgyalt mértékben történő alkalmazásával a költségek a következőképen alakulnának:

Az eddigi 103 kerékpáros kézbesítő helyett 70 motorkerékpáros alkalmazásával megtakarítjuk (az előző pontban történt részletezések szerint) 33 kézbesítőnek évi $33 \times 1620 = 53.460$ P fizetését, továbbá $103 + 20\% = 123$ kerékpárnak $123 \times 44 = 5.412$ P amortizációját, azaz összesen 58.872 pengőt.

Ezzel szemben új kiadás lesz $70 + 20$ (tartalék) $= 90$ motorkerékpárnak évi 9.180 P amortizációja, továbbá a 64 forgalomban levő motorkerékpárnak évi $64 \times 750 = 48.000$ P üzemköltsége, azaz összesen 57.180 pengő.

A motorosítás tehát ebben az esetben kb. 1.600—1.700 P megtaka-

rítást jelentene évenként; ezzel szemben azonban a kézbesítés átlagos ideje nem javulna.

Különben is fenti számítások helyessége csak abban az esetben valószínű, ha a motorkerékpárok teljesítőképessége valóban a feltételezett 5 évig tartana. Ez azonban a várható napi 100 km teljesítmény mellett évi 30—33.000 km. (5 év alatt 150—160.000 km.!) megtett utat jelentene, ami már nemcsak az eddigiek alapján nem egészen kifogástalannak látszó segédmotoros kerékpároknál látszik elképzelhetőnek, hanem kétséges még az erősebb motorkerékpároknál is. Ha pedig ezek alapján a törlesztési időt rövidebbre szabjuk, a költségek megnövekedésével még a kimutatott megtakarítás is teljesen elenyészik.

Erősebb gépek alkalmazása esetében a teljesítmény természetesen egy bizonyos mértékben fokozódik, azonban a nagyobb törlesztési részlet és a nagyobb üzemköltségek miatt az évi kiadás is annyira növekednék, hogy e gépek gazdaságos kihasználásáról alig lehetne szó. Ehhez járulna még az ilyen gépek vezetéséhez szükséges külön gépjárművezetői igazolványok megszerzésével, erősebb bőrruházat beszerzésével, valamint háború esetében az olaj, benzin és gummi utánpótlással járó újabb nehézségek.

Egyrészt a kézbesítők létszámának csökkentésére, másrészt pedig a táviratok gyorsabb kézbesítésére irányuló törekvéssel kapcsolatban önként vetődik fel az a gondolat: nem volna-e célszerű a táviratoknak *távbeszélő útján* történő kézbesítését a lehető legszélesebb körre kiterjeszteni (4.).

A megoldásra két lehetőség kínálkozik:

1. vagy kötelezővé tenni a távbeszélő előfizetőknek, hogy érkező távirataikat távbeszélőn vegyék át, ami csak a közvetítési díj teljes elengedésével volna lehetséges;

2. vagy pedig megmaradna az eddigi (fakultatív) rendszer, amikor is az előfizetők tetszésére van bízva, hogy a részükre érkező táviratok kézbesítése távbeszélőn történjék-e, vagy kézbesítők útján. Ez esetben azonban széleskörű hatásos propagandára volna szükség, amelynek ismét feltétlenül együtt kellene járnia a közvetítési díj teljes elengedésével, vagy legalább is annak minél kisebb összegre való leszállításával.

A kérdés eldöntésénél mindkét esetben szem előtt kell tartani egyik oldalról a felek érdekét — főleg a távirótítok szempontjából, — másik oldalról pedig a posta érdekét — főleg a költségek szempontjából. — Helyes megoldást csupán e két szembenálló érdek megfelelő összeegyeztetése révén lehet elérni.

Az első megoldási lehetőség, vagyis az előfizetők részére érkező táviratok távbeszélő útján való kötelező kézbesítésének elrendelése esetében a *felek* érdekei *szempontjából* a megoldás *mellett* csupán a táviratok gyorsabb kézbesítésének a lehetőségét hozhatnánk fel, azonban ezt is csak egy bizonyos határon belül. Ugyanis a tapasztalat szerint még a jelenlegi helyzetben is, amikor a távbeszélőn közölt táviratok a fél kívánságára mondatnak be, az eseteknek kb. 10—12%-ában a táviratokat részben állandó foglaltság, részben nemjelentkezés miatt a bemondás megkísérlésére előírt 30 perc alatt távbeszélőn kézbesíteni

nem sikerül s ezért azokat, a szabályoknak megfelelően, kézbesítő útján való kézbesítésre már ezzel a 30 perc késéssel adják át a kézbesítőosztálynak. Sokkal nagyobb lenne e késéseknek a valószínűsége akkor, ha nem olyan címzettekről lenne szó, akik kérték a bemondást, tehát várják a táviratokat, hanem olyanokról is, akik erre nincsenek elkészülve és esetleg nem is tartózkodnak otthon.

Egyenesen *ellene* szól azonban e megoldásnak a felek érdekei szempontjából az a körülmény, hogy ezzel a távirótitkot eredményesen alig lehet biztosítani. Ezzel szemben a kézbesítő útján történő kézbesítés alkalmával a posta lezárt küldeményt kézbesít s ezzel a távirótitkot a lehetőségig megvédi.

A téves kézbesítés lehetősége távbeszélő-bemondásnál még inkább fennforog, mint a kézbesítő útján történő kézbesítésnél. (Pl. ugyanabban a házban lakó két azonos nevű címzett van, de csak az egyik távbeszélő-előfizető, s így a posta ennek mondaná be esetleg a másik címzett részére szóló táviratot. Kézbesítő útján történő kézbesítés esetén a kézbesítő a lakásjegyzékből e körülményről feltétlenül tudomást szerezhet s a kézbesítés alkalmával a kellő gondosságot kifejtheti.)

Ellene szól a felek érdekeinek az a körülmény is, hogy ez esetben a címzetteknek gondoskodniuk kellene arról, hogy a táviratok átvételére megfelelő egyén álljon állandóan rendelkezésre, különösen, ha nagyobb forgalmú címzettekről van szó.

E rendszer kötelező bevezetésénél különösen a dísz- és üdvözlőtáviratoknak távbeszélőn való kézbesítése sem volna elfogadható módon megoldható.

Ezenkívül míg a feladandó táviratokat az előfizető akkor mondhatja be, amikor ráér, illetve azzal mondatja be, akire azt rábízta, nem biztos, hogy ugyanakkor nem akarja-e kizárólag saját magának fenntartani azt a jogot, hogy táviratait egyedül ő, vagy egy bizonyos megbízottja vegye át. Ez a lehetőség kézbesítővel történő kézbesítésnél bizonyos fokig még biztosítható, de távbeszélő útján való kötelező kézbesítésnél sokszor kivihetetlen volna.

A távbeszélő útján való kötelező kézbesítés lehetőségeit a *posta szempontjából* vizsgálva, a megoldás *mellett* szólna az a körülmény, hogy ez a táviratkézbesítő osztályt tehermentesíthetné s a kézbesítők létszámának a forgalom csökkenésével arányban végrehajtott apasztása költségmegtakarítást eredményezhetne. E létszámcsökkenés lehetőségének és mérvének megállapítása céljából a központi táviróhivatalnál 1937. évi december hó 11-én adatgyűjtést végeztek abban az irányban, hogy a kézbesített táviratok közül hányat lehetett volna távbeszélő útján kézbesíteni, illetőleg ezek levonása után még hány távirat és expressz-levél maradt volna kézbesítő útján történő kézbesítésre.

Az adatgyűjtés eredménye szerint a felvétel napján kézbesítésre kivitt küldemények háromtizede lett volna távbeszélőn leadható. Ha szigorúan csak a rideg számokból következtetnénk, akkor ilyenformán a kézbesítők háromtizede, vagyis 44 ember felesleges lenne. Miután azonban a kémpróbaszerűen végzett megfigyelések arra az eredményre vezettek, hogy az eseteknek aránylag csak igen kis részében

maradhatna el egy-egy járat indítása amiatt, mert az ilyen járatra szóló táviratok mind bemonthatók lennének távbeszélők útján (elég nagy részben, különösen a Belvárosban majd minden járatnál állandóan volt egy-két expressz-küldemény is), ez azt jelentené, hogy a járatindítások számát nem lehetne olyan arányban csökkenteni, mint ahogyan azt a nyers számítások fentebb kimutatták. Ha pedig a számításokkal arányos járatszám-csökkentést a járatok összevonásával akarnók keresztülvinni, az feltétlenül újabb és lényegesebb késésekre vezetne. Tekintetbe kell vennünk még azt, hogy a leközlésre váró táviratok egy része eredménytelen bmondási kísérlet után mégis a kézbesítőosztályba kerülne, s ezzel a kézbesítésre váró táviratok számát növelné. Ezenkívül a déli szünet, esti üzletzárás, valamint a már általánossá vált szombat délutáni hétfői szünet következtében az ilyen időben érkező táviratoknak távbeszélő útján való kézbesítése nem, vagy csak nagyobb késedelemmel volna lehetséges. Mindezeket figyelembe véve, a kézbesítés fennakadás nélküli ellátásához a rideg számítások alapján kimutatott 44 felesleges kézbesítőnek legfeljebb egyharmad része volna nélkülözhető, ami kb. csak 14 kézbesítő megtakarítását jelentené.

Ellene szól azonban e megoldásnak az a körülmény, hogy míg egyrészt a posta elveszítené az eddigi engedményesektől befolyó kb. évi 4.500—5.000 pengő közvetítési díjat, másrészt pedig a kézbesítők létszámának csökkentésére irányuló kísérlettel szemben új munkahelyek és berendezések, ezekhez pedig megfelelő számú tisztviselők alkalmazása válnék szükségessé.

A központi táviróhivatalhoz naponta átlag 2—3.000 Budapestre szóló távirat érkezik, melyek mindegyikét ez esetben felül kellene vizsgálni és megállapítani, hogy a távirat címzettje nem távbeszélő előfizető-e. Nem szólva arról, hogy ez a munka a távirat újabb késését jelentené, ennek elvégzéséhez délelőtt és délután legkevesebb 2—2 tisztviselőre volna szükség, akik a forgalom hullámozása következtében a torlódások idején feltétlenül további kisegítőkre szorulnának. E munkahelyeken szükség volna a távbeszélő tudakozónál használthoz hasonló lemez-nyilvántartásokra, amelyeket állandóan javítani kellene s e célból elengedhetetlen volna az is, hogy a hivatal a szerelési lapokat megküldesse magának. A lap-nyilvántartások vezetésére, javítására és a szerelési lapok kezelésére ismét legalább 2—2 tisztviselő volna szükséges, akik azonban a fentebb említett 2—2 tisztviselőnek torlódások esetében a táviratok átvizsgálásában segíthetnének.

A táviratkövetítőben is a távbeszélőn való kötelező kézbesítéssel beálló megnövekedett forgalom akadálytalan lebonyolításához ismét újabb munkahelyek (készülékek) és a tisztviselők létszámának emelésére volna szükség.

Ezek szerint tehát, alapul véve azt, hogy megfigyelésünk szerint egy kezelő szolgálati ideje alatt kb. 100 drb táviratot tud az előfizetőkkel közölni, megállapíthatjuk, hogy a napi átlagos 1.400 darab, előfizetőknek szóló távirat közlésére szükség volna 7 darab új, csakis erre a célra szolgáló munkahelyre, ugyanennyi új készülékre s a szolgálat ellátására $2 \times 7 = 14$ tisztviselői létszámszaporításra. Vagyis a kézbesítők létszámának 14-gyel való fentebb kimutatott apasztásával

szemben a tisztviselők létszámának összesen 22-vel való emelése volna szükséges.

A kérdésnek a távbeszélő útján kötelező kézbesítéssel való megoldása tehát sem a címzettek, sem a posta szempontjából nem lenne kívánatos, mert míg a címzettek részére kényelmetlen lenne, s a távirótíkok megvédése sem lenne kellőképp biztosítva, másrészt a posta szempontjából túlküldésekra vezetne. Mindezek mellett a táviratkézbesítés gyorsabbá tételére irányuló kísérlet sem vezetne kielégítő eredményre.

Az eddigi rendszer fenntartásával a széleskörű forgalomszerző tevékenység útján elérhető lehetőségeket vizsgálva, megállapíthatjuk, hogy a közvetítési díj teljes elengedése, nézetünk szerint, nem vezetne a kellő eredményre, mert míg a posta a fentebbiek szerint elesnék évi 4.500—5.000 pengő jövedelemtől, addig a kézbesítők létszámcsökkentésének lehetősége még kevésbé következhetnék be, mint a távbeszélő útján való kötelező kézbesítés esetén. Eredményes forgalomszerző tevékenység esetében viszont a tisztviselői létszám emelésének szükségessége a fentiek szerint feltétlenül bekövetkezne. Az eredményesség szempontjából a felek oldaláról nézve a dolgot, nem látszik valószínűnek, hogy azoknál, akik eddig nem kérték távirataikat távbeszélőn bementeni, csupán az anyagi szempont játszott volna a főszerepet. Egyrészt ugyanis a kézbesítendő táviratok jelentékeny része már most is bank, gyár, vállalat, szóval olyan előfizetők részére szól, akikről nem tételezhető fel, hogy anyagi szempontok miatt nem kérték a távbeszélőn való kézbesítést. Másrészt éppen ezeknél a vállalatoknál megokolt az a feltevés, hogy míg feladandó táviratának időpontját maga az előfizető akkor szabja meg, amikor ráér, sőt a bementést esetleg másra is rábízhatja, ugyanakkor nem biztos, hogy nem akarja-e fenntartani magának azt a jogot, hogy azoknak tartalmáról csak ő maga szerezhessen tudomást. Ezt pedig csak a kézbesítő útján való kézbesítés esetében érheti el. Valószínű tehát, hogy az ilyen előfizető a felhívás után is tartózkodni fog attól, hogy táviratait távbeszélőn kérje kézbesíteni.

A távbeszélő közvetítési díjakat azonban csak olyan mértékben kellene mérsékelni, hogy a posta ezzel jelentékenyen ne károsodjék, vagyis a csökkentés által elvesztett összegnek arányban kellene állnia a várható jövedelemtöbblettel.

Jelenleg a kézbesítés szolgálatában álló személyzet jórésze 30—35 éves korú, kiszolgált (igazolványos) katonai altisztekből áll. Kétségtelen, hogy ezek koruknál és a hosszú katonai szolgálat alatt megcsappant teljesítőképességüknél fogva a szolgálatot már nem tudják olyan mértékben ellátni, mint a fiatalabb kézbesítők. Másfelől éppen magasabb fizetésüknél fogva a kézbesítési szolgálat költségeit a kelletténél nagyobb mértékben szaporítják. Ezért a kézbesítés gyorsabbá és főképp gazdaságosabbá tétele érdekében az összes eddig tárgyalt módszereknél kézenfekvőbbnek látszik az a megoldás, amely a kelletténél nagyobb számú és magasabb fizetésű, de kisebb teljesítőképességű kézbesítők helyett *fiatal, értelmes és jó szervezetű alkalmazottakat* kíván a kézbesítő szolgálatba állítani. (5.)

Ennek megvalósítása történhetnék vagy a magánvállalatok ná-

lunk is ismert kifutórendszeréhez hasonlóan (másutt, pl. Londonban: messenger-intézmény), vagy pedig a jelenlegi rendszer fenntartásával, a kézbesítő szolgálatban kizárólag a legalacsonyabb fizetésű fiatal havibéresek alkalmazása útján.

Előbbi esetben a legfiatalabb, mozgékony és jófelfogású kifutófiúk megfelelő kiválogatásával nemcsak a kézbesítési idő alakulna előnyösebben, hanem jelentékeny költségmegtakarításokat is eszközölhetnénk, mert díjazhatnánk őket akár a kézbesített küldemények darabszáma, akár kilométer-teljesítmény, akár pedig a legkisebb (60—70 P) havidíjjal. Utóbbi esetben azt a háború előtt már gyakorlatban alkalmazott és jól bevált módszert lehetne alkalmazni, mely szerint a központi táviróhivatal a postai szolgálatba lépő altisztek újoncképző iskolája lenne. Itt ugyanis az évenkénti kiválások pótlására felvett fiatal havibéresek a rendet, a fegyelmet, a kézbesítés szabályait, azonkívül Budapest egész területét megismernék s innen már megfelelő gyakorlattal kerülhetnének 4—5 év elteltével a postai kézbesítéshez. E módszer egyúttal azt eredményezné, hogy a táviratkézbesítő szolgálatban állandóan fiatal, jó munkabírású és e mellett kisfizetésű alkalmazottak lehetnének, akikkel mind a kézbesítési idők javulását, mind a kiadások csökkentését a legbiztosabban el lehetne érni.

Bármelyik módot is alkalmaznánk azonban a gyakorlatban, e fiatal kézbesítők mellett a nagyobb összegű távirati utalványok kézbesítéséhez még mindig szükség volna kinevezett (véglegesített) kézbesítői személyzetre is, mert a jelenleg érvényben levő szabályok szerint 55 pengőnél nagyobb összegű távirati utalványt csak kinevezett altiszt vagy véglegesített havibéres kézbesíthet.

Jelenleg a központi táviróhivatalnál naponta 40—70 darab távirati utalvány kerül kézbesítésre. Ezeknek késedelem nélküli pontos ellátására feltétlenül szükséges, hogy legyen a létszámban legalább $8 + 8$ (d. e. és d. u.) = 16 kézbesítő, (számítva esetleges betegség, szabadság stb. esetére is), akik távirati utalványt is kézbesíthetnének. (Ezek természetesen más küldeményeket is kézbesítenének, viszont őket az 55 pengőnél kisebb összegű távirati utalványok kézbesítésében a gyakorlottabb havibéresek kisegíthetnék.)

Fentiek szerint a központi táviróhivatal kézbesítőosztályára jelenleg beosztott 206 főnyi létszámból szükség volna távirati utalványok kézbesítésére $8 + 8 = 16$, valamint a belszolgálatra beosztottak közül 18, összesen 34 kinevezett altiszt munkaeőre. Az így fennmaradó 172 főnyi létszámot képezhetnék azután a fentebb tárgyalt kisfizetésű fiatal munkaeőrök.

A költségek alakulása e módszer szerint a következő lenne:

Jelenleg a 206 főnyi létszámban 119 kinevezett és 87 havibéres alkalmazott teljesít szolgálatot. Ezeknek évi fizetése (kinevezettekénél havi 145 pengőt, havibéreseknél 95 pengőt véve alapul) kitesz $12 \times 87 \times 95 = 99.180 + 12 \times 119 \times 145 = 207.060$, összesen 306.240 pengőt.

A fent tárgyalt módszer alkalmazásával az évi kiadások 1. kifutórendszer esetén (havi 65 P átlagfizetést számítva) $12 \times 172 \times 65 = 134.160$ P + (a szükséges 34 altiszt fizetéseként) $12 \times 34 \times 145 =$

59.160 P, összesen 193.320 P lenne, ami évenként kb. 110—115.000 pengő megtakarítást jelentene.

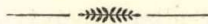
2. *Havibéres alkalmazottak esetén* (95 P átlagfizetést számítva) az évi kiadás $12 \times 172 \times 95 = 196.080$ P havibéresi + $12 \times 34 \times 145 = 59.160$ P altiszti fizetést jelentene, amely mellett a megtakarítás fentiek szerint kb. évi 50—51.000 pengőt tenne ki.

Felmerülhetett volna még tárgyalásaink során az a kérdés is, nem lenne-e célszerűbb a táviratkézbesítést egy magánvállalatnak bérbeadni? ilyen megoldást azonban részünkről nem tartunk kereszttulvitelűnek, mert a táviró állami, monopolisztikus üzem, amelyet a törvény a m. kir. posta ügykörébe utalt. A távirótitok megőrzéséhez fűződő rendkívüli érdekek megóvását is sokkal eredményesebben lehet biztosítani, mintha bármiféle magánvállalkozást a táviratok kézbesítésébe bekapcsolnánk.

Mindezek alapján kétségtelen, hogy gazdaságossági szempontból a tárgyalt lehetőségek közül legcélszerűbb megoldásnak — az elérhető nagyarányú megtakarítások miatt — a legutóbb tárgyalt módszer látszik, amelyet azonban össze lehetne kapcsolni a kézbesítőknek motorkerékpárral való ellátásával.

E megoldás kereszttulvitelénél természetesen a kimutatott megtakarítások a motorkerékpárok amortizációja és üzemköltisége miatt csökkennének, azonban — drágább és nagyobb teljesítőképességű motorkerékpárok alkalmazása esetén is — még mindig jelentős összeget tehetnének ki. Ezenkívül — megfelelő módon történő véghezvitel esetén — a kézbesítési idők is jelentősen csökkennének, továbbá kézbesítőinket mentesítenék a kerékpárok lábbal való hajtásának nehéz és kimerítő munkájától.

Ha azonban eltekintünk a költségek növekedésétől és csupán az átlagos kézbesítési időnek az adott körülmények közötti lehető csökkentését tartanánk szem előtt, úgy mégis a kerületi rendszernek a legutóbbi lágymányosi kísérlet elgondolásai szerint való megvalósítása mellett kellene állást foglalnunk. Ennél azonban egyrészt tágabb teret nyújthatnánk a motorkerékpárok alkalmazásának, másrészt pedig az aránylag költséges és kevésbé foglalkoztatott (csupán átvevő és indító teendőket végző) tisztviselők munkáját — a budapesti táviró és távbeszélő igazgatóság vezetőjének elgondolása szerint — önműködő vagy gépesített berendezésekkel helyettesíthetnénk. Ennél az volna az elgondolás, hogy a kirendeltség területére szóló küldeményeket a központból járatok szerint szétszítva és lezárva, motoros-járat vinné a kirendeltséghez, ahol minden kézbesítőnek volna egy zárható rekesze. A motoros ezekbe helyezné az anyagot és a kézbesítők ezekből vennék ki. A rekeszek kinyitását és bezárását, az átadást és átvételt, továbbá az időpontokat és egyéb adatokat megfelelő ellenőrző berendezések, számláló- és időellenőrző órák, stb. rögzítenék és biztosítanák. Egy kísérlet volna hivatva az elgondolás gyakorlati használhatóságát eldönteni.

Érdekes kérdések.

Questions intéressantes.

Pályázati eredmények.

Lapunk 1938. évi 3. számában közölt 5. számú pályatétel így hangzott:

Milyen újabb postai, illetőleg táviró, távbeszélő és rádiószolgáltatásokat lehetne rendszeresíteni.

A pályázatra 9 pályamű érkezett be. A beérkezett pályaművek egyike sem hozott fel új gondolatot. Ezért a bíráló bizottság pénzjutalomra vagy dícséretre egyik pályamunkát sem tartotta méltónak.

Lapunk 1938. évi június havi 6. számában megjelent 15. sz. érdekes kérdés szövege a következő volt:

A szállítólevél nélküli csomagkezelés rendszeresítésének mik volnának az előnyei, s hátrányai?

A pályázatra 4 pályamű érkezett be. A szerzők az elég nehéz kérdést nagy igyekezettel próbálták megoldani. A pályaművek közül a legjobb az „Allegro“ jeligéjű; a pályamű szerzője helyes csoportosítással és felépítéssel ad választ a feltett kérdésre. Ezért e pályamű szerzőjét a bizottság dícséretre ajánlotta.

Szerzője: dr. Dévai László postaforgalmi díjnok (Békéscsaba 1.)

Lapunk 1938. évi 7. számában közölt 13. számú pályatétel így hangzott:

Hamis tartalomnyilvánítással el látott és a Levélpostai Díjszabás 69. §-ában előírt szállítási feltételeknek meg nem felelően csomagolt, töltényeket tartalmazó csomag burkolata a postai szállítás során megsérült. Az átcsomagolás alkalmával a valóságos tartalom bizottságilag megállapított. Figyelemmel a postatitkot védő jogszabályokra az 1932:XXI. tc. 7. §-a alapján tehet-e a m. kir. posta tiltott postai szállítás kihágása címén büntető feljelentést és a szóbanforgó csomaggal milyen eljárás követhető.

A pályázati határidő: 1938. évi október hó 20-ig 5 pályamű érkezett. Ezek közül csak 4 pályamű került elbírálásra, mert az ötödiket szerzője a bírálat előtt visszavonta.

Az elbírálásra került pályaművek a pályatételben foglalt kérdéseket maradék nélkül helyes jogi indokolással nem oldották meg. A pénzjutalmat a bizottság nem utalta ki és a pályaművek közül egyiket sem ajánlotta dícséretre sem.

Lapunk 1938. évi 8—10. számában 14. szám alatt a következő pályatétel jelent meg:

Tulajdonjog fenntartással vásárolt rádióvevőkészülék vételárára a vevő a részletfizetést nem teljesítvén az eladó a készüléket a vételár hátrálék fejében bíróilag lefoglaltatja. Ezt követően a vevőkészüléknek engedély nélkül való üzembentartása miatt kihágási eljárás indult. Ennek során az eljáró hatóság a bíróilag már lefoglalt készüléket elkobozza és a m. kir. posta tulajdonába adja.

Kérdés, hogy a korábban bírói úton már lefoglalt, tehát végrehajtási zálogjoggal terhelt rádióvevőkészülék a m. kir. posta tulajdonába átmege-e vagy sem?

A pályázatra 6 pályamű, közülr 3 a kitűzött határidő, november 20. után érkezett be. A beérkezett pályamunkák közül a „Broadcasting“ jeliségű pályamű a kérdést logikus eszmemenettel, helyes jogi fejtegetéssel, a jogforrások feltüntetésével jól oldja meg. A pályamű szerzője nemcsak a szakjog, hanem az általános magánjog alapos tanulmányozásáról, kellő jogi felkészültségéről szolgáltatott bizonyítékot. Ezért e pályamunkát a kitűzött jutalomdíjra és a Magyar Postában való megjelenésre alkalmasnak találta a bíráló bizottság.

Szerzője: Huber Oszkár m. kir. postatanácsos (Postavezérigazgatóság 8. ügyosztálya).

A pályanyertes mű a következő:

A feltett kérdésre csak igennel lehet válaszolni.

Hogy ehhez a röviden hangzó megállapításhoz eljussunk, a pályatételt tulajdonképpen két önálló részre kell osztanunk; és pedig:

1. A korábban bírói úton már lefoglalt, tehát végrehajtási zálogjoggal terhelt rádió vevőkészülék elkobozható-e?

2. Az elkobzott készülék a m. kir. posta tulajdonába átmege-e vagy sem?

Kihágási ügyekben az elkobzásra jogalapot a Kbt. 25. §-a — a Btk. 61. §-ára utalással — adja meg, úgy, hogy az elkobzás mint mellékbüntetés a Btk. 61. §-ában megjelölt feltételek alatt kihágási esetekben is alkalmazható. Hogy mennyiben van a Btk. 61. §-ában megállapított eseteken kívül is egyes esetekben elkobzásnak helye, azt a külön jogszabályok határozzák meg. Ilyen külön jogszabályok pl. a rádiókihágásokra nézve a 9.557/1927. K. M. számú rendelet

70. §-a, a mértékügyi kihágások tekintetében az 1907 : V. tc. 36. §-a stb.

A Btk. 61. §-a első bekezdésének első tétele kötelezőleg rendeli el a bűntett vagy vétség által létrehozott tárgyaknak, úgyszintén azoknak a tárgyaknak az elkobzását, amelyek a bűntett vagy a vétség elkövetésére eszközül szolgáltak, amennyiben azok a tettes vagy részes tulajdonai. E parancsoló rendelkezéssel szemben kihágási ügyekben az elkobzás nem kötelező, hanem tetszőleges, vagyis a bíró belátására van bízva. Ez a Kbt. 25. §-ának szóhasználatából tűnik ki. Ez a törvényszakasg ugyanis a Btk. 61. §-át nem „alkalmazandónak”, hanem „alkalmazhatónak” mondja, nyilván abból az okból, hogy a csekélyebb súlyú kihágásoknál az elkobzásnak mellékbüntetésként alkalmazása esetleg érzékenyebb megtorlást jelenthet, mint a főbüntetés maga, amit pedig kerülni kell.

A tetszőleges elkobzás azonban csak a Btk. 61. §. első bekezdésének első tételére vonatkozatható. A második tétele ugyanis az elkobzást kötelezően előírja arra az esetre is, ha a bűnjelek nem a tettesnek vagy részesnek, hanem másnak a tulajdonát képezik, amennyiben azok birtoklása vagy terjesztése különben is tiltva van. Természeteszerű, hogy ilyen esetben az elkobzástól a kihágási ügyekben sem lehet eltekinteni. Így pl. az engedély nélkül üzembentartott rádiókészülék el *kell* kobozni, tekintet nélkül arra, hogy az kinek a tulajdona.

Valamely bűnjel elkobzásának előfeltétele azonban az, hogy azt az ítélet meghozatala előtt le is foglalják. A Rbsz-nak ugyan kifejezetten ilyen rendelkezése nincs, csak a vonatkozó rendelkezésekből lehet erre következtetni. De egyébként ez természeteszerű is, mert a bíró oly tárgy elkobzása felől ítéletileg nem határozhat, amely őrizetbevétel vagy más alkalmas módon nincs biztosítva. Ellenkező esetben ugyanis kérdéses az, hogy az ítéletileg elrendelt elkobzás fogantatosítható-e? Egyébként a tételes rendelkezés e hiányát pótolja a joggyakorlat. Errenézve idézem a m. kir. belügyminisztériumban szervezett Kihágási Tanács 5.796/1933. kih. számú ítéletéből az alábbi megokolást:

„... a Kihágási Tanács azért semmisítette meg az alsófokú ítéleteket..., mert a 9.557/1927. K. M. számú rend. 70. §-a ellenére az elsőfokon eljárt rendőri büntetőbíró az eljárás megindultával a rádiókészülékét a Rbsz. 83. §-a értelmében le nem foglalta és őrizetbe nem vette. Le nem foglalt és őrizetbe nem vett bűnjelet pedig elkobozni nem lehet.”

Az elkobzásnak nem lehet akadálya az a körülmény, hogy az elkobzandó dologra, annak a büntetőeljárás során történt lefoglalását megelőzően harmadik személy (akár jóhiszeműen is) végrehajtási zálogjogot szerzett. Ha ugyanis a törvény szerint elkobzásnak van helye, nem lehet tekintetbe venni, hogy ez a rendelkezés mellékhatásában mennyiben érinti harmadik személynek jogos érdekét. Magánjogunk ugyanis a zálogjognak bizonyos tulajdonjogbeli változások következtében beálló megszűntét kiterjeszti a büntetőbírói elkobzás esetére is és pedig még akkor is, ha a záloghitelező jóhiszeműen szerezte a zálogjogot, vagyis nem tudott arról, hogy a zálogtárgy bűncselekmény eszköze vagy eredménye.

Az elkobzás felől különlegesen rendelkezik a rádiókihágásokkal kapcsolatban a 9.557/1927. K. M. sz. rendelet 70. §-a, mely a Btk. 61. §-ában megsabott feltételekre tekintet nélkül elrendeli a lefoglalt, illetőleg az őrizetbe vett rádiókészülékek elkobzását; vagyis az elkobzást kötelezően előírja azokra a rádióberendezésekre, amellyel a kihágást elkövették, akár az elítéltnak, akár másnak tulajdonát képezik azok. Ennek alapján pl. a tulajdonjog fenntartá-

sával eladott, vagy pl. a kereskedő által a terheltnél szállítási igazolvány hátrahagyása nélkül próbaképpen felszerelt rádiókészülékek is elkobzandók.

E kérdésben egyébként a Kihágási Tanács a m. kir. posta képviselőjének előterjesztésére 4.402/1931. kih. szám alatt hozott ítélet indokolásában az alábbi elvi álláspontra helyezkedett:

„... A 9.557/1927. K. M. sz. rendelet 70. §-a a Btk. 61. §-ában megszabott feltételekre tekintet nélkül rendelkezik a lefoglalt készülék elkobzása iránt és nincs tekintettel arra, hogy a készülék az elítélt tulajdona-e avagy csak az ő birlalatában volt; a rádiórendelet ugyanis mindenképen meggátolni igyekszik és elkobzással sújtja a rádióval elkövetett mindennemű visszaélést.“

A rádiókészülék elkobzásával mind a készülék tulajdonosának a tulajdonjoga, mind a készüléken fennállott zálogjog megszűnt.

A zálogjog most említett megszűnési esetével kapcsolatban rá kell mutatni arra is, hogy a bírói gyakorlat szerint, ha a végrehajtást szenvedő a tényleges uralmában hagyott ingót a foglalás ellenére a Btk. rendelkezésébe ütköző módon átadással másra ruházza, a jóhiszemű visszterhes szerző, — aki a foglalásról nem tudott — az átruházással az ingónak teljes és korlátlan, tehát a végrehajtási zálogjogtól is mentes tulajdonjogát szerzi meg... A szóbanforgó rádiókészülék hatósági elkobzása annyiban tér el az említett esettől, hogy itt nem az ingó tulajdonának ügyleti átruházásáról van szó, hanem az ingó tulajdonát magasabb érdekből és magasabb rendű közjogi (büntetőjogi), illetőleg közrendi okokból a törvény parancsoló rendelkezése értelmében hatósági határozat vonja el az eddigi tulajdonostól. Itt tehát még inkább érvényesülnie kell annak az elvnek, hogy az ingók tulajdonában beállott változással az ingókat terhelő idegen dologbeli jogok is ipso facto megszűnnek, a jó- és rosszhiszeműségre és a visszterherre való tekintet nélkül...“ Ha az elkobzást az idegen tulajdonjog fennállása nem gátolja, még kevésbé lehet annak akadálya a szűkebb tartalmú idegen dologbeli jog.“

A fent elmondottak alapján sem az a körülmény, hogy az elkobzott készülék nem a terhelt tulajdonát képezi, sem pedig az, hogy azna más korábban zálogjogot szerzett, a büntető jogszabályok alkalmazását nem akadályozzák.

A rendőri büntetőbíróóságok által elkobzott és a m. kir. postavezérigazgatóság tulajdonába bocsátott rádiókészülékeken fennállott zálogjog az elkobzással megszűnt és a posta e készülékekkel minden irányban szabadon rendelkezhet, mert minden jogi korlátozástól mentes tulajdont szerzett.

Rövidítések: Btk. = 1878 : V. tc.

Kbtk. = 1879 : XL. tc.

Rbsz. = Szabályzat a rendőri büntető eljárásról (65.000/1909. B. M. sz.)

Rádiórend. = 9.557/1927. K. M. számú rendelet.

Forgalom és munkaegységek.

Rovatvezető: Dr. Ruttner Béla m. kir. postatitkár

Az októberi forgalomalakulás ebben az esztendőben szinte egyenes folytatása a szeptemberinek. Ezt is, mint a szeptemberit, rendkívüli körülmények befolyásolták.

A szeptember hó 29-iki müncheni négyhatalmi egyezmény megkötésének hírért egész Európában, sőt talán az egész vilá-

gon, a megkönnyebbülés érzése váltotta fel. A megállapodás a mi számunkra a világháború fenyegető rémének elhárításán túl is nagy örömet hozott, mert megteremtette a lehetőségét annak, hogy 20 év előtt elszakított felvidéki testvéreink az anyaországhoz békés úton visszacsatoltassanak.

Örömünk azonban nem tartott soká. Megkezdődtek az idegőrlő tárgyalások. Az egész nemzetnek szinte csak idegei és hallószervei voltak. És e túlfinomult idegek hamarosan megéreztek, hogy a szembenálló fél nem az őszinte kibontakozást keresi, hanem a megoldást csak húzni-halasztani akarja. Kényszerítő eszközökhöz kellett tehát nyulni; nyomtatékot kellett adni a nemzet egyöntetű akaratanak. Ilyen körülmények között rendelte el a kormány a haderő részbeni mozgósítását. E nagy horderejű intézkedés természetesen nem maradhatott hatás nélkül az ország gazdasági életére, mert mindent azonnal a hadsereg céljainak, érdekeinek és igényeinek megfelelően kellett átállítani. Mindez visszahatott a postaforgalom alakulására is, úgy hogy októberben a posta olyan forgalmat bonyolított le, amilyenre ebben a hónapban az utolsó 10 év közül még a legkedvezőbb évben, az 1929-es esztendőben sem volt példa.

A forgalomemelkedést tehát túlnyomó részben a rendkívüli intézkedések idézték elő. Tapasztalat szerint azonban az októberi forgalom különben is élénk, annyira, hogy az év többi hónapjai közül a decemberivel együtt a csúcsforgalmat képviseli. Rendes körülmények között a forgalmat az adóbefizetések, a téli szükségletek beszerzése és a kereskedők karácsonyi előkészületei emelik. Ezeknek a tényezőknél azonban ebben az esztendőben csak kisebb jelentőségük lehetett.

A mult évhez képest a postaforgalom adatsorai — két sor kivételével — mind emelkedést mutatnak. A közönséges levélpostai küldemények forgalmát az októberben meginduló osztálysorsziáték ismertető nyomtatványainak nagy tömegei, valamint a kiadóhivatalok által feladott és a karácsonyi kedvezményeket is ismertető mutatószámok emelték. Igen jelentős tényezőnek tekinthetjük azonban a hírlapok fokozott kelendőségét, továbbá a bevonulások következtében hozzátartozóiktól elszakadt katonák levelezését is. Az ajánlott küldemények igen nagymérvű forgalomemelkedése a katonai intézkedésekkel kapcsolatos. A csomagforgalom ebben a hónapban meghaladta az 1 millió darabot. Ez október hónapban hosszú évek óta először fordult elő. A befizetett utalványok összege a mult év október hónapjával szemben közel 2,900.000 pengővel, vagyis 3,8%-kal csökkent. Ennek azonban nincsen aggodalomra okot adó jelentősége, mert a csökkenést az illetményutalványok idézték elő. Régebben is így még a mult év októberében is, azokban a hónapokban, amikor a következő hónap elseje vasárnapra vagy ünnepnapra esett, a feladott illet-

ményutalványokat — a kifizetéseknek megfelelően — kétszeresnek vették. Ez az eljárás azonban nem volt helyes, mert az illetményutalványokat minden hónapban feladják, tekintet nélkül arra, hogy csak a következő hónapban vagy az elsejére eső vasárnap (ünnepnap) következtében még feladásuk hónapjában fizetik-e ki. Míg a mult év októberében tehát a feladott illetményutalványok kétszeresen, vagyis kereken 35,1 millió pengővel szerepeltek, addig e helytelen eljárás megszüntetése következtében a f. évi októberi adatok csak az októberre vonatkozó illetményutalvány-befizetéseket, kereken 27 millió pengőt, tüntetik fel. A mult évi októberi illetményutalványok összege tehát a f. évi októberit 8,1 millió P-vel haladta meg, minthogy pedig az egész utalványforgalom a mult évvel szemben csak 2,9 millió P-vel csökkent, a magánforgalom kb. 5,2 millió P-vel emelkedett. A takarékforgalom ebben a hónapban is kóros elváltozásokat mutat. A betétek darabszáma és összege a mult évvel szemben ismét jelentősen, 49,5%, illetőleg 29,8%-kal csökkent, ezzel szemben a betétvisszafizetések összege 62,6%-kal emelkedett. A csekk-kifizetések összegének nagyarányú emelkedése a hadsereg nagyobb létszámával állhat összefüggésben.

A távirőforgalom még ebben a hónapban is rendkívüli élénk volt, amit a mult évvel szemben mutatózó 19,4%, illetőleg 14,4%-os emelkedés kellően szemléltet. Az idényszerű csökkenés azonban már megindult, mert a feladott táviratok darabszáma a f. évi szeptemberi csúcsforgalomhoz képest már 10,2%-kal esett.

A távbeszélő üzletág szintén igen kedvező eredményeket mutat fel. A távbeszélő állomások szaporulatának üteme valamelyest mérséklődött ugyan, de az emelkedés a mult év októberéhez viszonyítva még így is 8,787 állomás, vagyis 8,0%-os. A helyi forgalom emelkedése — mint rendszerint — ebben a hónapban is az állomásszaporulat mérve alatt maradt. A legkedvezőbb eredményeket most is a távbeszélőforgalom mutatja fel, mert a mult évvel szemben mutatózó élénkülés a kezdeményezett beszélgetéseknél 27,8%, az érkezett beszélgetéseknél 27,0% volt. Az idényszerű hanyatlás azonban a távolsági forgalomban is megindult, mert a beszélgetések száma a f. évi szeptemberi csúcsforgalomhoz képest már esett. A hanyatlás lényegesen enyhébb esési vonalat mutat, mint a távirőforgalom, mert a csúcseredményekhez viszonyítva a kezdeményezett beszélgetések száma csak 1,2%, az érkezettek pedig 0,7%-kal csökkent.

(Folytatás a 468. oldalon.)

I. Forgalom. *)

1. Posta.

Időszak		F e l a d á s										
		közön- séges ¹⁾	Aján- lott	Érték- levelek	Hét, hetél és sommas eszmák	Po-tautalványok ²⁾		Postafaharék befizetések		Csekkbefizetések		
						darab- száma ezrekben	összege ezer P-ben	darab- száma ezrekben	összege ezer P-ben	darab- száma ezrekben	összege ezer P-ben	
		levélpostai küldemények	darabszáma ezrekben	darab- száma ezrekben	összege ezer P-ben	darab- száma ezrekben	összege ezer P-ben	darab- száma ezrekben	összege ezer P-ben			
Az 1930. évben		422.071	15,862	661	11.362	10.653	725.039	717	47.902	18.092	2.271.761	
Az 1931. évben		370.509	11.817	575	10.145	10.156	670.278	494	40.336	16.322	1.934.881	
Az 1932. évben		351.739	9,288	484	8.744	9.251	505.574	416	32.782	15.094	1.659.372	
Az 1933. évben		346.512	7,974	465	8.584	8.870	553.521	576	41.654	16.200	1.573.012	
Az 1934. évben		413.180	7.487	424	8.791	9.304	594.449	781	55.874	17.984	1.611.906	
Az 1935. évben		410.595	7.771	415	8.793	9.731	644.332	912	65.344	18.928	1.706.911	
Az 1936. évben		435.933	7.565	438	9.343	9.984	676.889	1.038	75.126	20.545	1.889.945	
Az 1937. évben		462.928	7.567	456	9.815	10.291	712.965	1.193	87.832	22.311	2.068.491	
1936.	XI.	36.616	605	40	806	785	45.683	78	5.472	1.901	191.731	
	XII.	44.399	606	39	1.101	962	73.800	77	6.350	2.030	183.433	
1937.	I.	36.142	652	36	704	804	47.212	101	7.627	1.819	147.081	
	II.	33.769	613	34	701	795	55.323	102	6.728	1.706	155.222	
	III.	45.197	612	37	845	847	56.360	98	6.140	1.703	147.904	
	IV.	36.497	639	36	719	844	56.669	97	6.636	1.813	150.860	
	V.	34.333	590	35	733	798	56.147	86	6.422	1.786	171.098	
	VI.	35.344	631	36	789	831	59.819	97	7.011	1.793	161.981	
	VII.	35.943	677	40	771	941	74.498	111	8.662	1.861	167.274	
	VIII.	35.382	583	40	760	824	47.202	106	7.636	1.715	192.341	
	IX.	40.394	665	40	850	833	60.212	101	7.631	1.771	173.848	
	X.	41.111	658	41	916	949	75.479	105	7.740	2.132	197.725	
1936. XI.—1937. X. összesen:		455.127	7.531	454	9.693	10.213	708.404	1.159	84.055	22.030	2.040.498	
1937.	XI.	39.351	631	41	876	853	57.491	97	7.386	2.068	207.419	
	XII.	49.333	616	39	1.151	991	67.996	98	8.236	2.145	195.715	
1938.	I.	37.945	692	36	1.759	850	58.903	122	9.335	1.955	152.541	
	II.	36.275	609	34	737	819	57.243	120	7.837	1.818	163.324	
	III.	44.266	639	37	848	847	58.105	110	7.248	1.805	151.328	
	IV.	40.995	662	36	840	934	63.019	87	6.531	1.997	158.388	
	V.	38.444	655	35	769	846	56.308	76	5.621	1.858	173.577	
	VI.	35.531	580	33	773	831	60.228	75	6.411	1.774	165.994	
	VII.	37.588	762	37	784	915	63.049	94	8.169	1.823	163.491	
	VIII.	38.456	668	41	817	910	66.688	97	8.463	1.933	215.646	
	IX.	43.139	806	41	951	890	65.675	70	6.452	1.825	212.828	
	X.	48.853	811	41	1.002	1.024	72.593	53	5.431	2.203	227.997	
1937. XI.—1938. X. összesen:		485.176	8.131	451	10.307	10.690	747.298	1.099	87.120	23.204	2.188.248	
1937. I.—X.		374.112	6.520	375	7.788	8.406	588.921	1.004	72.235	18.099	1.665.334	
1938. I.—X.		396.492	6.884	371	8.280	8.866	621.811	904	71.498	18.991	1.785.114	
Összehasonlítások	1938. X. havában	szám- szerűleg	+2.742	+153	—	+86	+75	—2.886	—52	—2.309	+71	+30.272
	1937. X. havához képest több (+) kevesebb (—)	%-ban	+6,7	+23,3	—	+9,4	+7,9	—3,8	—49,5	—29,8	+3,3	+15,3
	1937. XI.—1938. X. időszakban	szám- szerűleg	+30.049	+600	—3	+612	+477	+38.894	—60	+3.065	+1.174	+147.750
	1936. XI.—1937. X. időszakhoz képest több (+) kevesebb (—)	%-ban	+6,6	+8,0	—0,7	+6,3	+4,7	+5,5	—5,2	+3,6	+5,3	+7,2
	1938. I.—X. időszakban	szám- szerűleg	+22.380	+564	—4	+492	+400	+32.890	—100	—735	+892	+119.780
	1937. I.—X. időszakhoz képest több (+) kevesebb (—)	%-ban	+6,0	+8,9	—1,1	+6,3	+4,7	+5,6	—10,0	—1,0	+4,9	+7,2

*) Az 1938. évi adatok ideiglenesek.

1) Hírlapokkal együtt.

2) A postai pénzürgalomba bevont intézetek átutalásai nélkül.

I. Forgalom.*)

1. Posta.

Időszak		Kézbesítés										
		Közön- séges ¹ Aján- lott				Posta-ralv. nyok ²		Postata-rahé- kifizetések		Csekk- kifizetések		
		levél-, ostai küldemények		Érték- levelek	Mé- ri, hely- és szám- os magok	darab- száma ezre- ben	össze- ge ezer P- ben	darab- száma ezre- ben	össze- ge ezer P- ben	darab- száma ezre- ben	össze- ge ezer P- ben	
		darabszáma ezrekben										
Az 1930. évben		425.761	16.794	726	12.390	10.577	719.870	376	20.852	3373	1 036.937	
Az 1931. évben		373.517	12.442	637	10.687	10.015	663.752	295	25.646	3275	967.490	
Az 1932. évben		353.134	9.739	536	8,968	9.241	570.104	236	18.316	3259	785.987	
Az 1933. évben		345.768	8.172	506	8,776	8.938	555.883	280	21.472	3373	698.973	
Az 1934. évben		416.564	7.653	481	8.890	9.356	595.623	367	28.707	3223	658.994	
Az 1935. évben		412.321	7.790	471	8.814	9.775	645.247	462	37.928	3399	662.144	
Az 1936. évben		440.026	7.653	455	9.373	10.026	678.050	543	44.507	3.525	684.812	
Az 1937. évben		466.077	7.641	485	9.924	10.367	716.475	591	48.925	3.839	749.352	
1936.	XI.	36.750	603	43	808	771	44.473	42	3.495	254	46.767	
	XII.	44.561	619	42	1.113	977	75.688	47	3.935	378	79.044	
1937.	I.	36.268	660	38	711	798	45.948	42	3.600	290	42.817	
	II.	33.884	610	35	706	798	55.489	39	3.047	281	53.135	
	III.	45.316	631	38	845	858	57.294	52	3.827	323	55.685	
	IV.	36.626	644	37	706	842	57.650	47	3.926	320	60.967	
	V.	34.459	577	36	736	799	56.339	52	3.974	283	54.115	
	VI.	35.471	632	38	780	835	59.198	49	4.068	332	67.684	
	VII.	37.164	692	42	783	965	77.477	49	4.751	379	77.978	
	VIII.	35.512	600	43	746	821	46.906	50	4.172	263	50.655	
	IX.	40.523	657	43	849	838	60.741	51	4.629	302	64.676	
	X.	41.243	683	45	922	970	77.770	51	4.582	381	83.461	
1936. XI.—1937. X. összesen:		457.777	7.608	479	9.705	10.272	714.973	571	48.006	3.786	736.984	
1937.	XI.	39.495	630	44	868	818	47.765	51	4.039	280	51.508	
	XII.	49.513	621	45	1.157	1.025	79.051	58	4.489	407	86.493	
1938.	I.	38.077	706	39	760	833	48.472	50	3.878	319	46.351	
	II.	36.398	610	37	738	828	58.148	48	3.847	308	56.918	
	III.	44.382	664	41	838	850	58.636	63	6.044	323	60.163	
	IV.	41.140	664	40	856	977	76.125	61	5.375	390	80.558	
	V.	38.585	659	39	759	822	44.915	61	5.588	265	47.958	
	VI.	35.659	580	38	768	837	59.514	54	4.740	321	68.673	
	VII.	38.865	753	40	797	924	64.300	49	3.961	343	69.925	
	VIII.	38.597	671	44	798	923	66.405	51	4.592	311	70.474	
	IX.	43.277	802	46	938	899	66.952	93	13.866	325	76.015	
	X.	43.994	828	46	999	1.048	83.997	44	7.451	407	117.788	
1937. XI.—1938. X. összesen:		487.982	8.188	499	10.276	10.784	754.280	683	67.870	3.999	832.824	
1937. I.—X.		376.466	6.386	395	7.784	8.524	594.812	482	40.576	3.154	611.173	
1938. I.—X.		398.974	6.847	410	8.251	8.941	627.464	574	59.342	3.312	694.823	
Összehasonlítások	1938. X. havában	szám- szerűleg	+ 2.751	+ 145	+ 1	+ 77	+ 78	+ 6.227	- 7	+ 2.869	+ 26	+ 34.327
	1937. X. havához képest több (+) kevesebb (-)		+ 6'7	+ 21'2	+ 2'2	+ 8'4	+ 8'0	+ 8'0	- 13'7	+ 6'2	+ 6'8	+ 41'1
	1937. XI.—1938. X. időszakban	szám- szerűleg	+ 30.205	+ 580	+ 20	+ 571	+ 512	+ 39.307	+ 112	+ 19.864	+ 213	+ 95.840
	1936. XI.—1937. X. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		+ 6'6	+ 7'6	+ 4'2	+ 5'9	+ 5'0	+ 5'5	+ 19'6	+ 4'4	+ 5'6	+ 13'0
	1938. I.—X. időszakban	szám- szerűleg	+ 22.508	+ 461	+ 15	+ 467	+ 417	+ 32.652	+ 92	+ 18.766	+ 158	+ 83.650
	1937. I.—X. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		+ 6'0	+ 7'2	+ 3'8	+ 6'0	+ 4'9	+ 5'5	+ 19'1	+ 46'2	+ 5'0	+ 13'7

* Az 1938. évi adatok ideiglenesek.

¹⁾ Hirlapokkal együtt.

²⁾ A postai pénzforgalomba bevont intézetek átutalásai nélkül.

I. Forgalom.*)
2. Táviró. 3. Távbeszélő.

Időszak		Táviró		Távbeszélő								
		Feladott	Kézbesített	Állomások száma ¹⁾				Közvetlen összeköttetések száma	Számlált helyi beszélgetések száma ezekben			
				táviratok darabszáma ezekben	a bpesti egység hálózatban	a falur. és 200-nál több előfizetővel bíró hálózatban	a 200-nál kevesebb		összesen	vidéken	összesen	
Az 1930. évben		3.404	3.715	46.601	35.618	82.219	2.212	103.890	—	103.890		
Az 1931. évben		2.599	3.253	47.095	33.840	80.935	2.376	106.946	14.189	121.135		
Az 1932. évben		2.066	2.735	46.884	32.415	79.299	2.196	107.564	13.867	121.431		
Az 1933. évben		1.894	2.576	47.962	31.109	79.071	2.207	107.146	12.801	119.947		
Az 1934. évben		1.873	2.557	53.338	34.354	87.692	2.303	111.898	11.911	123.809		
Az 1935. évben		1.903	2.573	58.339	15.088	18.723	92.150	2.257	121.980	12.944	134.924	
Az 1936. évben		1.947	2.607	63.537	16.699	22.218	102.454	2.155	127.933	14.261	142.194	
Az 1937. évben		2.133	2.820	70.325	18.165	23.290	111.780	2.117	134.885	16.358	151.243	
1936.	XI.	155	211	62.742	16.361	19.866	98.969	1.751	11.611	1.332	12.943	
	XII.	161	220	63.537	16.699	22.218	102.454	2.155	10.796	1.271	12.067	
1937.	I.	140	201	63.951	16.763	22.242	102.956	2.155	10.742	1.266	12.008	
	II.	135	188	64.393	16.917	22.375	103.685	2.155	11.378	3.111	12.689	
	III.	159	218	64.846	17.004	22.510	104.360	2.155	10.440	1.210	11.650	
	IV.	154	212	65.100	17.076	22.599	104.775	2.155	11.371	1.337	12.708	
	V.	186	244	65.348	17.158	22.798	105.304	2.025	12.007	1.353	13.360	
	VI.	187	246	66.142	17.484	22.822	106.448	2.027	11.772	1.385	13.157	
	VII.	200	262	67.103	17.562	22.411	107.076	2.041	10.887	1.352	12.239	
	VIII.	220	278	67.445	17.678	22.614	107.737	2.053	10.039	1.341	11.380	
	IX.	191	251	68.280	17.775	22.780	108.835	2.055	10.664	1.364	12.028	
	X.	191	257	68.901	17.922	22.942	109.765	2.065	11.822	1.440	13.262	
1936. XI.—1937. X. összesen:		2.079	2.788	—	—	—	—	—	133.529	15.962	149.491	
1937.	XI.	173	229	69.588	18.062	23.083	110.733	2.115	12.185	1.446	13.631	
	XII.	174	234	70.325	18.165	23.290	111.780	2.117	11.640	1.423	13.063	
1938.	I.	152	212	70.853	18.469	23.223	112.545	2.133	11.986	1.486	13.472	
	II.	144	199	71.383	18.566	23.380	113.329	2.139	11.650	1.437	13.087	
	III.	166	226	71.832	18.882	23.306	114.020	2.141	10.916	1.329	12.245	
	IV.	167	224	72.141	18.952	23.421	114.514	2.139	12.234	1.470	13.704	
	V.	190	252	72.407	19.028	23.552	114.987	2.118	11.668	1.397	13.065	
	VI.	204	263	73.122	19.111	23.743	115.976	2.099	12.144	1.515	13.659	
	VII.	208	268	73.193	19.188	23.993	116.374	2.107	11.521	1.514	13.035	
	VIII.	243	301	73.283	19.305	24.216	116.804	2.133	10.715	1.566	12.281	
	IX.	254	320	73.836	19.486	24.426	117.748	2.131	11.530	1.574	13.104	
	X.	228	294	74.307	19.608	24.637	118.552	2.179	12.594	1.636	14.230	
1937. XI.—1938. X. összesen:		2.303	3.022	—	—	—	—	—	140.783	17.793	158.576	
1937. I.—X.		1.763	2.357	—	—	—	—	—	111.122	13.359	124.481	
1938. I.—X.		1.956	2.559	—	—	—	—	—	116.958	14.924	131.882	
Összehasonlítások	1938. X. havában	szám-szerűleg	+ 37	+ 37	+5.406	+1.686	+1.695	+8.787	+ 114	+ 772	+ 196	+ 968
	1937. X. havához képest több (+) kevesebb (-)	%-ban	+ 19.4	+ 14.4	+ 7.8	+ 9.4	+ 7.4	+ 8.0	+ 5.5	+ 6.5	+ 13.6	+ 7.3
	1937. XI.—1938. X. időszakban	szám-szerűleg	+ 224	+ 234	—	—	—	—	—	+7.254	+1.831	+ 9.085
	1936. XI.—1937. X. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	%-ban	+ 10.8	+ 8.4	—	—	—	—	—	+ 5.4	+ 11.5	+ 6.1
	1938. I.—X. időszakban	szám-szerűleg	+ 193	+ 202	—	—	—	—	—	+5.836	+1.565	+ 7.401
	1937. I.—X. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	%-ban	+ 10.9	+ 8.6	—	—	—	—	—	+ 5.3	+ 11.7	+ 5.9

*) Az 1938. évi adatok ideiglenesek.

1) Csak az üzemben levő előfizetői állomások.

2) Vasuti táviróhivatalok forgalmával együtt.

3) 1936. decemberétől az összes nyilvántartott távbeszélő állomások.

I. Forgalom. *)

3. Távbeszélő. 4. Rádió,

Időszak	T á v b e s z é l ő							Rádió				
	Köz- pon- tok száma	Kezdeményezett			Érkezett			Engedélyesek száma				
		távolsági beszélgetések száma ezrekben	bpesti egységes hálózatban	vidé- ken	öz- szesen	a bpesti egységes hálózatban	vidé- ken	öz- szesen	Buda- pesten	vidé- ken	öz- szesen	
Az 1930. évben	1.426	1.431	3.363	4.794	1.391	3.301	4.092	108.161	199.748	307.909		
Az 1931. évben	1.445	1.285	3.094	4.379	1.281	3.004	4.285	111.774	213.258	325.032		
Az 1932. évben	1.446	1.183	2.558	3.741	1.138	2.479	3.617	113.360	208.616	321.976		
Az 1933. évben	1.465	1.145	2.345	3.490	1.059	2.306	3.365	115.114	213.065	328.179		
Az 1934. évben	1.494	1.157	2.467	3.624	1.081	2.426	3.507	118.010	222.107	340.117		
Az 1935. évben	1.524	1.249	2.863	4.112	1.152	2.822	3.974	122.676	230.231	352.907		
Az 1936. évben	1.550	1.287	2.972	4.259	1.206	2.932	4.138	127.540	237.814	365.354		
Az 1937. évben	1.613	1.346	3.365	4.711	1.267	3.327	4.594	134.465	249.040	383.505		
1936. XI.	1.557	114	262	376	109	259	368	126.230	255.113	361.343		
1937. XII.	1.550	108	249	357	101	250	351	127.540	237.814	365.354		
1937. I.	1.550	101	237	338	93	237	330	129.593	241.605	371.198		
1937. II.	1.550	102	224	326	94	221	315	130.553	243.611	374.168		
1937. III.	1.551	96	240	336	90	238	328	131.388	244.700	376.084		
1937. IV.	1.556	107	246	353	98	245	343	131.629	244.940	376.569		
1937. V.	1.558	110	262	372	104	256	360	131.946	244.617	376.563		
1937. VI.	1.561	114	276	390	113	273	386	130.785	242.966	373.751		
1937. VII.	1.559	122	311	433	114	307	421	130.448	241.833	372.281		
1937. VIII.	1.563	123	325	448	115	318	433	129.734	241.553	371.287		
1937. IX.	1.566	125	317	442	119	313	432	130.117	242.123	372.240		
1937. X.	1.569	121	328	449	117	323	440	131.190	243.529	374.719		
1936. XI.—1937. X. összesen:	—	1.343	3.277	4.620	1.267	3.240	4.507	—	—	—		
1937. XI.	1.570	114	303	417	108	303	411	132.710	246.087	378.797		
1938. XII.	1.613	110	294	404	101	295	396	134.465	249.040	383.505		
1938. I.	1.614	108	283	391	97	285	382	136.708	252.348	389.056		
1938. II.	1.618	106	260	366	94	260	354	137.719	254.532	392.251		
1938. III.	1.618	103	286	389	94	284	378	138.741	255.970	394.711		
1938. IV.	1.619	116	289	405	107	291	398	139.141	256.551	395.692		
1938. V.	1.622	107	306	413	100	301	401	139.135	257.085	396.220		
1938. VI.	1.627	123	332	455	119	326	445	138.880	256.295	395.175		
1938. VII.	1.629	134	380	514	124	376	500	138.136	255.354	393.490		
1938. VIII.	1.630	145	409	554	133	409	542	137.685	255.855	393.540		
1938. IX.	1.633	150	431	581	138	425	563	138.011	257.148	395.159		
1938. X.	1.634	157	417	574	149	410	559	140.192	262.052	402.244		
1937. XI.—1938. X. összesen:	—	1.473	3.990	5.463	1.364	3.965	5.329	—	—	—		
1937. I.—X.	—	1.121	2.766	3.887	1.057	2.731	3.788	—	—	—		
1938. I.—X.	—	1.249	3.393	4.642	1.155	3.367	4.522	—	—	—		
Összehasonlítások	1938. X. havában 1937. X. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+ 65	+ 36	+ 89	+ 125	+ 32	+ 87	+ 119	+ 9.002	+ 18.523	+ 27.525
		o/o-ban	+ 41	+ 29,8	+ 27,1	+ 27,8	+ 27,4	+ 26,9	+ 27,0	+ 6,9	+ 7,6	+ 7,3
	1937. XI.—1938. X. időszakban 1936. XI.—1937. X. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	—	+ 130	+ 713	+ 834	+ 97	+ 725	+ 822	—	—	—
		o/o-ban	—	+ 9,7	+ 21,8	+ 18,2	+ 7,7	+ 22,4	+ 18,2	—	—	—
1938. I.—X. időszakban 1937. I.—X. időszak- hoz képest több(+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	—	+ 128	+ 627	+ 755	+ 98	+ 636	+ 734	—	—	—	
	o/o-ban	—	+ 11,4	+ 22,7	+ 19,4	+ 9,3	+ 23,3	+ 19,4	—	—	—	

*) Az 1938. évi adatok ideiglenesek.

II. A forgalom munkaegységekben. *)

Időszak	Kincstári postahivataloknál:					Postamesteri hivataloknál és ügynökségeknél:								
	Posta	Távíró	Távbeszélő	Rádió	Összes	Posta	Távíró	Távbeszélő	Rádió	Összes				
	munkaegységek száma													
	ezrekben					ezrekben	o/ó-ban	ezrekben			ezrekben	o/ó-ban		
Az 1930. évben	186.223	27.761	105.715	5.953	325.652	71.3	98.809	11.325	16.843	3.891	130.868	28.7		
Az 1931. évben	161.075	22.657	103.432	6.494	293.658	72.7	80.932	9.792	15.387	4.234	110.345	27.3		
Az 1932. évben	135.946	17.848	97.845	6.900	258.539	72.9	70.612	7.847	13.667	4.174	96.300	27.1		
Az 1933. évben	129.388	16.501	95.047	6.774	247.710	72.6	69.057	7.049	13.326	3.912	93.344	27.4		
Az 1934. évben	130.711	16.294	99.131	7.185	253.321	72.3	71.557	6.974	14.471	4.052	97.054	27.7		
Az 1935. évben	132.288	16.663	108.581	7.516	265.048	72.0	74.560	7.130	17.197	4.152	103.042	28.0		
Az 1936. évben	137.907	17.822	114.310	7.804	277.843	71.6	79.933	7.327	18.430	4.251	109.941	28.4		
Az 1937. évben	143.639	19.595	121.662	8.216	293.112	71.1	85.416	8.007	21.218	4.386	119.027	28.9		
1936. XI.	11.539	1.449	10.301	657	23.946	71.9	6.810	595	1.601	355	9.361	28.1		
1937. XII.	14.228	1.531	9.713	664	26.136	70.8	8.253	593	1.568	358	10.772	29.2		
1937. I.	11.031	1.360	9.580	674	22.645	72.0	6.366	551	1.530	365	8.812	28.0		
1937. II.	10.880	1.274	9.975	679	22.808	72.6	6.260	517	1.456	369	8.602	27.4		
1937. III.	11.941	1.493	9.339	682	23.455	71.5	6.784	607	1.565	371	9.327	28.5		
1937. IV.	11.308	1.456	10.066	685	23.515	72.2	6.544	576	1.575	369	9.064	27.8		
1937. V.	11.208	1.677	10.506	686	24.077	72.1	6.568	678	1.681	368	9.295	27.9		
1937. VI.	11.708	1.718	10.473	681	24.580	71.8	6.830	694	1.751	366	9.641	28.2		
1937. VII.	12.144	1.840	10.042	679	24.705	70.0	7.563	778	1.893	363	10.597	30.2		
1937. VIII.	11.029	1.981	9.619	677	23.306	69.8	6.898	837	1.967	363	10.065	30.0		
1937. IX.	12.062	1.778	10.003	679	24.522	70.3	7.245	747	1.993	363	10.348	29.7		
1937. X.	13.308	1.781	10.722	684	26.495	70.0	8.227	728	2.041	365	11.361	30.0		
1936. XI.—1937. X. összesen:	142.386	19.358	120.339	8.127	290.190	71.2	84.348	7.901	20.621	4.375	117.245	28.8		
1937. XI.	12.293	1.592	10.848	691	25.424	71.0	7.415	650	1.916	370	10.351	28.9		
1938. XII.	14.727	1.645	10.489	719	27.580	70.5	8.716	644	1.850	354	11.564	29.5		
1938. I.	11.783	1.423	10.670	730	24.606	72.1	6.742	599	1.819	359	9.519	27.9		
1938. II.	11.272	1.346	10.404	735	23.757	72.1	6.572	552	1.707	363	9.194	27.9		
1938. III.	12.057	1.539	9.891	740	24.227	71.2	6.916	633	1.866	365	9.780	28.8		
1938. IV.	12.562	1.519	10.890	742	25.713	71.0	7.604	639	1.866	366	10.475	29.0		
1938. V.	11.596	1.719	10.474	742	24.531	71.5	6.691	698	2.036	367	9.792	28.5		
1938. VI.	11.393	1.833	11.012	741	24.979	71.6	6.761	749	2.029	365	9.904	28.4		
1938. VII.	12.141	1.884	10.788	737	25.550	70.1	7.398	826	2.314	365	10.903	29.9		
1938. VIII.	12.165	2.131	10.445	736	25.474	68.8	7.784	943	2.452	366	11.545	31.2		
1938. IX.	13.369	2.309	11.110	738	27.526	69.6	8.136	990	2.540	368	12.034	30.4		
1938. X.	14.606	2.073	11.846	750	29.275	69.6	9.073	920	2.438	376	12.807	30.4		
1937. XI.—1938. X. összesen:	149.964	21.013	128.867	8.801	308.645	70.7	89.808	8.843	24.833	4.384	127.868	29.3		
1937. I.—X.	116.619	16.358	100.325	6.806	240.108	71.2	69.285	6.713	17.452	3.662	97.112	28.8		
1938. I.—X.	122.944	17.776	107.530	7.391	255.641	70.7	73.677	7.549	21.067	3.660	105.953	29.3		
Összehasonlítások	1938. X. havában	szám-szerüleg	+1.298	+ 292	+1.124	+ 66	+2.780	—	+ 846	+ 192	+ 397	+ 11	+1.446	—
	1937. X. havához képest több (+) kevesebb (—)	o/ó-ban	+ 9.8	+16.4	+ 10.5	+ 9.6	+ 10.5	—	+ 10.3	+26.4	+ 19.5	+ 3.0	+ 12.7	—
	1937. XI.—1938. X. időszakban	szám-szerüleg	+7.578	+1.675	+8.528	+ 674	+ 18.455	—	+5.460	+ 942	+4.212	+ 9	+ 10.623	—
	1936. XI.—1937. X. időszakhoz képest több (+) kevesebb (—)	o/ó-ban	+ 5.3	+ 8.7	+ 7.1	+ 8.3	+ 6.4	—	+ 6.5	+11.9	+ 20.4	+ 0.2	+ 9.1	—
	1938. I.—X. időszakban, 1937. I.—X. időszakhoz képest több (+) kevesebb (—)	szám-szerüleg	+6.325	+1.418	+7.205	+ 585	+ 15.533	—	+4.392	+ 836	+3.615	— 2	+8.841	—
	o/ó-ban	+ 5.4	+ 8.7	+ 7.2	+ 8.6	+ 6.5	—	+ 6.3	+12.5	+ 20.7	— 0.1	+ 9.1	—	

*) Az 1938. évi adatok ideiglenesek.

II. A forgalom munkaegységekben.*)

Időszak		Összes postai szerveknél:														
		Posta		Távíró		Távbeszélő		Rádió		Összes						
		munkaegységek száma														
		ezrekben		%o-ban		ezrekben		%o-ban		ezrekben		%o-ban				
Az 1930. évben		285.032	62.4	39.086	8.6	122.558	26.8	9.844	2.2	456.520						
Az 1931. évben		242.007	59.9	32.449	8.0	118.819	29.4	10.728	2.7	404.003						
Az 1932. évben		206.558	58.3	25.695	7.2	111.512	31.4	11.074	3.1	354.839						
Az 1933. évben		198.445	58.2	23.550	6.9	108.373	31.8	10.686	3.1	341.054						
Az 1934. évben		202.268	57.8	23.268	6.6	113.602	32.4	11.237	3.2	350.375						
Az 1935. évben		206.848	56.2	23.793	6.5	125.778	34.2	11.671	3.1	368.090						
Az 1936. évben		217.840	56.2	25.149	6.5	132.740	34.2	12.055	3.1	387.784						
Az 1937. évben		229.055	55.6	27.602	6.7	142.880	34.7	12.602	3.0	412.139						
1936.	XI.	18.349	55.1	2.044	6.1	11.902	35.7	1.012	3.1	33.307						
	XII.	22.481	60.9	2.124	5.7	11.281	30.6	1.022	2.8	36.908						
1937	I.	17.397	55.3	1.911	6.1	11.110	35.3	1.039	3.3	31.457						
	II.	17.140	54.6	1.791	5.7	11.431	36.4	1.048	3.3	31.410						
	III.	18.725	57.1	2.100	6.4	10.904	33.3	1.053	3.2	32.782						
	IV.	17.852	54.8	2.032	6.3	11.641	35.7	1.054	3.2	32.579						
	V.	17.776	53.2	2.355	7.1	12.187	36.6	1.054	3.1	33.372						
	VI.	18.538	54.2	2.412	7.0	12.224	35.7	1.047	3.1	34.221						
	VII.	19.707	55.8	2.618	7.4	11.935	33.8	1.042	3.0	35.302						
	VIII.	17.927	53.7	2.818	8.5	11.586	34.7	1.040	3.1	33.371						
	IX.	19.307	55.4	2.525	7.2	11.996	34.4	1.042	3.0	34.870						
	X.	21.535	56.9	2.509	6.6	12.763	33.7	1.049	2.8	37.856						
1936. XI.—1937. X. összesen:		226.734	55.6	27.239	6.7	140.960	34.6	12.502	3.1	407.435						
1937.	XI.	19.708	55.1	2.242	6.2	12.764	35.7	1.061	3.0	35.775						
	XII.	23.443	60.0	2.289	5.8	12.339	31.5	1.073	2.7	39.144						
1938.	I.	18.525	54.3	2.022	5.9	12.489	36.6	1.089	3.2	34.125						
	II.	17.844	54.2	1.898	5.8	12.111	36.7	1.098	3.3	32.951						
	III.	18.973	55.8	2.172	6.4	11.757	34.6	1.105	3.2	34.007						
	IV.	20.166	55.7	2.158	6.0	12.756	35.2	1.108	3.1	36.188						
	V.	18.287	53.3	2.417	7.0	12.510	36.5	1.109	3.2	34.323						
	VI.	18.154	52.0	2.582	7.4	13.041	37.4	1.106	3.2	34.883						
	VII.	19.539	53.6	2.710	7.4	13.102	36.0	1.102	3.0	36.452						
	VIII.	19.949	53.9	3.074	8.3	12.897	34.8	1.102	3.0	37.020						
	IX.	21.505	54.4	3.299	8.3	13.650	34.5	1.106	2.8	39.563						
	X.	23.679	56.3	2.993	7.1	14.284	33.9	1.126	2.7	42.082						
1937. XI.—1938. X. összesen:		239.772	54.9	29.856	6.8	153.700	35.2	13.185	3.1	436.513						
1937. I.—X.		185.904	55.1	23.071	6.9	117.777	34.9	10.468	3.1	337.220						
1938. I.—X.		196.621	54.4	25.325	7.0	123.597	35.6	11.051	3.0	361.594						
Összehasonlítások	1938. X. havában	szám- szerüleg	+	2.144	—	+	484	—	+	1.521	—	+	77	—	+	4.226
	1937. X. havához képest több (+) kevesebb (-)		+	10.0	—	+	19.3	—	+	11.9	—	+	7.3	—	+	11.2
	1937. XI.—1938. X. időszakban	szám- szerüleg	+	13.038	—	+	2.617	—	+	12.740	—	+	683	—	+	29.078
	1936. XI.—1937. X. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		+	5.8	—	+	9.6	—	+	9.0	—	+	5.5	—	+	7.1
	1938. I.—X. időszakban	szám- szerüleg	+	10.717	—	+	2.254	—	+	10.820	—	+	583	—	+	24.374
	1937. I.—X. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		+	5.8	—	+	9.8	—	+	9.2	—	+	5.6	—	+	7.2

* Az 1938. évi adatok ideiglenesek.

Égészen rendkívüli eredményeket mutat fel a rádió üzletág. Az engedélyesek száma ebben az időszakban még sohasem tapasztalt mértékben emelkedett. Az előfizetői szaporulat a múlt évi létszámhoz képest 27.525 előfizető, vagyis 7·3%, míg a f. évi szeptember hónapban nyilvántartottak számához viszonyítva 7.085 engedélyes, vagyis 1·8%. Ezek az adatok a nemzet idegfezültséget és lázas hírvárását talán a legjobban szemléltetik. A szaporulatnak a posta szempontjából különös jelentőséget kölcsönöz az a körülmény, hogy az előfizetői létszám első esetben haladta meg a régen várt 400.000-es táborn. A tényleges létszám október hó végén 402.244 engedélyes volt. A szaporulatból 2.181 a budapesti és 4.904 a vidéki előfizetőkre esett, vagyis a vidéki előfizetők száma 1·9, a budapestieké csak 1·6%-kal emelkedett. Igazgatósági kerületek szerint a legjelentősebb emelkedést a szegedi igazgatóság mutatja fel 3·0%-os emelkedéssel, ezt követi a pécsi 2·2, a soproni 2·0, a debreceni 1·9 és végül a budapesti igazgatóság 1·4%-os szaporulattal.

2. A forgalom munkaegységekben.

A posta különböző üzletágainak forgalmát munkaegységekben is kifejezi, mint-hogy az összeforgalom általános és áttekinthető kifejezésre a darabszámok egyszerű összegezése útján nyert összdarabszám erre nem alkalmas. Ebben a darabszámban ugyanis az egyes üzletágak különböző természetű küldeményei és szolgáltatásai,

A forgalom munkaegységekben:

1929. év október	41·5 millió munkaegység
1930. „ „	40·9 „ „
1931. „ „	35·7 „ „
1932. „ „	31·2 „ „
1933. „ „	30·1 „ „
1934. „ „	32·2 „ „
1935. „ „	33·8 „ „
1936. „ „	36·4 „ „
1937. „ „	37·9 „ „
1938. „ „	42·1 „ „

A munkaegységekben kifejezett forgalom tehát az 1933. évi mélypont óta 30·1 millió munkaegységre 42·1 millióra, vagyis 12 millió munkaegységgel emelkedett és 600.000 munkaegységgel meghaladja az 1929. évi csúcspontot.

A múlt év októberéhez viszonyítva a legnagyobb forgalomemelkedés a táviró üzletágnál jelentkezik, 19·3%, ezt követi a távbeszélő üzletág 11·9%-os, majd a postai üzletág 10·0%-os, végül a rádió üzletág 7·3%-os emelkedése. A forgalomemelkedés indokait a forgalommal kapcsolatban már elmondottuk.

másrészt darabszámok és összegek vegyesen szerepelnek. A különböző természetű szolgáltatások összeadhatása végett ezeket először közös nevezőre kellett hozni. Ez olyan módon történt, hogy minden egyes szolgáltatást a munka minőségének, mennyiségének és az elvégzés időtartamának figyelembe vételével értékeltünk. Az értékelés mértékegysége a munkaegység. A közös nevezőre, a munkaegységre hozott szolgáltatások egyszerű összeadásának végeredménye fejezi ki az egyes üzletágak munkaegységekben elért forgalmát.

A munkaegységek tehát már alkalmazhatók az általános posta-, táviró-, távbeszélő- és rádióforgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időszakban végzett munkák értékelése egyforma alapon történt. A közölt táblázatok adatai az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegységek számát tüntetik fel és így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmasak. Megjegyezzük azonban, hogy ezek az adatok a személyzet által tényleg feldolgozott munkaegységek számával nem azonosak.

A munkaegységekben kifejezett forgalom a múlt év októberéhez képest igen nagy mértékben, 11·2%-kal emelkedett. Az októberi forgalmat kifejező 42·1 millió munkaegység az utolsó 10 évben októberben a legnagyobb forgalmat képviseli, vagyis még az 1929. évi októberi csúcspontot is meghaladja. Az utolsó 10 év októberi forgalmáról összehasonlításul szolgáljanak az alábbi adatok:

A munkaegységek számát kincstári és postamesteri hivatalok szerinti részletezéssel feltüntető táblázat adatai szerint a kincstári postahivatalok rádió munkaegységei 9·6%-kal, a postamesteri hivataloké pedig csak 3·0%-kal emelkedtek. A postamesteri hivatalok rádió munkaegységeinek kisebb mérvű emelkedése annak a következménye, hogy a Kispóst 1. sz. postahivatal 1937. december óta nem a postamesteri, hanem a kincstári postahivatalok között van feltüntetve. Ez az oka annak is, hogy viszont a kincstári postahivatalok rádió munkaegységei nagyobb mérvű emelkedést mutatnak.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA.

Franciaország.

A francia posta félhivatalos szaklapjában, a „Bulletin d'Information, de Documentation et de Statistique“ olvassuk a következőket: Egy régebbi miniszteri rendelet magasrangú állami tisztviselőkből és a közalkalmazottak négy képviselőjéből tanácsadó bizottságot alakított a közhivatalnokok jogviszonyainak tanulmányozása céljából. Ez a bizottság legutóbb ülést tartott, amelyen a köztisztviselők előmenetelének és fegyelmi rendtartásának szabályait dolgozták ki. A miniszterelnök jóváhagyta a bizottság megállapításait és utasította az illetékes hatóságokat a kidolgozott szabályoknak a különböző személyzeti kategóriákban való alkalmazására. Előmenetel szempontjából a bizottság azt az álláspontot foglalta el, hogy elvileg minden alkalmazottnak jogában áll minősítésének közlését kérni. E szabály alól a szolgálat érdekében mégis kivételt kell tenni: nevezetesen a magasabbrangú személyzettel a minősítést csak részben szabad közölni, esetleg a közlést meg is kell tagadni.

A bizottság kimondotta továbbá, hogy az ellenőrzést teljesítő tisztviselők által felvett jegyzőkönyveket vagy jelentéseket az érdekeltek megtekinthessék. Az előléptetéseknel nem helyesli az eddigi pályázati vagy vizsgarendszert, amelyet véleménye szerint csak különleges esetekre kell fenntartani. E helyett az előlépésnek kizárólag kiválasztás útján kell történnie. Magasabb fokozatba csak azokat a tisztviselőket szabad kinevezni, akik a közvetlenül alacsonyabb fokozatban bizonyos szolgálati időt már eltöltöttek. Ezt a szabályt azonban nem kell alkalmazni a legfelsőbb fokozatokra, amilyenek miniszteri osztályvezető, követ, stb. Ez utóbbiakra vonatkozólag a bizottság mindamellett kívánatosnak tartja, hogy a kinevezett egyéntől az előírt életkort és közhivatalnokai tevékenységet követeljenek meg. A fizetési fokozatok természete szerint az előléptetett alkalmazottat mindig az új fizetési osztály legutolsó fokozatába kell kinevezni.

Végül a bizottság helyesnek találta, hogy a legmagasabb fokozatokra való kinevezések kivételével, az előmeneteli táblázatok rendszerét általánosítsák. A táblázatokat előzetesen közzéteszik, ami minden alkalmazott számára lehetővé teszi a legközelebbi előmeneteli esélyek megismerését és megnehezíti az indokolatlan kinevezéseket. Minthogy

az előmeneteli táblázat elsődrendű fontosságú, a bizottság azt a kívánságát fejezte ki, hogy ezt a kérdést nagyon szigorúan kell szabályozni. Elvileg a főnökeik által előléptetésre ajánlott tisztviselők alkalmaztatási okmányait egy ú. n. előmeneteli bizottság vizsgálja felül. Ez a bizottság táblázatot szerkeszt, amelyet a kinevezésre illetékes hatóságnak kell jóváhagynia. A táblázatban szereplő tisztviselőket a megüresedő helyek arányában nevezik ki. A bizottság az erre vonatkozó részletkérdéseket megvizsgálta és a következő szabályokat állította fel: A főnökek (osztályvezetők) általában megvan az a diszkrecionális joga, hogy előléptetésre javasolja azokat a tisztviselőket, akiket erre legméltóbbnak tart. Némely igazgatásnál azok a tisztviselők, akik megfelelnek mindama feltételeknek, amelyek révén előléptetésre tarthatnak igényt, kérelmükre megkapják az előléptetésre felterjesztett tisztviselők ábécés névjegyzékét; ha e jegyzékben nem szerepelnek, közvetlenül kérhetik a táblázatba való beírásukat. Ebben az esetben alkalmaztatási okmányait a többi, előléptetésre javasolt alkalmazott okmányaival együtt az előmeneteli bizottsághoz terjesztik; ezt a rendszert alkalmazzák a gyarmati főtisztviselőknél is. A bizottságnak az a véleménye, hogy amennyiben a szolgálat jó menetével összeférhető, fontos lenne ezt a rendelkezést egyéb igazgatási ágakra is kiterjeszteni. Az előmeneteli bizottság egy magasabb rangú tisztviselőből, aki az elnöki tiszteletet tölti be és az igazgatás, valamint a személyzet egyenlő számú kiküldötteiből áll. Az elnök vezeti a tárgyalást, de csak szavazategyenlőség esetében vesz részt a szavazásban. A személyzet kiküldöttei felerészben ugyanolyan rangú tisztviselőkből állanak, mint amilyeneknek előmeneteli jogosultságát vizsgálja, de nem szabad köztük olyanoknak lenni, akik előmenetelre tarthatnak igényt, másik felerészben pedig egy ranggal magasabb tisztviselőkből.

A kiküldötteket, esetleg a pótkiküldötteket vagy a személyzet egyenrangú kartársai közül választják, vagy az ilyen rangú tisztviselők közül az egyesületek jelölik ki. A bizottság az egyes szolgálatokra alkalmazható szabályok szerint összeállítja az előmeneteli táblázatot. Igen fontos körülmény, hogy joga van nemcsak az előléptetésre javasolt alkalmazottak okmányainak megvizsgálására, hanem adott esetben követelheti minden olyan tisztviselő okmányait is, akik előmenetelre igényt tarthatnak. A

táblázat összeállításának időpontja: Elvileg január elseji hatállyal évenként egyszer kell táblázatot készíteni. A táblázatot tehát legkésőbb az előző év utolsó negyedében kell összeállítani. Abban az esetben, ha a táblázat az év folyamán kimerülne, póttáblázatot kell szerkeszteni. Az eredeti táblázatra, illetőleg a póttáblázatokra azoknak a tisztviselőknek neveit kell bevezetni, akik január 1-én az előmenetelre igényt adó feltételeknek megfelelnek. A kinevezésre jogosult hatóság (vagy a miniszteri határozattal kinevezendő tisztviselők részére a miniszter) a bizottság összeülése előtt a táblázatba foglalhatók létszámát meghatározza, számításba véve a várható megüresedéseket és az érvényben lévő szabályokat. Azután jóváhagyja a bizottság által összeállított táblázatot. Minden kinevezés előtt, a táblázatok adatait az alkalmazottak tudomására kell hozni.

A fizetés általában a szolgálati évekkal együtt emelkedik. Mindazonáltal kivételes esetekben korpótlékot lehet engedélyezni, amikor érdemesebb alkalmazottak előléptetése a kevésbé érdemesek késedelmes előmenetelét okozza. A késés nem haladhat meg 6 hónapot.

A korpótlékot, valamint az előmeneteli késedelmet ú. n. osztályozó bizottság mondja ki, amely az előléptetési bizottsággal azonos. Ez a bizottság a személyzet és az igazgatás egyenlő számú képviselőiből áll. Az előbbieket valamennyien az olyan tisztviselők rangjában lehetnek, amelyeknek előléptetési jogosultságát a bizottság vizsgálja. Az előmenetelt hat hónappal tovább csak fegyelmi úton lehet késleltetni.

A fizetési osztályban való előmenetel csak a közvetlenül magasabb fizetési osztályba lehetséges és csak azoknak a tisztviselőknek adható meg, akiknek bizonyos szolgálati évük már megvan. Ezért a szolgálati évek jegyzékét minden egyes szolgálati ágban össze kell állítani és az alkalmazottak tudomására hozni.

A *fegyelmi ügyek* tekintetében a bizottság a következő alapelveket fogadta el:

Bármely büntetést csak a hibás alkalmazott felettesének jelentésére lehet alkalmazni. Másodfokú büntetést csak a fegyelmi tanács meghallgatása után lehet kiszabni, de ez nem kötelező az elsőfokú büntetés kiszabásánál.

A fegyelmi tanács áll az elnöklő magasabb rangú tisztviselőből, továbbá az igazgatás, valamint a személyzet egyenlő számú kiküldötteiből; a tárgyalást az elnök vezeti, aki a szavazásban csak szavazategyenlőség esetén vesz részt.

Bármely fegyelmi ítélet előtt az alkalmazottal közölni kell azt az időpontot, amely az alkalmazottnak rendelkezésére áll,

hogy írásbeli védekező iratot nyújthasson be.

A fegyelmi tanács előtt a terhelt megjelenhetik maga is és segítségül vehet vagy képviseltetheti magát ügyvéddel vagy állásának megfelelő rangú alkalmazottal. Azonban a tanács a terhelt és védője jelenlétén kívül határoz és tárgyalásai titkosak.

(Módos.)

Németország.

Az Ausztriának Németországgal történt egyesítéséről szóló törvény megalkotása és a népszavazás megtartása az egyesítésnek csak kezdetét, formai megvalósítását jelentette. A tulajdonképeni egyesítés munkája csak ezután kezdődött meg, annak a tengerinyi különféle kérdésnek tisztázásával, tervezetek elkészítésével, rendeletek, törvények alkotásával, melyeknek feladata az utóbbi évek során teljesen átalakult német birodalmi életnek, felfogásnak, állami berendezkedésnek, jogi szabályozásnak az osztrák területre való átültetése.

Eme hatalmas munkálatoknak egyikét képezte az osztrák tisztviselői karnak a birodalmi tisztviselői karba való beolváztatása is. Nehéz feladatot jelentett ez. A német illetménytörvény az osztráktól lényegesen eltér. A tisztviselői kategóriák csoportosítása a két államban annyira eltérő szempontok szerint történt, hogy minden egyes osztrák állásfajtanak külön-külön való elbírálása vált szükségessé, hogy ennek alapján a megfelelő német álláscsoportba soroztassék. Amellett pedig figyelemmel kellett lenni arra is, hogy a volt osztrák tisztviselők kedvezőtlenebb helyzetbe ne jussanak az illetmény mérve, az előmenetel, valamint a cím és rang tekintetében sem.

Tekintettel arra, hogy a tisztviselői illetményjogok a nemzetek szociális gondoskodását és felfogását tág területen tükrözik vissza, azt hiszem, hogy nem végzek felesleges munkát, ha dr. Münzel, a birodalmi postaminisztériumhoz beosztott postatanácsosnak a *Die Deutsche Post* f. évi 32. és 33. számában, valamint Bommel belügyminisztériumi miniszteri tanácsosnak a *Deutsche Postzeitung* f. évi 18. és 19. számában megjelent cikkei nyomán a német birodalmi és az osztrák illetményjog kereteit ismertetem.

Az osztrák postának a német birodalmi postába olvasztásáról szóló, f. évi március hó 19-én kelt rendelet az osztrák postát és a postatakarékpénztárt a német birodalmi posta részeként a birodalmi postaminiszternek rendelte alá, akit felhatalmazott arra, hogy az egyesítéssel kapcsolatban szükséges rendeleteket a belügy- és a pénzügyminiszterrel egyetértve kibocsássa.

Az említett nagyhorderejű munkálatokat

olyan erőfeszítéssel végezték, hogy a német illetményjognak a volt osztrák állami alkalmazottakra való kiterjesztése az erre vonatkozólag f. évi augusztus hó 15-én kibocsátott rendelet alapján már f. évi október hó 1-i hatállyal meg is történt.

Lássuk tehát, miként gondoskodott alkalmazottairól a német birodalom és miként Ausztria?

Az osztrák állami alkalmazottak illetményeit az 1924 július 18-án kelt illetménytörvény (Gehaltsgesetz = Geh. G.) és a később alkotott novellák, a német birodalmi alkalmazottaké pedig az 1927 december 16-án kelt birodalmi illetménytörvény (Reichsbesoldungsgesetz = Bes. G.), annak végrehajtási utasítása (Besoldungsvorschriften = B. V.), valamint számos módosító törvény állapítja meg.

A két törvény között azonnal szembeeső különbség, hogy míg a Bes. G. az összes birodalmi alkalmazottakra nézve egységes szabályokat tartalmaz, addig a Geh. G. az egyes igazgatási ágazatok alkalmazottaira nézve egymástól eltérően rendelkezik.

A Bes. G. egyaránt érvényes a rendszeresített és nem rendszeresített állásokat betöltő alkalmazottakra, a véderő katonáira és a munkaszolgálat vezetőire is. Ezzel szemben a Geh. G. az állami alkalmazottakat 6 csoportba sorozza (a II—VII. Részen) és pedig:

- II. Rész: Általános igazgatás.
- III. „ Bírák és ügyészek.
- IV. „ Tanítók és tanfelügyelői alkalmazottak.
- V. „ Rendőrség.
- VI. „ Hadsereg.
- VII. „ Dohányjövédék, államnyomda, a Wiener Zeitung alkalmazottai, stb.

A Geh. G. 3. §-a szerint a II. Rész határozmányai általában az összes alkalmazottakra egyaránt érvényesek, hacsak a III—VII. Rész az oda sorozott alkalmazottakra nézve kifejezetten másként nem intézkedik.

Fentiek szerint az osztrák postai alkalmazottak a II. Rész (Általános igazgatás) rendelkezései alá tartoznak.

A rendszeresített állást betöltő német birodalmi alkalmazottak és a hasonló minőségű állást betöltő osztrák alkalmazottak illetménye törzsfizetésből, lakáspénzből, gyermeknevelési pótlékból és meghatározott esetekben egyéb pótlékokból és segélyekből áll.

A törzsfizetés.

Ez a birodalmi illetményjog szerint, az alkalmazottnak a népközösség érdekében kifejtett tevékenysége fontosságához képest van megállapítva és pedig bizonyos állások-

ra nézve változatlan összegben (a legmagasabb rangú tisztviselők egy körére vonatkozik, kiknek fizetése szolgálati idejükkel már nem emelkedik, hanem változatlan marad), a többi állásra nézve pedig fokozatosan emelkedően. A törzsfizetést a Bes. G. 2. §-a és a vele kapcsolatos A, B, C illetményrendek = Besoldungsordnungen (utóbbiak a Bes. G. 1., 2. és 3. sz. függelékei) határozzák meg. A C függelékét figyelmen kívül hagyhatjuk, mert az a véderő katonáira vonatkozik. Az A függelék a fokozatosan emelkedő fizetéseket fizetési csoportokban tünteti fel (1—12-ig, az 1-ben a legalacsonyabb, a 12-ben a legmagasabb fizetések vannak). A csoportok alcsoportokra és osztályokra tagozódnak. Pl. A. 4. a., A. 4. b. 1., A. 4. b. 2. stb. Ezzel szemben a B függelék az ú. n. változatlan összegű fizetéseket tünteti fel és pedig a 3. a (legmagasabb)-tól a 10 (legalacsonyabb)-ig. Ez a B függelék tünteti fel a legmagasabbrangú tisztviselők fizetését, a kerületi postai igazgatóságok vezetőitől az államtitkárig. Az ebbe a függelékbe sorozott tisztviselők fizetése a szolgálati évek számától függetlenül, azonos állásokra nézve azonos összegben vannak megállapítva s ez az összeg változatlan, tehát nem emelkedik.

Ezzel szemben az A függelék szerint fizetett alkalmazottak (ide tartozik a nagy tömegű, az A. 12. csoportba sorozott postaküldöncötől egészen az A. 1. a. csoportba sorozott miniszteri tanácsosig) törzsfizetése a szolgálati évek számával emelkedik. A rendszeresített állásban kinevezett alkalmazott szolgálatbalépéskor a munkakörének megfelelő csoportban a legalacsonyabb fizetést kapja, mely 2 évenként emelkedik, míg csoportjában a legmagasabb fizetési fokozatot el nem éri (hacsak időközben kinevezés útján magasabb csoportba nem jut). Az A függelék szerint fizetett alkalmazottak törzsfizetésének emelkedése tehát a szolgálati időtől, az ú. n. Besoldungsdienstalter (B. D. A.)-tól függ.

A szolgálati idő kezdetét az 5. §. 1. bek. értelmében általában a rendszeresített állásra alkalmazás napjától számítják. Ezt a rendelkezést azonban számos kivétel töri át, amennyiben nagyon sok esetben a rendszeresített állásba történt alkalmazás előtt eltöltött szolgálati idő vagy annak egy része is beszámítható. Ilyen beszámításnak pedig oly sok esetben lehet helye, hogy szinte ez tekinthető szabálynak s a szolgálati idő csak kivételesen kezdődik a rendszeresített állásba történt alkalmazás előtt eltöltött szolgálati idő vagy annak egy része is beszámítható. Ilyen beszámításnak pedig oly sok esetben lehet helye, hogy szinte ez tekinthető szabálynak s a szolgálati idő csak

kivételesen kezdődik a rendszeres alkalmazás napjával.

Az alkalmazás feltételeit a Beamtenge-
setz (Tisztviselőtörvény) tartalmazza, ezzel
itt bővebben nem foglalkozunk.

Az alkalmazottak az előbb említett fi-
zetési csoportokon kívül négy statusba van-
nak sorozva (Laufbahn) és pedig az A, B,
C és D statusba. Az A-ba a legalacsonyabb-
rendű munkakört ellátó, a D csoportba pe-
dig a legmagasabbrendű munkakört ellátó
alkalmazottak tartoznak. Az A-ban az A.
12-től az A. 9. fizetési csoport, a B-ben az
A. 8-tól az A. 4. d-ig terjedő fizetési cso-
portok foglalnak helyet és így tovább.

Az osztrák alkalmazottak illetménysza-
bályait a Gehaltsgesetz (Geh. G.) tartal-
mazza. Eszerint az alkalmazottak 10 (I—X)
fizetési osztályba vannak sorozva, melyek
közül az I. a legmagasabb, a X. a legala-
csonyabb. A fizetési osztályokon belül pe-
dig fizetési fokozatok vannak.

Eltekintve attól a körülménytől, hogy a
Geh. G. változatlan illetményeket, mint
amilyeneket a birodalmi illetménytörvény B
függeléke tartalmaz, nem ismer, első pill-
anatra hajlandók lennénk a Geh. G.-ben em-
lített fizetési osztályokat a Bes. G. A füg-
gelékében említett fizetési csoportokkal
azonosítani. Ilyen összehasonlítás azonban
legfeljebb csak a Geh. G. fizetési fokozatai
és a Bes. G. szolgálati idő fokozatai tekin-
tetében állhat meg. Helyénvaló lehetne az
összehasonlítás a Geh. G. fizetési osztályai
és a Bes. G. fizetési csoportjai tekintetében
is, ha az osztrák illetményrendszer fizetési
osztályai hasonló vagy összehasonlítható
vertikális felépítettséget mutatnának, mint a
Bes. G. illetménycsoportjai. A helyzet azon-
ban nem az, mert míg a birodalmi illet-
ménytörvény A függelékében az egyes fi-
zetési csoportokba csak olyan alkalmazottak
tartoznak, akik azonos vagy legalábbis na-
gyon megközelítő értékű munkakört látnak
el, addig az osztrák illetménytörvény egy-
egy fizetési osztályában nagyon különböző
természetű munkaköröket ellátó alkalm-
zottak foglalnak helyet.

A Geh. G. az alkalmazottak munkakö-
rének megkülönböztetésére, a fentemlített
fizetési osztályokon és fokozatokon kívül
alkalmaztatási csoportokat (Verwendungs-
gruppen) is ismer. Nyolc ilyen csoportot kü-
lönböztet meg, közülük az 1-be a legala-
csonyabb a 8-ba a legmagasabbrendű munkakört
ellátó alkalmazottak tartoznak.

Míg tehát a birodalmi fizetési csoport az
alkalmazottnak nemcsak illetmény szem-
pontjából való hovátartozását mondja meg,
hanem egyúttal a munkakörét is meghatá-
rozza, addig az osztrák alkalmazott hová-
tartozását és illetményeit csakis alkalmazta-
tási csoportjának és az általa elért fizetési

osztály és fizetési fokozat ismeretében álla-
píthatjuk meg.

A Geh. G. alkalmaztatási csoportjaiba
sorozott tisztviselők a csoportjukra nézve
megállapított fizetési osztályokra tarto-
zhatnak. Pl. az 1-ső alkalmaztatási csoportba
sorozottak a X. és IX., a 2. és 3. alkalmaz-
tatási csoportba tartozók a X—VII., a 4.
csoportba tartozók a IX—VI. fizetési osz-
tályokba tartozhatnak és így tovább.

A birodalmi alkalmazottak illetménye
kétévenként emelkedik míg a csoportjukra
nézve megállapított legmagasabb törzsfize-
tést el nem érik, hacsak közben magasabb
csoportba nem nevezik ki. Ugyanúgy két-
évenként lépnek elő az osztrák alkalmazot-
tak is a következő fizetési fokozatba. Az
egyik fizetési osztályból a másodikba megha-
tározott szolgálati idő alapján automatikus
előlépéssel, csupán fizetésben való előlépés-
sel vagy pedig a szolgálati időtől független
kinevezéssel lehet jutni.

1. Az előlépés a Geh. G.-ben megáll-
apított idő leteltével automatikusan követ-
kezik be. Ez valóságos előlépés, mert nem-
csak magasabb fizetést, hanem a magasabb
fizetési osztállyal járó címet és jelleget is
biztosítja.

2. A csupán fizetésben való előlépés a
magasabb fizetési osztállyal megfelelő cí-
met és jelleget nem adja meg.

Ez a két előlépési mód egymást kölcsö-
nösen kizárja. A csupán fizetésben való
előlépésnek ugyanis csak ott lehet helye,
ahol az alkalmazott az alkalmaztatási cso-
portjában előlépés útján elérhető legmag-
sabb fizetési osztályt már elérte. A maga-
sabb címet is magába foglaló előlépésnek pe-
dig ott nincs helye, ahol a törvény csak a
magasabb fizetésben való előlépést enged
meg. A csupán fizetésben való előlépés te-
hát azokban az alkalmaztatási csoportok-
ban, amelyekben a legmagasabb fizetési osz-
tályt, címet is biztosító előlépéssel el lehet
érni, nem nyer alkalmazást. Tág tere kínál-
kozik azonban ott, ahol a Geh. G. az elő-
lépéssel elérhető fizetési osztályokon túl
magasabb fizetés elérését lehetővé teszi, a
magasabb címet azonban már nem adja
meg. Így pl. a 7. alkalmaztatási csoportba
tartozó tisztviselő ebben a csoportban a
VIII. fizetési osztállyal kezdi, 6 év után pe-
dig a VII. fizetési osztályba jut. Ennél ma-
gasabb fizetési osztályt a magasabb címmel
együtt előlépés útján nem érhet el. A kö-
vetkező magasabb fizetési osztályok fizet-
ését azonban és pedig 6 év után a VI. és to-
vábbi 7 év után az V. fizetési osztály fi-
zetését csupán fizetésben történő előlépés-
sel elérheti.

3. Kinevezés útján az alkalmazott csak
az előlépés (1. pont alatti) útján elérhető fi-
zetési osztályok elérése után haladhat a pá-

lyáján tovább. A gyakorlatban ez elsősorban olyképpen nyer alkalmazást, hogy csupán a magasabb fizetésbe történt előlépés útján már elért fizetési osztályhoz a címét és jelleget is megadják, vagy pedig olyan fizetési osztályba nevezik ki a tisztviselőt, amelybe az ő alkalmaztatási csoportjában egyik előlépési mód útján sem lehet jutni.

Az eddig tárgyalt rendelkezések csak valamely alkalmaztatási csoporton belüli előmenetelre vonatkoztak. Ismert azonban a Geh. G. azonkívül valamely alkalmaztatási csoportból magasabba való kinevezést is. Ilyen kinevezés rendszerint szakvizsga előzetes letételéhez van kötve.

A Bes. G. egyik fizetési csoportjából a másikba jutni csakis kinevezés útján lehet. Ennek megfelelően a birodalmi jog minden status (Laufbahn) részére alap fizetési csoportokat (Eingangsbesoldungsgruppen) és a további kinevezés útján elérhető fizetési csoportokat (Beförderungsruppen) rendszeresített. Az előbbibe az alkalmazott az első rendszeres alkalmazásakor, az utóbbiba pedig további kinevezés útján juthat.

Lakáspénz.

Lényeges különbség van a Bes. G. és a Geh. G. által ezen a címen nyújtott illetmény célja között.

A birodalmi lakáspénz kizárólag az alkalmazott lakbérköltéseinek fedezésére, az osztrák helységpótlék (Ortszuschlag) pedig azon kívül a helységenként lényegesen eltérő árviszonyok (élelem, ruházat stb.) ellensúlyozására is szolgál. Mérvük megállapításának módja is eltér egymástól.

A Bes. G. a lakáspénz mérvét helységosztályonként állapította meg. Egy-egy helységosztály az azonos lakbérviszonyoknak megfelelő helységeket foglalja magában. A helységosztályok száma 5 és pedig az S (Sonderklasse) és az A, B, C és D (Ortsklassen). Ezek mindegyikén belül 7 (I—VII) lakáspénzosztály van, amelyekbe az alkalmazottak valamelyik fizetési csoportba tartozásuk alapján vannak besorozva.

Az osztrák helységpótlék mérvét a Geh. G. a fizetés százalékában állapítja meg, mely a három (A, B, C) helységosztályra nézve különböző. Az A-ban a fizetés 15%-a, a B-ben 12%-a, a C-ben pedig 8%-a. Az A osztályba általában mindazok a helységek tartoznak, amelyeknek lélekszáma legalább 10.000, a B-be azok, amelyeké 3.000—10.000 között van és a C-be azok, amelyeké 3000-nél kevesebb.

Különbség még a birodalmi lakáspénz és az osztrák helységpótlék között az is, hogy a birodalmi nők alkalmazottak lakáspénze magasabb, mint a nőtleneké. A nőtlenek ugyanis eggyel alacsonyabb lakáspénzsz-

tályba tartoznak, a legalacsonyabb lakáspénzosztálybelieknek pedig 40%-al csökkentett lakáspénz jár. A Geh. G. a helységpótlék megállapításánál a nős és nőtlen állapot között ilyen megkülönböztetést nem tesz.

Gyermeknevelési pótlék.

Mindkét illetménytörvény tekintettel van a családos állapottal járó többletkiadásokra és ezeknek fedezésére a családos alkalmazottaknak gyermeknevelési pótlékot (Kinderzuschlag) nyújtanak.

A Bes. G. és Geh. G. rendelkezései e tekintetben is eltérnek egymástól.

A birodalmi alkalmazottaknak minden törvényes és azokkal azonosnak tekintendő gyermekük (és pedig törvényesített, örök-befogadott, az alkalmazott háztartásában ellátást élvező mostoha és bizonyos feltételek mellett a házasságon kívül született gyermekek) után, betöltött 16 éves életkorukig gyermeknevelési pótlék jár. Azontúl 21 éves életkorig megadandó, ha a gyermek iskoláit vagy hivatásában való kiképzését folytatja és nincs legalább 30 R. M. havi keresete. Azokban az esetekben, amikor a gyermek olyan tanulmányokat folytat, amelyeket 21 éves életkorig befejezni nem lehet, 24 éves életkoráig a pénzügyminiszter rendeletével rendszeresített és a gyermeknevelési pótlékkal azonos mérvű ú. n. gyermeksegély folyósítható. Az életkorra való tekintet nélkül jár a gyermeknevelési pótlék az olyan gyermekek után, akik testi vagy lelki betegség miatt tartósan keresetképtelenek és havi 30 R. M.-t meghaladó keresetük nincs.

A Geh. G. szerint az osztrák alkalmazottak az ellátásra szoruló törvényes gyermekek után, azoknak 21 éves életkoráig gyermeknevelési pótlékban részesülnek. Hogy a gyermek mikor tekintendő ellátatlannak, azt egy 1927 április 1-én kelt rendelet kimerítő felsorolással mondja meg. A 21-ik életévet betöltött, ellátatlan törvényes gyermekek után, 24 éves korukig szintén jár a gyermeknevelési pótlék, ha tanulmányaik folytatása vagy hivatásukban való továbbkiképzésük miatt önmagukat eltartani nem tudják. Azontúl juttatható gyermeknevelési pótlék (a birodalomban jár) olyan törvényes gyermekek után, akik testi vagy lelki betegség miatt tartósan képtelenek magukat eltartani.

A Geh. G. alaprendelkezése szerint csak a törvényes gyermekek után jár gyermeknevelési pótlék. A törvény 13. §. 3. bekezdése azonban bővíti az igényjogosultak körét, amennyiben méltánylandó esetekben ellátatlan törvényes mostoha vagy saját, házasságon kívül született gyermekek után, 21 éves életkorig gyermeknevelési segélyt biztosít.

A két törvény megegyezik abban, hogy a gyermeknevelési pótlékot a gyermekek emelkedő száma szerint emelkedő összegben állapították meg. Az osztrák tételek azonban lényegesen alacsonyabbak mint a birodalmiak. A Geh. G. szerint 1 gyermek után havi 5 Sch., a 2. után 10 Sch., a 3. után 20 Sch., a 4. után 25 Sch., az 5. után 10 Sch., a 6. után ismét 25 Sch. A Bes. G. szerint 1 gyermek után havi 10 R. M., a 2. után 20 R. M., a 3. és 4. után 25 R. M. és minden további gyermek után 30 R. M. jár. Ujabb tervek szerint a 4. gyermek utáni nevelési pótlékot is 30 R. M.-ra fogják felemelni. További terv még, a gyermeknevelési pótlékok számának csökkenése esetén a pótlékok összegének a maival szembeni kedvezőbb számításának bevezetése. Jelenleg ugyanis, ha 5 gyermek közül 4 el látottá válik, a pótlékra jogosított 1 gyermek után 10 R. M. jár. A tárgyalás alatt álló terv szerint ilyen esetben a legmagasabb, azaz 30 R. M. pótlék hagyandó meg. Ha pedig 3 pótlék közül 1 szűnik meg, a két magasabb, azaz $20 + 25 = 45$ R. M. jár.

Meg kell még emlékeznünk a Geh. G.-ben rendszeresített háztartási pótlékról, melynek évi 60 Sch. összege minden olyan nős és özvegy férfi alkalmazottnak jár, aki gyermeknevelési pótlékot élvez. Bár a Bes. G. ilyen pótlékot nem ismer, a nős alkalmazottnak biztosított magasabb lakáspénzből eredő különbözet ezt az összeget fedezi, sőt jóval túl is haladja.

Az előbbieken említett illetményeken felül úgy a birodalmi, mint az osztrák alkalmazottak különböző egyéb, részint a betöltött állás különleges természete folytán juttatott, részint kifejezetten szociális célú pótlékokban is részesülnek. Ilyen pl. az osztrák illetményjogban a hadirokkantpótlék, melyben azok részesülnek, akik 1920 május 1. óta megszakítás nélkül alkalmazásban állnak és rokkantságuk folytán keresetképeségük több mint 35%-kal csökkent. Ehhez hasonlóak a birodalmi illetményjognak ama rendelkezései, amelyek a súlyos hadirokkantak szolgálati idejének megállapításánál nyújtanak kedvezményeket.

Fentiekben nagy vonásokban láttuk a német birodalmi és az osztrák illetményjog fontosabb rendelkezéseinek körvonalait és a közöttük fennálló főbb különbségeket (kivéve a nem rendszeresített állást betöltő, továbbá az előkészítő és próbaszolgálatra alkalmazottakra vonatkozó illetmény-szabályokat, melyeknek ismertetése a célt meghaladná). Mindezekből azonban még nem állapítható meg az, hogy vajjon az átcsoportosítás a volt osztrák alkalmazottakra nézve előnyt vagy hátrányt jelent-e az illetmények szempontjából.

E tekintetben a birodalmi illetményjog kiterjesztését életbeléptető 1938 augusztus 15-én kelt rendelet kimondja, hogy az átcsoportosítás folytán egyetlen volt osztrák alkalmazott sem juthat hátrányosabb helyzetbe, mint amilyenben az 1938 szeptember 30-án élvezett, nyugdíjba beszámítható illetményei tekintetében volt. Sőt gondoskodik arról is, hogy mindazok az alkalmazottak, akik az életbeléptetést követő 10 éven belül, de legfeljebb 60 éves életkoruk eléréséig az osztrák jog szerinti előlépésük során magasabb illetmények élvezetébe jutottak volna, mint a birodalmi illetményjog szerint, a különbözet erejéig állandó, a nyugdíjba beszámítandó személyi pótlékban részesüljenek. Ilyen pótlék nyújtására azonban csak kivételesen kerülhet sor, mert a birodalmi alkalmazottak fizetése (különösen a kezdő fizetések) általában magasabb és az előmenetel is gyorsabb, mint az osztrákoké volt és csak némelyik magasabb állással járó fizetés szűkölt fel a birodalmi alkalmazottakét meghaladó összegre.

Fontos adatokat arranézve, hogy a birodalmi illetményjog kiterjesztése a volt osztrák alkalmazottakra milyen előnyt vagy esetleg hátrányt jelentett, akkor kaphatnánk, ha megvizsgálnók, hogy az egyes osztrák tisztviselői kategóriákat milyen birodalmi fizetési csoportokba sorozták be és egybevetnők a kétféle illetmények szám-szerű összegeit. Mivel azonban az átcsoportosítási táblázatok nem állnak rendelkezésünkre, ilyen számításokat végezni nem áll módunkban.

De erre nincs is szükség. A birodalmi illetmények ugyanis általában lényegesen magasabbak, mint az osztrák illetmények. S minthogy azoknak, akik az osztrák illetményjog szerint magasabb fizetést kaptak, vagy 10 éven belül ilyet elértek volna, a különbözetet személyi pótlék alakjában megadja (melynek megállapításánál a kiterjesztést életbeléptető rendelet értelmében az osztrák és a magasabb birodalmi gyermeknevelési pótlék különbözetét nem szabad figyelembe venni), megállapíthatjuk, hogy a birodalmi illetményjognak az osztrák alkalmazottakra való kiterjesztése azokra semmiesetre sem hátrányos, sőt csakis előnyös lehet. Ezt a kérdést azonban csak abban az esetben sikerülne teljes mértékben tisztázni, ha a már említett átcsoportosítási táblázatok rendelkezésünkre állnának. Tekintettel azonban arra, hogy az e téren hozott eddigi rendeletek is a legmesszebbmenő méltányosság alapján állanak, feltételezhető, hogy az átcsoportosítás során sem érte sérelem egyetlen, a birodalmi alkalmazottak közé sorozott volt osztrák alkalmazottat sem. (Zappe.)

TÁVBESZÉLŐ.

Immár hatvankét éve annak, hogy *Graham Bell* és *Elisha Gray* angol fizikusok 1876-ban, az Északamerikai Egyesült-Államok szabadalmi hivatalától egyidejűleg kérétek szabadalmat telefonkészülékükre. Itt megjegyezzük, hogy az alapvető kísérletek tekintetében az elsőbbséget az olaszok maguk részére követelik, hivatkozva *Antonio Meucci* telefonkészülékére, amely csak kezdetleges próbálgatás volt ugyan, de már a villamosáram felhasználásával működött. Meucci nagy nyomorban halt meg, s találmányát a felesége kénytelen volt potomáron értékesíteni.

Graham Bell készülékét a filadelfiai kiállításon mutatták be először s a szakértők közt érthető meglepetést és feltűnést keltet. Nagy tökével hamarosan társaságok alakultak melyek eleinte csak a szárazföldi nagy városokkal való telefonösszeköttetést teremtették meg, de később már kábelek lefektetésével a tengerentúli telefonbeszélgetésre is berendezkedtek. Ettől már nem volt messze a rádióhullámok útján való üzenetváltás nagy távolságokra, Marconi drótnélküli távírókészülékének révén, melynek segítségével 1920 június 15-én a Chemsford mellett működő rádióállomásról már az első rádióhangversenyt sugározták ki.

Csodálatos találmány, amellyel az emberi hangot országokon és kontinenseken át lehet óriás távolságokra továbbítani! Ma pedig, félszázaddal a telefonkészülék rendszeres alkalmazása után, a hang terjedését biztosítani lehet a — Föld körül! A hangos film és a rádiófónia voltaképpen a telefonnak csak függvényei: a hangos film a telefonnak filmmel; a rádiófónia pedig a telefonnak rádióhullámokkal való társítása révén jött létre.

A telefon feltalálásának hatvanadik évfordulója alkalmából érdekes kísérletet bonyolítottak le Newyorkban. Ugyanannak a palotának két különszobájában két személy beszélgetést folytatott egymással a — Föld körül. Hangjuk, természetesen többszörös hangerősítés után, megkerülte a Földet s visszatért a másik szobában elhelyezett mikrofonba. Hogy fogalmat alkothasunk, mily nehézségekkel kellett megküzdni, amíg ezt az érdekes kísérletet megvalósíthatták, kísérjük végig gondolatban a hang útját a Föld körül! Newyorkból a hang telefonvezetéken át jutott el San-Franciskóba, innen rádióhullámok segítségével a Csendes-tengeren át a Holland-Indiában levő Bandoengig, 19.600 kilométernyi út után. Bandoengtől 12.000 kilométeres távolságra Amsterdamig, innen Londonig, majd pedig Newyorkig, szintén rádióhullámok segítségével jutott el a hang, befutván ezzel 37.380 kilométernyi utat! Es mindezt — egynegyed

másodperc alatt. De még ennél is rövidebb idő alatt futotta volna meg a távolságot, ha nem lett volna szükség fémvezetékére, melyek anyagában a hang terjedése bizonyos ellentállásra talált. Ezt a nagyszerű kísérletet Galvani és Volta elektromossága; Meucci és *Graham Bell* telefonja és Marconi rádiókészülékének segítségével lehetett megvalósítani! (A „Tribuna Illustrato” cikkének felhasználásával.) (Cs—y K.)

RADIÓ.

Egyesült Államok.

Sokan a híreket hallgató rádióelőfizetők közül szeretnék, ha olyan rádió vevőkészülékük lenne, amelyből nem csak a beszédet hallanák, hanem maga a képekkel tarkított nyomtatott ujság is megjelenne. A hírlap ugyanis a vasút és a posta útján sok helyre csak nagyon késve érkezik, pedig az ujságok olvasói sokszor a legnagyobb türelmetlenséggel várják megszokott hírlapjaikat.

Az egyik jelentős amerikai rádiótársaságnak jutott az a gondolat az eszébe, hogy az előrehaladott éjjeli órákban, amikor a rádióbemondót már nem igen szokták hallgatni, a sajtó alól éppen kikerült hírlapokat képtávíró (rádiobelinogramme) útján oldalanként leközi s ilyen módon a vevőkészülék tulajdonosa, amikor álmából felébred, már ott találja ezeket a hírlapoldalakokat, előállításuknak megfelelő eredeti alakban. Ezek a készülékek most már eléggé jól használhatók és most kezdenek elterjedni az Egyesült-Államokban, ahonnan bizonyos rövidesen Európát is meghódítják.

Legjellemzőbb tulajdonsága ennek a készüléknek, hogy teljesen önműködő. Ugyanis óramű indítja meg a továbbítás megkezdésekor és ugyanaz meg is állítja a továbbítás befejezésekor. Az előfizetőnek tehát még csak szabályozni sem kell a készüléket, mert azt az üzembhelyezéssel egyidejűleg a kiküldött szakember végzi el. A készülék tökéletesen működik és még a lapokat is különválasztja és az arra kijelölt helyre teszi.

A készülékre vonatkozó részletek a következők. A továbbítandó ujság lap továbbítóhengerének és a vételhengernek szinkron forgását tökéletesen biztosították. A vételhengeren az írási eljárás teljesen mechanikus eljárás. A vételhengerre erősített üres ujságpapír fölé szénpapírt helyeznek, amelyre maga az íróvessző támaszkodik, — az elektromágnessel való mozgattatás következtében, — kisebb vagy nagyobb nyomással.

A készülék három darab 30×19 cm

nagyságú lapot továbbit iránként, ami 4000—4800 szavas óránkénti sebességnek felel meg.

Habár a vételköltség kevés, még sem látszik valószínűnek, hogy ez az új hírközlési mód városokban nagy jelentőséggel fog bírni, ahol a hírlapok mindég időben és egészen olcsó díjért kerülnek az olvasókhoz. A távol vidéken lakók szempontjából a helyzet már egészen más és ezeken a vidékeken a szóbanlévő készülék már fontos szerepet tölthet be. A gyakorlat fogja megmutatni, hogy a közönség mennyire használja fel ezt a rendelkezésére állított újabb kényelmi berendezést. (J. T. 1938:9.)

Németország.

A titkosrádiózók elleni harc az 1938. év április havától június haváig terjedő negyedévben 238 eljárást eredményezett. Bár a legtöbb esetben amnesztia következtében megszüntették az eljárást, mégis 59 ítéletet hoztak. Két személyt 1—2 hét elzárásra, 57 személyt pedig 5—60 márka pénzbüntetésre ítélték. (J. T. 1938:9.)

A rádióelőfizetők száma.

Algír	84.257	(1938. június végén).
Belgium	1.081.200	(ebből ingyenes 15.917) (1938. június végén).
Brit-India	55.419	(1938. június végén).
Cseh-Szlovákország	1.114.289	(ebből ingyenes 7.711) (1938. július végén).
Dánia	749.778	(1938. július végén).
Egyiptom	76.191	(1938. július végén).
Franciaország	4.447.226	(1938. július végén).
Irország	141.889	(1938. július végén).
Japán	3.718.465	(1938. május végén).
Jugoszlávia	122.127	(1938. június végén).
Lengyelország	871.379	(ebből ingyenes 4.800) (1938. július végén).
Lettország	121.658	(1938. július végén).
Litvánia	53.885	(1938. július végén).
Magyarország	395.195	(1938. szeptember végén).
Nagybritannia és Észak-Irország	8.638.091	(ebből ingyenes 50.300) (1938. június végén).
Németalföldi-Indiák	64.426	(1938. július végén).
Németalföld	1.058.177	(1938. június végén).
Németország	9.754.677	(ebből ingyenes 644.419) (1938. október 1-én). (D. P. 1938:42.)
Norvégia	339.337	(1938. augusztus végén).
Olaszország	865.750	(1938. július végén).

Portugália 77.932 (1938. július végén).

Svájc 522.816 (ebből 73.726 vezetékcsatlakozású) (1938. aug. végén).

Újzéland 239.814 (ebből ingyenes 830) (1938. június végén).

(J. T. 1938:9.)

(Dr. Teész Frigyes.)

VEGYES.

Németország.

A német birodalomban minden évben januártól áprilisig ú. n. „hivatásversenyeket“ rendeznek. Ezeknek a versenyeknek a célja — amelyeken a birodalmi posta is részt vesz — hogy alkalmat adjanak a különböző foglalkozások legkiválóbbjainak szaktudásuk és rátermettségük kimutatására. A foglalkozások sokfélesége miatt a versenyt természetesen csak úgy lehet lebonyolítani, és tiszta képet is csak úgy lehet kapni, ha csak az egy foglalkozást üzők és kb. ugyanolyan korú, illetőleg tapasztalattal bíró egyének mérik össze erejüket. Ennek következtében egyrészt a foglalkozásokat, másrészt pedig a részvevő személyeket bizonyos számú csoportba osztották, végül pedig a versenyeket területileg is megosztották.

Tárty szerint összesen húsz foglalkozási osztályt állapítottak meg. Ilyenek például: élelmezés és élvezeti cikkek, textil ruhaneműek, építkezés, famunkák, vas- és fémmunkák, vegyészeti, nyomdaipar, papír, energia, közlekedés és igazgatás stb. Ezeket a foglalkozási osztályokat azután különböző szakcsoportokra osztották. Így pl. a fenti energia, közlekedés és igazgatás című foglalkozási osztályban a német birodalmi posta külön szakcsoportot képez. A szakcsoporton belül végül külön foglalkozási ágak is vannak. A német postát pl. 11 különböző foglalkozási ágra osztották.

De amint említettük, nemcsak tárgy, hanem a részvevő személyek szerint is végeztek csoportosítást, és pedig nem, kor, végzettség és szolgálati idő szerint.

Végül minden egyes foglalkozási szakcsoporton, illetőleg foglalkozási ágon belül van helyi, kerületi és végül birodalmi győztes. Ez utóbbi sorrendet úgy állapítják meg, hogy a helyi versenyek után a különböző helységek győztesei kerületenként a kerületi győztes címért megegyezően versenyeznek, ezek a kerületi győztesek pedig még egy harmadik versenyen a birodalmi győztes címért mérik össze tudásukat.

A verseny anyaga szakfeladatokból, illetőleg szakkérdésekből áll, amelyek mindig nehezebbekké válnak aszerint, hogy a

versenyzők a kerületi, illetőleg a birodalmi győztes címért küzdenek.

A versenyzők, ha lakóhelyüktől távol vannak, napidíjat kapnak. A nyerteseket pedig olyanoknak tekintik, akik az átlagon felüli teljesítményre képesek. Ez különösen a kerületi, illetőleg a birodalmi győztesekre vonatkozik. Ez utóbbiak ugyanis két, illetőleg három, mindig nehezebb erőpróbán bizonyították be rátermettségüket. A verseny bírálói a verseny résztvevőinek nevét nem ismerik, mert nevük helyett csak számmal szerepelnek.

A helyi verseny győztesének a siker általában nem jelent különösebb anyagi előnyt. A hivatalvezetők azonban utasítást kaptak, hogy ezeket minden módon támogassák, segítsék elő továbbképzésüket, stb. A kerületi, illetőleg a birodalmi győzteseket a postaminiszter előnyben részesíti és pedig a tanulmányi idő megrövidítése, végleges alkalmazás (ha az illető ideiglenes), esetleg soronkívüli kinevezés, vagy átminősítés által. (Die Deutsche Post.)

(Dr. Takács.)

BÉLYEGHIREK.

Nouvelles philatéliques.

Új bélyegek. Magyar területeknek cseh uralom alól történt felszabadulása emlékére új bélyegek kerülnek forgalomba.

Hogy az örömnapok után mielőbb megjelenhessenek ezek az emlékbélyegek, a forgalomban levő Szent István bélyegek 20 és 70 filléres értékeinek rajzaival, de az eredeti bélyegektől eltérő színnel „Hazarérés 1938” felülnyomással készülnek.

A 20 filléres bélyeg képe Szent Istvánnak a Turóczy krónikában levő ábrázolása: a nagy királyt oroszlanos trónon ülve, jobb kezében az apostoli kereszttel, bal kezében az országalmával ábrázolja; a koronát két angyal tartja dicsfényvel körülvevett feje fölött. E bélyegkép alkalmazása kifejezésre juttatja, hogy első szent királyunk, az országalapító, népét keresztényre tévő Szent István halálának 900. évfordulója évében tértek vissza igazságtalanul elrabolt magyar testvéreink.

A 70 filléres bélyeg a magyar Szent Koronát ábrázolja. Ez a bélyeg egyike a legszebbeknek. Ezért is méltó arra, hogy a felszabadult területeknek a magyar Szent Korona uralma alá történt visszatérésének nagy-nagy örömét hirdesse az egész világ előtt.

A felülnyomás útján előállított bélyegeket nagy előszeretettel hamisítják. Hogy a most kiadásra kerülő, felülnyomással készült bélyegek hamisítása lehetőleg megnehezíthessék, színük erősen eltér a Szent István bélyegekéétől, a felülnyomás pedig az eddigi szokásos magas nyomás helyett mélynyomással történt. A 20 filléres bélyeg színe barnászvörös (az eredetié vörös), felülnyomása sötétkék. — a 70 filléres bélyeg

színe barna, a bélyeg széleinek színe szürkészöld (az eredeti bélyeg sötétbarnászöld, halványzöld széllel), felülnyomása sötétvörös színű.

Az új, felülnyomásos bélyegek képét itt közöljük.

Ezt követőleg, előreláthatólag a folyó év végén vagy a jövő év elején a „Magyar a magyarért” mozgalom céljaira szolgáló 50%-os felárral 6, 10, 20, 30 és 40 filléres bélyegekből álló emlékbélyegsorozat kerül kiadásra. — E bélyegekből 200.000 sorozat, ezenfelül a 10+5 és 20+10 filléreskből 100.000—100.444 darab készül.

Mit ábrázolnak a magyar bélyegek? A világ bélyegeit magában foglaló bélyegkatalógust forgatva, még a nem bélyeggyűjtő is megállapíthatja, hogy a bélyegeken az államfők, ezt követőleg pedig a címerek és jelképek ábrázolása a leggyakoribb.

Nagy számmal vannak arcképek, népviseletet, gazdasági jeleneteket, terményeket állatokat, épületeket, tájképeket ábrázoló bélyegek; különösen a régebbi idő-

ben nem épen ritkák az értékjelző számot hangsúlyozó rajzú bélyegek, újabban már csak a portóbélyegeken találunk ilyen stilizált szám ábrázolásokat. Aránylag legritkábbak a történelmi és vallásos jeleneteket ábrázoló bélyegek. Ha már most a magyar bélyegek hosszú sorát vizsgáljuk, mindjárt megállapíthatjuk, hogy az itt felsorolt ábrázolások csaknem valamennyiét megtaláljuk.

I. Ferenc József az első magyar bélyegnek 1871-ben történt kiadásától számítva, még 45 éven át uralkodott.

Az ő arcképét az 1871 évi kiadású könyomatú s az ugyanazzal a rajzzal készült 1872 évi kiadású, (3 évig voltak forgalomban) réznyomatú bélyegeken kívül az első ízben, 1900-ban kiadott korona-fillér értékjelzésű bélyegek 1, 2 és 5 koronás értékein találjuk meg. Ez a bélyegkép 16 éven át díszítette korona értékjelzésű bélyegeinket.

IV. Károly király mindössze két évig uralkodott. Az ő és Zita királyné arcképét ábrázolják az 1916 december 30-án történt megkoronáztatásuk emlékére kiadott könyomatú 10 és 15 filléres bélyegek.

1918-ban kezdte meg a m. kir. posta a IV. Károly király és Zita királyné arcképének ábrázolásával készült bélyegek kiadását.

A terv már csak részben volt végrehajtható, mert a forradalom s a köztársaság kikiáltása e sorozat kiadásának folytatását megakadályozta. Mindössze 4 érték került kiadásra IV. Károly király és 2 érték Zita királyné arcképével.

1930-ban 5 értékből álló emlékbélyegsorozatot adott ki a m. kir. posta vitéz Nagybányai Horthy Miklós kormányzó Úr Ő Főméltósága arcképével, kormányzóságának 10. évfordulója alkalmával.

Ugyancsak a Főméltóságú Kormányzó Úr melléképét ábrázolják az 1938. január hó 1. óta forgalomban levő 1, 2 és 5 pengős bélyegek.

Az eddig említett bélyegek az államfők uralkodása alatt kerültek kiadásra.

Emlékbélyegekként kerültek kiadásra az első magyar királyt ábrázoló Szent István bélyegek 3 értékkel 1928-ban és ugyanazzal a rajzzal, de más színekkel 1929-ben. Az 1930-ban kiadott Szent Imre bélyegek egyik értékén ugyancsak Szent István találjuk feleségével, Gizellával.

Szent István halálának 900. évfordulója alkalmával, 1938. január hó 1-én kiadott, 14 értékből álló általános forgalmú bélyegsorozat négy értékén, valamint e sorozat 20 filléres értékének rajzával s „Hazatérés 1938” felülnyomással, a magyarlakta területeknek cseh uralom alól történt felszabadulása emlékére kiadott 20 filléres

bélyegünkön találjuk első királyunk arcképét. A blokk alakban, 1938. májusában kiadott eucharisztikus emlékbélyegsorozat egy értéke ugyancsak Szent István királyt ábrázolja.

Szent László király a Szent Imre s az eucharisztikus kongresszusi emlékbélyegek egy-egy értékén van megörökítve.

Eddig tehát mindössze öt magyar államfő arcképe van bélyegeinken.

A magyar Szent Korona önálló ábrázolását két bélyegképen találjuk meg: az első pengő-filléres (1926 és 1928 évi kiadású) 1, 2, 3, 4, 6 és 8 filléres értékeken a koronázási jelvényekkel, azután az 1938. január 1-én forgalomba került Szent István bélyegsorozat 70 filléres értékén. E bélyeg „Hazatérés 1938” felülnyomással és az eredetivel eltérő színnel, a magyar területeknek cseh uralom alól való felszabadulása emlékére 1938. december 1-én újból kiadásra került.

Ezen az ábrázolásokon kívül a magyar Szent Korona még a következő bélyegek rajzain látható: A Szent István (1928 és 1929 évi), I. Ferenc József és IV. Károly királyok arcképét ábrázoló bélyegeken, — I. Ferenc József arcképével és címerrel az 1871—1872 évi bélyegeken, — postakürttel az 1871 és 1872 évi hírlapbélyegeken, valamint az 1874 (1888, 1898) évi levélborítékrajzú bélyegeken és hírlapbélyegeken, — turullal az 1900 (1904, 1905, 1913, 1913 árviz) kiadású lebelbélyegeken, címerrel az ugyanilyen kiadású hírlapbélyegeken. A Szent Koronát látjuk az 1916 évi kiadású postatakarékpénztári és sürgős bélyegeinken is.

A magyar címer a bélyegképe az 1900 évi hírlapjegynek. Ezen és a már említett, 1871—1872 évi kiadású bélyegeken kívül még az 1936 évi kiadású légi posta bélyegek 40, 52, 60 és 80 f-es értékein láthatjuk címerünket ködképszerűen stilizálva. — Angyalos magyar címet látunk — nem ugyan bélyegen, hanem — a III. Országos Magyar Bélyegkiállítás alkalmával az 1938. május 21-én kiadott emlékbélyegblokkon, s az 1938. augusztus 12-én kiadásra került Szent István emlékbélyegblokkon a bennük elhelyezett bélyegeket körülvevő kereten.

Budapest székesfőváros címere az előbb említett bélyegkiállítási blokkon, a magyar címerrel átellenben, míg Buda címere az 1936. évben Budavár visszafoglalásának 250. évfordulójára kiadott emlékbélyegek 20 filléres értékén van megörökítve.

A Rákóczi címert találjuk az 1935-ben, II. Rákóczi Ferenc fejedelem halálának 200. évfordulója alkalmával kiadott emlékbélyegeken.

Az Árpád-ház címérét az 1930 évi ki-

adású Szent Imre emlékbélyegek $8+2$, 16 4 és $2+4$ filléres értékein láthatjuk.

Jelképek a Szent Korona ábrázolásaival kapcsolatban már említett turulmadár-, postakürt- és levélborítékrajzok. Ezekon kívül különböző jelképet találunk a következő bélyegeinken: az 1916. évi kiadású postatakarépképző bélyegeken méhkaszt, — az 1916. évi kiadású, 40 filléres hadisegély bélyegen ismét a turulmadarat, ezúttal karmai között karddal. A turulmadarat egyébként megtaláljuk még az 1927/30 évi kiadású légiposta bélyegek mindkét rajzán is: a kis értékeken a felkelő nap előtt álló kettős kereszttel, a nagyobb értékeken pedig rajta ülő, kezeiben postakürtöt és levelet tartó meztelen alakokkal.

Merkur alakját az 1930. évi kiadású légiposta bélyegek 48 és 72 filléres értékein repülőgép szárnyán állva, az 1, 2 és 5 pengős értékeken négygú propelleresavart tartva láthatjuk. — Merkur szárnyas botját pedig az 1937. évi Budapesti Nemzetközi Vásár alkalmával kiadott bélyegeken alkalmazta a bélyegek tervrajzát készítő művész, díszítésként.

Az apostoli kettőskereszt több bélyegünkön szerepel: a Szent Imre bélyegek $8+2$, 16 4 és 20 7 filléres értékein az Árpád-ház címerével együtt, — a 1930 évi kiadású légiposta bélyegek 20 és 40 filléres értékein, Giustizia per l'Hungaria repülőgépet váró magyar alakjával, az 1933 évi kiadású cserkészbélyegeken pedig a csodaszarvassal, — az 1936 évben megjelent 1, 2 és 5 pengős légiposta bélyegeken a főképet alkotó repülőgép két oldalán, a budavári emlékbélyegek 10, 26 és 40 filléres értékein, a már ismételt említett bélyegkiállítási blokkon.

A lilium a Szent Imre bélyegek $8+2$ f-es értékén, az eucharisztikus kongresszusi emlékbélyegek $10+10$ és $50+50$ filléres értékein, míg a csatabárd e bélyegek $16+16$, a rózsza pedig $32+22$ filléres értékein van megörökítve.

Patrona Hungariae ábrázolását az 1921 évi kiadású 50 és 100 koronás, majd az 1923/25 évi kiadású, úgynevezett inflációs bélyegeink egy részén láthatjuk. — Más rajzzal és alakban, de ugyancsak Patrona Hungariae ábrázolásával kerültek kiadásra 1926-ban az első 1, 2 és 5 pengős bélyegek, majd 1932-ben újból az 1921—1923—1925 évi kiadású bélyegek nagyságában, most már harmadik rajzzal, az említettek közül 10 pengős értékkel is. Helyet kapott azonban Patrona Hungariae ábrázolása a Szent István bélyegek 40 filléres, valamint a Szent István emlékbélyegblokk 20 filléres értékén. Magyarország védaszónyának képét tehát immár 17 éven át megtaláljuk bélyegeinken.

Arcképeket a már említett, államföket, hitvestársakat ábrázolókon kívül a következő bélyegeken találunk:

Az 1919 évi kiadású bélyegeken Petőfi, Martinovics, Dózsa, Marx, Engels arcképeit, — Petőfi arcképét a születésének 100. évfordulójára 1923-ban kiadott emlékbélyegek 25 koronás értékén. Az 1925 évben kiadott 1000, 2000 és 2500 koronás emlékbélyegeken Jókai arcképét. Szent Imre herceg arcképét a halálának 900. évfordulója alkalmával 1930-ban kiadott emlékbélyegek $8+2$ filléres, az eucharisztikus bélyegek $10+10$ filléres értékén, Szent Erzsébet arcképét a halálának 700. évfordulója alkalmával forgalomba bocsátott 10 és 20 filléres bélyegeken, s az eucharisztikus bélyegek $32+32$ f-es értékén.

Az úgynevezett arcképes sorozat 1, 2, 4, 6, 10, 16, 20, 30, 32, 40, 50 és 70 filléres értékei 1932. augusztus 16-án kerültek forgalomba Madách, Arany, Semmelweis, báró Eötvös Loránd, Széchenyi, Deák, Liszt, Kossuth, Tisza, Munkácsy, Körösi Csoma és Bolyai arcképeivel, amelyeket 1937. februárjában 5 és 25 filléres értékjelzéssel Kőlcsey és Vörösmarty arcképei követtek. — Az arcképes sorozat 20 filléres értékének Liszt képe nevert alkalmazást a Levélbélyeggyűjtők Első Hazai Egyesülete fennállásának 50. évfordulójával kapcsolatban tartott II. Országos Bélyegkiállítás alkalmával kiadott emlékbélyegblokkon is.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem Mányoki Ádám által alkotott arcképét látjuk a nagy fejedelem halálának 200. évfordulójára, 1935. április 8-án kiadott emlékbélyegeken.

Pázmány Péter arcképe van a róla elnevezett budapesti tudományegyetem alapításának 300. évfordulója alkalmával kiadott emlékbélyegek 6, 16 és 20 filléres értékein.

A XXXIV. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus alkalmával kiadott emlékbélyegeken a már említett Szent István, Szent László, Szent Imre, Szent Erzsébet ábrázolásokon kívül Szent Mór és Boldog Margit arcképeit látjuk.

A debreceni református kollégium fennállásának 400. évfordulója alkalmával 1938. szeptemberében kiadott emlékbélyegek 32 és 40 filléres értékei Hatvani és Gyarmathi tudós professzorokat ábrázolják.

Katona alakok vannak az 1916. évi hadisegély bélyegek $10+2$ (huszár a lövészárokban) és $15+2$ (gyalogos kézitásban) filléres értékein, — az 1920. évi hadifogoly bélyegek mindhárom értékén, a budavári emlékbélyegek 32 filléres értékén.

Békés polgári munkának, az aratásnak képét látjuk az először 1916-ban, majd 1919-ben, 1920-ban, 1922/23-ban kiadott, úgynevezett aratók bélyegeinken.

Csoportképek vannak a hadifogoly bélyegek két értékén (60 f + 1 K hadifogoly táborban sinylődő katonák, 1 + 5 K családjához hazatért hadifogoly), a Petőfi-bélyegek 50 koronás (Petőfi nagy tömeg előtt szavalja a Talpra magyart) és 40 koronás (Petőfi a fehéregyházi síkon haldoklik, háttérben hadsereg) értékein, a Szent Imre bélyegek 32+8 (Szent Gellért oktatja Szent Imrét) filléres értékén, a Szent Erzsébet bélyegek 32 és 40 filléres (Liezen Mayer festménye után, Szent Erzsébet alamizsnát oszt a szegényeknek) értékein, — a Pázmány bélyegek 10, 32 és 40 filléres (Pázmány aláírja az egyetem alapító levelét) értékein, valamint a Szent István emlékbélyegek valamennyi s a debreceni kolégium jubileumi bélyegei 16 filléres (gerundiumos deák) értékén.

Épületek képét látjuk az úgynevezett országházás (1916—1922/23) és halászbástya királyi város (1926—1928) bélyegeinken. — Az országház képével találkozunk az 1936 évi légiposta bélyegeink 40, 52, 60 és 80 filléres értékein is; Budavár képét találjuk a várnak török uralom alól történt felszabadítása 250. évfordulójára, 1936-ban kiadott emlékbélyegek 10, 16 és 40 filléres értékein; a debreceni református kolégium épületének XVII. és XVIII. századbeli képét, valamint a Tisza István tudományegyetem mai képét ábrázolják a kolégium fennállásának 400. évfordulója alkalmával kiadott emlékbélyegek 6, 10 és 20 filléres értékei.

Stilizált ábrázolások: a Petőfi bélyegek 15 koronás értéke (János vitéz a grifmadáron), az 1923 évi jótekonysági bélyegek (300 K: kezeiben madarat és kalászt tartó meztelen gyermek, 500 K: bölesöt ringató anya, 1000 K: fiát nyilazni tanító ősmagyar), a légiposta bélyegek (1924/25 Ikarus repülő alakja, 1927/30, 1931 Zeppelin, 1933 és 1936 évi kiadásúak) s az 1938 évi Budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus emlékbélyegeinek 20 filléres értékén az Oltáriszentség ábrázolása kehellyel, ködképszerű kereszttel és a koronázó templomnak, valamint az esztergomi bazilikának a háttérben elmosódó képével.

Amint a felsorolásból láthatjuk, bár egyes bélyegképek hosszú időn át voltak is használatban, bélyegeink hosszú sora még sem mondható unalmasnak, mert — különösen az utóbbi két évtizedben — eléggé gyakoriak voltak az új kiadások. Megemlítjük még azt is, hogy az ábrázolások változatosabbá válása összefüggésben áll azzal a körülménnyel, hogy a m. kir. állami nyomda 1931. óta mélynyomó sajtóval rendelkezik.

Viszályt keltő bélyegek című előbbi számbunkban megjelent cikkünket a Deutsche Postzeitung folyó évi 17. számában megjelent „Krieg um Briefmarken“ című cikk (szerzője: Erwin Müller-Fischer) egy része alapján még a következőkkel egészíthetjük ki.

Térkép és bélyeg miatt volta vita hosszú éveken át Honduras és Nicaragua között. Az évtizedes feszültség állandóan fokozódott amiatt, hogy Nicaragua sok polgára Hondurasban élt. Már 1906-ban XIII. Alfonz, akkori spanyol királynak kellett beavatkozni, hogy a fegyveres összecsapást megakadályozza. Egy olyan egyszerű döntés azonban, hogy a vitás terület Hondurasé, nem szüntette meg a villongást, mert a választott bírósági ítélet által magát megbántottnak érző kormány tiltakozott és az ítéletet nem ismerte el. Az Északamerikai Egyesült Államok békefáradozásai mellett is 1937-ben Középamerika ismét ott állott, hogy a harci bárdot kiássa.

Argentína és Anglia között, amint azt a bélyeggyűjtő az 1933, és 1936 és 1937 évi bélyegei átnézésekor nehézség nélkül megállapíthatja, sem volt „édes egyetértés”, habár a béke fenntartható is maradt. Anglia lobogójának a Falklandszigeteken történt kitűzése 100. évfordulóján 1932-ben emlékbélyeget adott ki, Argentína az ilyen, reá nézve kevésbé örvendetes bélyegekkel ellátott leveleket nem tekintette bérmentesítetteknek és 1936, 1937 években térképes bélyegeket adott ki, amelyek argentiniai nézet szerint, az angolok gyenge földrajzi tudományát növelni voltak hivatva. Természetesen az Argentína által kiadott bélyegen lévő térkép a Falklandszigeteket argentin államterületként tünteti fel. Ennek következménye angol tiltakozó jegyzék lett.

Hasonlóan viszályt okoztak az 1933 kiadású magyar 20 és 40 f-es légipostai bélyegek. Az óceánrepülők között a magyar pilóták is megkísérelték, hogy országukat a határtalan lehetőségek országából, a nagy tulsó oldalról elérjék. A magyarok repülőgépét „Justice for Hungary“ felirattal látták el, hogy az angolul beszélő amerikaiakat a magyar ügynek megnyerjék. Szerecsétlenségre a magyar óceánrepülő repülőgépe Olaszországban elpusztult. E repülőgép helyett Mussolini egy Giustizia per l'Ungheria feliratú gépet ajándékozott. Kévs idővel később a magyar posta e repülőgép képével bélyeget adott ki, amelyen ugyancsak ez az olasz felirat volt (1933 évi légiposta bélyegek 20 és 40 f-es értékei, Márton Ferenc rajzai). Egy földmíves, aki a bélyegképen a különös repülőgépet álmélkodva nézi, szemet szúrt a szomszédos Cseh-Szlovákiában. Ugy vélekedtek, hogy

ezzel a bélyegképpel a cseh-szlovák állampolgárok között propagandát csinálnak. Ennek következménye kiterjedt papírháború lett. (Cseh-Szlovákia kitiltotta a Giustizia per l'Ungheria feliratú légiposta bélyegeket, amire megtorlásul a magyar posta is kitiltott egyes csehszlovák bélyegeket.)

Bélyeg egyetlen példányban. A bélyeggyűjtők az Indiai-óceánban levő Mauritius angol szigetgyarmaton 1847-ben kibocsátott, két pence névértékű kékszínű bélyeget tartják a világ legritkább és legérdekesebb bélyegének. Nos, van ennél még ritkább és még érdekesebb bélyeg. Ezt a bélyeget 1856-ban bocsátották ki a brit Guyanában; névértéke egy cent, a színe vörös-karmin. Míg a Mauritius-féle bélyegekből még mindig tizenkét példány forog a filatelisták kezén, addig ebből a bélyegféleségből csak egyetlen példány van az egész világon, s értékét 900.000 lírára becsülik. Ennek az egyetlen példánynak boldog tulajdonosa ezidőszert bizonyos Hind nevű amerikai filatelista.

Hatvannégy év előtt egy tizenhárom éves angol tanuló, családjának régi levelezési közt keresgélve, egy levélborítékot talált. Jobban szemügyre véve, feltűnt neki a borítékra ragasztott, egy cent névértékű, szép vörös-karmin színű, a brit Guyanából való bélyeg. A bélyeget óvatosan eltávolította a borítékról s beragasztotta kezdetleges bélyeggyűjteményébe. Később, gyűjteményét újabb bélyegekkal akarván gyarapítani, a régi, piszkos bélyeget bemutatta bizonyos Mc. Kinnon nevű angol filatelistának, aki hosszas alkudozások után nagyra értékelte és cserélt gazdát sűrűn a filatelisták közt, míg végre felismerték, mint a világ legnagyobb filatelista ritkaságát. (A „Tribuna Illustrata” cikke nyomán.)

Étlap a levélbélyegeken. A bélyeggyűjtők között vannak olyan inyencek, akik a ritkább régi bélyegek gumijának

megízleléséből képesek megállapítani, hogy a bélyeg valódi, vagy hamisított. Természetesen nem minden nyelv kedveli az ilyen nyalánságot. A bélyegeknak nem is erről a tápláló oldaláról lesz itt szó, hanem sokszínű első oldaluk inyecsiklandozó képeiről. Ezekben a legkisebb hivatalos okiratokon a világ és az élet sok vidéke és fogalma mellett az emberi táplálkozást szemléltető, gyakran művészi ábrázolásai is megtalálhatók.

Számos bélyegkép tárja elénk mindennapi kenyerünk előállítását. A szántás, vetés, kaszálás, a termés betakarítás munkája —, hogy csak egy pár államot említsünk — a Német-Birodalom, Bajorország, Lengyelország, Litvánia, Franciaország, Argentína, Kanada bélyegképein részesült ily megtiszteltetésben. Osztrák és lett bélyegek gabonakalászcikkal voltak díszítve. A liszt elszállítására a rajtuk levő szélmalomokkal a holland, dán és francia bélyegek emlékeztetnek. Egy német jótékonyági bélyeg Schwind festménye után az éhes szegényeket kenyérral tápláló Szent Erzsébetet ábrázolja. Kukoricaföldet tár elénk Portugál Mozambique bélyege. A távolkelet legfontosabb táplálékát, a rizst juttatják eszünkbe Kína és a Fülöpszigetek rizsföldeket, rizstermelést ábrázoló bélyegei.

Üljünk egyszer asztalhoz bélyeggyűjtés mellett. Kezdjük a levessel — mint Svájc egyik jótékonyági bélyegén a levesestányérja mellett ülő gyermek. Egy-egy kis gyermeket ábrázoló osztrák és holland-indiai bélyegen anyai kéz tartja a kanalat és segít a leveske elfogyasztásában. A legújabb spanyol bélyegek épen az egy tál étel intézményét ismertetik egy leveses szilke ábrázolásával.

Levesünk kikanalazása után következő fogás a hal. A bélyegkonyha gazdag választékú. Itt csak az egyik svájci bélyeg rajnai lazacát, Ujfundland tőkehalat, lazacát s a szomszédos St. Pierre és Miquelon gadócat ajánljuk. Épenúgy gyakori a halászat postai ábrázolása is; csak néhány legújabb német télisegély bélyegekre kell gondolnunk.

Ezután térjünk át a szárnyasra. Egyesek talán egy jó pomerániai ludat tüntetnének ki, — a bélyeggyűjtőnek Japánig kell eljutnia, hogy vadludát élvezhessen. Annál nagyobb számmal röpködnek a bélyegeken — többnyire, mint kedves levélhordók — a galambok. Pályatévészetteknek látszanak azonban manapság Svájc (Genfi leszerelési értekezlet 1932) és Japán (1919) emlékbélyegeinek békegalambjai úgy, hogy legfeljebb még az étlap szárnyas fogásához alkalmasak. Egyes bélye-

geken sirályok is csapongnak, amelyeknek tojásait némelyek sokra értéklik.

Aki a csontocskák rágesálását még nem unta meg, komolyabb húsételeket hordathat fel magának. A bélyeggyűjtő gyomormenetrend ugyanis minden pecsenyeéség csillapítására képes. Mint ízetes báránycombok szállítóit nem lehet lebecsülni Uruguay, a Falklandszigetek, Ausztrália és Újzeeland bélyegeinek juhait. Az elől említett ország postája bélyegein megfelelő bélyegekkel dicsőíti az ott virágzó állattenyésztést; de egyebütt is, mint pl. Bulgária, Belga-Kongó, Peru bélyegein, megfigyelhetjük némelyik ízetes marhasült nyersanyagát. A vad (sült) barátját Ujfundland, Borneo vagy Ujkaledonia bélyegeire teszszük figyelmessé, amelyeken a leendő szarvascombok csak úgy futkároznak.

Ha valaki a főétkezés után még képes fogyasztani, úgy utóételnek szívesen vesz valamelyes gyümölcsöt. Talán egy szép alma után nyul, mint a hollandj bélyegeken ábrázolt kis leányka. De egyébként is van itt minden: Martinique bélyegeinek gyümölcs-csendélete, Délafrika, vagy Mozambique narancsa, Guadeloupe banánja, Libéria ananásza stb., a gyűjtő legkedvesebb invesiklandozói. Magától értetődik, hogy jó étkezést végül is megfelelő italoknak kell követniök. „A szomjasoknak italt adni“ a címe egyik német jótékonyági bélyeg Schwind-féle falfestmény után készült szép ábrázolásának. Természetesen az italnak nem mindig víznek kell lennie: a német bélyegek Rheinstein várával és a szőlőhegyekkel, a csalogató szőlőfűrtök Lichtenstein, Svájc és más államok bélyegein a hozzáértőt csillogó palackokban rejtőző bizonyos nemes csepekre emlékeztetik.

Lakoma után egy csésze jó kávé után vágyakozunk. E barna üdítőital meglepően gyakran szerepel a levélbélyegeken. Bélyegein igen sok állam — Brazilián kezdve Salvadoron, Costa Ricán, Haitin, Guatemalán át az afrikai Mozambique és Libériáig — ismerteti hazai kávéfajtáit. Egyik ember keserűn szereti, a másik csak édesen issza. A cukornáddal való foglalkozást Guadeloupe bélyegei mutatják be; cukornádültetvényt a gyűjtő Kubánál ismerhet meg, ahol az 1937. évet a cukornádtermesztés megkezdésének 400. évfordulójaként egy egész bélyegsorozattal ünnepelték meg. Cukorgyárat láthatunk Mozambique képekben gazdag bélyegeinek egyikén, egyébként itt még teaszüretet is megörökítettek bélyegen.

Gyermekek különös előszeretettel csemegéznek, csokoládét és kakaót szürcsölnek, mindkettőt megtaláljuk a bélyegeken. Equador postája adott helyet egyik bélyegén egy szép és hihetőleg kakaóban gazdag gyümölcs képének és Togo bélyegei egy kakaóültetvény látképével bizonyítják, hogy az egykori afrikai német birtokon is termett és tenyésztett kakaó.

A gazdag bélyeg-étlap e kevés próbakostolójából már el kell ismernünk, hogy a gyűjtésnek ez a ma már oly népszerű tárgya nem csak művészi ízléses, hanem ízetes is tud lenni. A sok ünnepnap után, amelyeken gyomrunk mindenféle különleges élvezetben szokott részesülni, bizonyos ingere van annak, hogy egyszer, mint bélyeggyűjtő ingyenc, dőzsöljünk a bélyeggyűjteményekben. (M. Büttner-nek a Die Deutsche Post 1938. évi 40. sz.-ban közreadott cikke nyomán.)

Felelős kiadó: Dr. LÓRINCZY GABOR, m. kir. postatanácsos.

Fővárosi Nyomda Rt., Lovag u. 18. — Felelős v.: Duchon J.